תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר מועד

נועם ירושלמי על יומא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על יומא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-יומא/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
פרק ב 11
הלכה ב 11
הלכה ג 12
פרק ג 13
הלכה ג 13
הלכה ו 14
הלכה ח 16
פרק ד 19
הלכה א 19
הלכה ג 25
הלכה ה 32
פרק ה 33
הלכה א 33
הלכה ד 46
הלכה ו 51
הלכה ז 51
פרק ו 55
הלכה א 55
הלכה ב 59
הלכה ו 61
פרק ז 66
הלכה ב 66
פרק ח 67
הלכה ה 67

פרק א

הלכה א

קטע ד

מה בין כהן השורף את הפרה לכה"ג ביום הכיפורים שזה אפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו. וזה אפרשתו בקדושה ואחיו הכהנים נוגעין בו על דעתי' דר"י דו יליף מן הדין קרייא שמעלה היא בפרה כו' ע"ד דב"ק למה כאן נוגעים וכאן אין נוגעים אמר רבי חייא בר אדא שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ולא כך אינו טמא מחמת הזייתו אמר רבי בון אף בר ק פרא אית ליה משום מעלה היא בפרה סילסול היא בפרה:

והנה הק"ע כתב כתבו התו"י וא"ת למה לא היו נוגעים בו כל ששה ימים והא בלא"ה היו מטמאין אותו מפני הזאה שהיו מזין עליו וי"ל שעד הערב לא היה מקבל הזאה לפי שכל היום היה עובד עבודה כדלקמן בפירקין ואם היו נוגעין בו שוב לא היה יכול לעבוד עבודה כיון דשוינהו רבנן לגבי' כטומאה ואחר הזאה וטבילה נמי לא היו יכולין שא"כ היה צריך לחזור ולטבול קודם חשיכה שטמאוהו כו' וקשה לי מירושלמי דפריך למה כאן נוגעין וכאן אין נוגעים בו ומשני שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ופריך בלאו זה אינו טמא מחמת הזייתו ומשני שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים והשתא תימא לי מאי פריך בלא כך אינו טמא מחמת הזייתו לפי מה דפרישית שלא היה מקבל הזאה עד הערב ותו אין רשאין ליגע בו שלא יטמאוהו כו' ע"כ ודבריהם תמוהים דקאמרו דעד הערב לא היה מקבל הזאה כדי לעבוד עבודה הא אנן לא תנן לקמן אלא בכהן העובד ביוה"כ אבל כהן השורף את הפרה לא היה עובד כל שבעה כו' גם מ"ש דמשני שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים אינו בהגרסא שלפנינו עכ"ל:

[**והנה** מה שהקשה על התו"י דמאי מקשו על הא דקאמר בלא כך אינו טמא מחמת הזאותיו לפי מאי דפרישית שלא הי' מקבל הזאה עד הערב והקשה הק"ע דזה לא מצינו רק בכה"ג לפני יוה"כ אבל לא בכהן השורף את הפרה זה אינו דהקושי' הוא על מה שתירץ ר' חייא בר אדא שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים וא"כ אמאי לא חששו בכה"ג כשמפרישין אותו שבעה ימים קודם שלא יטמאו אותו (וכן הקשה הק"ע) וצ"ל כמו שכתב התו"י דגבי פרה מטמאין אותו בנגיעתן משום דבגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת ואפי' שמרו עצמם על טהרת חטאת ועשאוהו כטומאות בשביעי שלו כמו דאמרינן בחגיגה (ד' כ"ג) משא"כ בכה"ג שאין חשש שיטמאו אותו וא"כ קשה דמאי איכפת לן אם יטמאו אותו בפרה א"כ צ"ל דא"כ לא יוכל לעשות עבודה כל היום וע"ז מקשה ולא כך אינו מטמא מחמת הזאתו וא"כ קשה דמאי מקשה דילמא היו מזין מערב כמו בכה"ג

לפני יוה"כ ועוד דהא התירוץ של ר' חייא בר אדא שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים הי' ג"כ מחמת שצריך לעבוד עבודה:

והנה מה שתירץ הירושלמי (לפי מה שהביאו התו"י) דמשני שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים (פי' דהא הוא טמא מחמת הזייתו) ולכאורה קשה דא"כ אמאי אמרינן בכה"ג ביו"כ שזה פרישתו לקדושה ואחיו הכהנים נוגעים בו ואמאי נוגעים הא הם יטמאו מחמת הזאתו. ולפי"ז צ"ל דהשתא חוזר בו ממה שתירץ דהיינו שלא יטמאו אותו והוא צריך לעבוד עבודה אלא דלא יטמאו אחיו הכהנים ממנו מחמת הזאתו והזאתו בפרה הי' בשחרית משום שבאמת לא הי' עובד עבודה באותם שבעת הימים ולא כמו בכה"ג שצריך לעבוד עבודה כל שבעה כדי לחנכו וע"כ מזין עליו לעת ערב וע"כ היו אחיו הכהני' נוגעים בו דהא לא יטמאו מחמת הזאתו ולאחר הזאתו הי' טובל מיד שהי' לו הערב שמש משא"כ בפרה היו מזין עליו בשחרית וע"כ לא היו נוגעים בו שלא יטמא אותם אך שעדיין קשה דלמה הוצרך להיות מזין‌עליו בשחרית ושלא יגעו אחיו הכהנים דמה איכפת לן אם היו מזין עליו בערב וא"כ היו יכולים אחיו הכהנים ליגע בו ואיפשר לומר דהאי תנא סובר דהזאה בזמנה מצוה כמו טבילה בזמנה וכמו דאמרינן ביומא (ד' ח') ר"מ סבר מקשינן הזאה לטבילה וא"כ צריך לטובלו בשחרית דכיון דהזאה בזמנה מצוה א"כ צריך לראות שלא לשהות בטומאתו וא"כ צריך להזות עליו בשחרית. וע"כ לא היו אחיו הכהנים נוגעים בו שלא יטמא אותם לאחר הזאה משא"כ ביום הכפורים שהיו מזין עליו בסוף היום מחמת שהי' צריך לעבוד עבודה כל היום בכדי לחנכו. וע"כ היו נוגעין בו ואין חוששין דילמא יגעו בו אחר הזאה וקודם טבילה דאם יטמאו יטבילו ועבדי הערב שמש וע"כ אחיו הכהנים נוגעין בו]:

ועוד נראה לי לבאר במה שכתבתי בספרי נ"י (בא"כ) והבאתי מה שכתב המ"ל ד"ה אבות הטומאה (פי"ט) וז"ל ועוד אני מסתפק דכפי הנראה מדברי הר"ש רפ"ה דטהרות דאפי' לר' עקיבא ור"י אינו אלא חומרא בעלמא דמצרכי להצריכו טבילה והזאה שמא היום ולמחר יתברר הדבר דהתינח טבילה לא נפיק ריעותא אם אנו מצריכין אותו משום חומרא אבל הזאה כיון דמן הדין לא היה צריך נמצא שאנו מטמאין אותו בידים שהרי הנוגע במי חטאת שלא לצורך הזאה טמא וכמ"ש רבינו רפט"ו מה' פרה אדומה וכן המזה נטמא שא"א להזין בלא היסט ואילו כיון דתקנת חכמים הוא להזות עליו נמצא שהוא לצורך הזיה וכשהוא לצורך אינן מטמאים ומיהו כשראיתי לרבינו כשהביא דין דרבי ינאי לא הזכיר כי אם טבילה. אלמא דבהזיה לא החמיר להזות עליו שלא לצורך

ולפי זה דין זה לא נאמר כי אם בטומאת שרץ אבל בטומאת מת לא אמרינן זילו טבילו כיון דהטבילה לא מהני בלא הזאה כלל:

והשעה"מ בהלכו' מקוואות כתב ליישב הא שכתבו התוס' בכתובות (דף כז) דלהכי נקט ועשה טהרות דלענין האדם אנו מזקיקים שניהם לטבול ולהזות פן יבואו לטומאה ודאית אם יגעו שניהם בככר אחד דאמאי לא כתבו בפשיטות דלגברי ודאי דמצרכינן טבילה משום דר' ינאי כמו דאמרינן בע"ג (ד' ל"ו) וכה"ג כתבו התוס' בעירובין (דף ל"ו) ע"ש ותירץ השעה"מ דמשום דמשמע להו ההוא דב' שבילין איירי בטומאת מת וע"כ אי משום דר' ינאי דאמר הא מי' דבשקעתי' דנהרא זילו טבולו לא הוי מחמרינן בטומאת מת דאי איפשר בלא הזאה ולא הוי מטמאינן להו בידים אלא דלגבי שבילין דמדינא מצרכינן טבילה שמא יבואו לידי טומאה ודאית ומקרי שפיר הזאה לצורך:

ותמיהני מאוד על המ"ל והשעה"מ שמה נסתפקו אם מצרכינן הזאה משום חומרא דרבנן אם זה נחשב כהזאה ואינו טמא או שמא נחשב כנגיעה והוא טמא. דהא בפ"ק דיומא (דף י"ב) דתנן התם כל שבעת הימים הוא זורק את הדם וקאמר בגמ' מאן תנא אמר רב חסדא דלא כרבי עקיבא דאי כר"ע האמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו משמע דלרבנן אע"ג דליכא טומאה ודאית רק שהחמירו דילמא נטמא ומשום מעלה בעלמא אפ"ה טהור ולא הוי כמגע כיון דהוי דרך הזאה. וא"כ חזינן דאע"ג דאין צריך בודאי הזאה כי אם רק משום חשש טהור לרבנן כיון דהוי דרך הזאה והכא נמי אם ההזאה הוא משום חומרא בעלמא אפ"ה הוי דרך הזאה וטהור:

[**וביותר** תמוה דאיך כתב כן המ"ל לר"ע דכיון דהוי דרך הזאה טהור הוא לר"ע דהא כיון שהוא טהור מן הדין ודאי ההזאה מטמאתו וכמו דפריך הש"ס התם לר"ע היכי עביד עבודה ומסיק דעביד עבודה כולי יומא ולפני' מזו עלי' וטביל ועביד הערב שמש אלמא אעפ"י שצריך להזות אפ"ה אם הוא טהור ההזאה מטמאתו דהא ר"ע דריש והזה הטהור על הטמא על הטמא טהור ועל הטהור טמא וא"כ איך כתב המ"ל דלר"ע כיון שהוא דרך הזאה אין ההזאה מטמאתו דזהו דוקא אליבא דרבנן דאמרי ההוא למזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא וע"כ כיון שהצריכו חכמים הזאה ע"כ הוי כמו דרך הזאה ולא דרך נגיעה. אבל ר"ע דדריש והזה הטהור על הטמא טהור ועל הטהור טמא וא"כ אפי' מה שהוא בדרך הזאה טמא]:

והנה כעת נראה לי לתרץ על מה שהקשיתי על המ"ל והשעה"מ שמה נסתפקו אם מצרכינן הזאה משום חומרא דרבנן וא"כ הוי כהזאה ואינו מטמא מהא דיומא דף יד) דתנן התם כל שבעת הימים הוא זורק את הדם וקאמר בגמ' מאן תנא אמר רב חסדא

דלא כר"ע דאי ר"ע האמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו משמע דלרבנן אע"ג דליכא טומאה ודאית רק שהחמירו דילמא נטמא ומשום מעלה בעלמא ואפ"ה טהור ולא הוי כנוגע כיון דהוי דרך הזאה איפשר לומר דזהו דוקא בשבעת ימים שלפני יוה"כ שזהו משום קדושה ולא משום טומאה וא"כ כיון שזהו אינו משום ספק טומאה ואעפ"י שלא נטמא אעפ"כ מזין עליו ע"כ הוי דרך הזאה כיון דלאו משום ספק הוא מה שאין כן ההזאה שהוא מחמת ספק ע"כ לא הוי רק בתורת ספק וע"כ אם לא נטמא הוי טמא ואם כן אין ראיה מההזאה שלפני יוה"כ:

ואיפשר לומר דהטעם הא דאמר מה בין כהן השורף את הפרה לכה"ג ביוה"כ שזה אפרשהו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעים בו וזה אפרשתו בקדושה ואחיו הכהנים נוגעים בו הוא נמי כמו שביארתי לקמן על הא דתני על זה ועל זה היו מזין עליו מכל חטאות שהיה שם כדי שיכנסו המים תחת דם דברי ר' יהודה דר"י לטעמיה שסובר דטומאה הותרה בציבור וע"כ אמר שהיה משום קדושה כמו במילואים ונכנסו המים תחת הדם דלאו משום חשש טומאה הוא וע"כ אמר שזה אפרשתו בקדושה משא"כ בפרה אדומה דלא הוי רק קרבן יחיד כמו שכתבו התוס' ביומא (ד' ק) בד"ה ר' יוסי סבר טומאה הותרה הוא בציבור וכתבו התוס' תימא א"כ גבי פרה אמאי סגי בג' ובשביעי הא לאו קרבן ציבור הוא וע"כ כיון דגבי פרה לא הותר בציבור וע"כ אפרשתו בטהרה ואם כן ההזאה הוא רק מחמת ספק ואם כן דילמא היא טהור ונטמא וע"כ אין אחיו הכהנים נוגעים בו שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים כיון שאם הוא טהור נטמא מחמת הזאתו מה שאין כן בכה"ג ביום הכיפורים:

וע"כ אומר מה בין כהן השורף את הפרה לכה"ג ביוה"כ שזה אפרשתו בטהר' ואין אחיו הכהני' נוגעי' בו דכיון שההזאה הוא משום ספק טומאה וע"כ אין אחיו הכהנים נוגעים בו כדי שלא יטמאו ממנו וזה אפרשתו בקדושה ואחיו הכהנים נוגעים בו שזהו הוי הזאה ודאית. וע"כ הוי כדרך הזאה ואחיו הכהנים נוגעים בו וע"כ ניחא דלרבנן מזה מיד ואח"כ עובד עבודה כמו דמשמע ביומא (ד' יד) משא"כ לרבי עקיבא שאומר דעל הטהור טמא ואם כן נטמא מחמת הזאתו כיון שהוא טהור ודאי ע"כ עביד עבודה כולי יומא ולפני' מזו עלי' ועביד הערב שמש לפי זה גבי כה"ג ביום הכפורים נמי מזין בצפרא לרבנן ואפ"ה עובד עבודה כל היום ואחיו הכהנים נוגעים בו כיון דהוי כדרך הזאה מה שאין כן בפרה דהתם הוי משום ספק טומאה ודו"ק:

[**והא** דקאמר בירושלמי (ה"ב) ואינו טמא משום הזייתו וא"ר יוסי בר בון משהי' מקריב קרבנותיו היו מזין עליו זהו לדברי ר"ע שאומר דעל הטהור טמא ועל הטמא טהור וכמו

דאמרינן בש"ס דילן ביומא (ד' י"ד) אבל לא לדברי רבנן דאמרו כל שהוא דרך הזאה טהור]:

קטע י

שם אמר ר' אליעזר בר' יוסי פשוט הוא לן שבחלוק לבן שימש משה בכהונה גדולה ולא שרתה שכינה על ידיו וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ושימש שרתה שכינה על ידיו מה טעמא כי היום ה' נראה אליכם ר' יוסי בר' חנינא בעי עשירית האיפה האיך קרבה חצי' קרבה או שלימים קרבה מן מה דכתיב ויבוא משה ואהרן אל אוהל מועד מלמד שלא בא עמו אלא ללמדו על מעשה הקטורת הדא אמרה חציים קריבה אין תימר שלימה קריבה ניתני על מעשה קטורת ועל עשירית האיפה:

[**והנה** הק"ע פי' עשירית האיפה היא מנחת חביתין שהכה"ג מקריב בכל יום מחציתה בבוקר ומחציתה בערב מיבעי' ליה איך היה נקרבת ביום השמיני למילואים חצי' קריבה לא הקריבו אלא בין הערבים ובבוקר לא הי' אהרן עדיין כה"ג או דילמא הקריבו מחצית בבוקר ומחצית בין הערבים כבשאר ימים ובש"ק הקשה דאמאי קאי אי אחצי של שחר קשיא ממ"נ אם היה משה דינו ככה"ג למה לא יקריב לחצאין ואם אין דינו ככה"ג לא יקריב כלום כיון שעדיין לא היו חביתין ואי בחצי של בין הערבים איירי למה לא יקריב לחצאין לא יהא אלא שמינו כהן אחר תמיד של שחר שמקריב בין הערבים לחצאין וי"ל דקאי אשל שחרית ומספקא ליה אי הוי כאילו כבר נתקבל אהרן לכה"ג ומקריבין חביתין או דילמא הוי כאילו אין כאן כלל כהן גדול ולא הקריבו אלא בין הערבים עכ"ל **והנה** הק"ע שגה בזה וכן הפ"מ והוא דהאיבעי' הוא דחביתין לא ה"ה קרב תחילה קודם שנתחנך למ"ד בזבחים (ד' ק"א)דאין מנחה בבמה א"כ לא הוי חביתין תחילה בבמה וכבר כתבו התוס' בע"ג (ד' ל"ב) בד"ה במה שימש משה כל שבעת ימי המילואים לפ"ה דמשה לא נשתמש בכהונה גדולה דכתיב לאהרן אחיך והוא היה זר אצלן. וקשה למ"ד בזבחים (ד' ק"א) משה רבינו כה"ג הי' נשתמש בכהונה גדולה כו' והר"ר יעקב כו' פי' דאפילו נתקדשו מ"מ כל שבעת ימי המילואים שהיה משה מעמיד המשכן ומפרקו היה נחשב כמו במה ואין בגדי כהונה בבמה כדאמר בזבחים (ד' קיט). ואין להקשות הלא אין חטאת קרב בבמה וחטאת מילואים קרבה שם דמצינו לומר דהורא' שעה היתה כמו שריפתה דלא מצינו חטאת יחיד נשרפת אלא בזו בלבד עכ"ל וא"כ למ"ד דמנחה אין קריבה בבמה בזבחים (ד' קיט) ואפי' בבמת ציבור נמי אינה קריבה כמו שכתבו התוס' בזבחים (ד' קיט) בד"ה אין מנחה בבמה וכל שבעת ימי המילואים היה המשכן כמו במה. וא"כ בודאי חביתין אינה קריבה כל שבעה וע"כ מיבעי' ליה אם ביום השמיני הוי

כמו מזבח וקרבה מחצית בשחרית או לא שהתחלה היה מבין הערבים רק אפי' למ"ד דמנחה קריבה בבמה כמו דאמרינן בזבחים (ד' ק"ב) אעפ"כ כיון שהי' חובה ואין חובות קריבין בבמה וכן חטאת כמו שכתב רש"י בזבחים (ד' ק"א) בד"ה לא בבמה כו' ואין לך קדשי קדשים נאכלים בבמה דאילו חטאת ואשם אין קריבין בבמה] וע"כ מיבעי' ליה אם גמר החינוך היה בין הערבים וא"כ בשחרית לא הי' קרב וא"כ שלימה היה קריבה בין הערבים וכמו דס"ל לר"ש במנחות (ד' מ"ט) לא הקטירו קטורת בבוקר יקטירו בין הערבים וכולה היא קריבה. ולא דמי לאם מת כה"ג דמביא חצי עשרון דהתם קרבה בשחרית החצי אבל הכא החצי של שחרית לא קרבה כלל או דילמא מחצה היה קריבה שקרב בשחרית המחצה:

וע"כ אומר תחילה בירושלמי פשוט הוא לן שבחלוק לבן שימש משה בכהונה גדולה (פי' בלא בגדי כהונה והטעם כמו שכתבו התוס' מטעם דכל שבעת ימי המילואים היה נחשב כמו במה) וע"כ מיבעי' ליה אם חציה היה קריבה או שלימה הי' קריבה דדילמא אפי' ביום השמיני בשחרית עדיין לא נתחנך הוי כבמה ועיין לקמן בירושלמי בשמיני אית תניי תני נתפרק ואית תניי תני לא נתפרק אית תניי תני נמשח ואית תניי תני לא נמשח א"ר חנינא פשוט לן מ"ד נמשח נתפרק מ"ד לא נמשח לא נתפרק]:

וע"ז אומר מן מה דכתי' ויבוא משה ואהרן אל אוהל מועד מלמד שלא בא עמו אלא ללמדו על מעשה הקטורת דקטורת לא הקטירו תחילה מחמת שאין חובה קריבה בבמה הדא אמרה חצי' קריבה פי' שהקריבה בשחרית ואין תימר שלימה קריבה ניתני על מעשה הקטורת ועל עשירית האיפה (פירוש דבא על מעשה הקטורת משום דכל שבעת הימים לא היו מקטירין קטורת ובשמיני בשחרית נמי לא היה כמו דאמרי' במנחות (ד' מט) שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים של בין הערבים והתניא בקטורת הסמים של שחר תנאי היא כו' אמר אביי מסתברא כמ"ד דקטורת הסמים של בין הערבים כו' וא"כ אם חביתין נמי לא היו קריבין בשחרית א"כ הא צריך ללמד נמי על מעשה החביתין אלא ודאי דחצי הוא קריבה. וע"ז אמר ר' תנחומא בר יודן ולא בעבודה שבפנים אנן קיימין כבר למדו עבודה שבחוץ מפני שעבודת החוץ היה מלמד אותו תחילה:

ובזה יתבאר הא דאמרינן אח"כ מילואים מה הי' קרבן יחיד אי קרבן ציבור מן מה דכתיב ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל הדא אמרה קרבן יחיד והתניא קרבן ציבור אמר ר' אידי נתנדבו ציבור ומסרו להם. אפשר דמיבעי' ליה אם היה קרבן יחיד או קרבן ציבור והוא כמו שכתבו התוס' בע"ג (ד' ל"ד) דלא מצינו חטאת יחיד נשרפת וכתבו

דהוראת שעה הי' משום דבלא"ה נמי קשה דאיך היו מקריבין חטאת הלא אין חטאת קריבה בבמה וא"כ צריך לומר דהוראת שעה היתה וע"כ מיבעי' ליה אם היה חטאת יחיד או חטאת ציבור דלא מצינו חטאת יחיד נשרפת וא"כ צ"ל דשל ציבור היה אך כיון דאמרינן שכל שבעת הימים היה כמו במה וא"כ הוי חידוש מה שקרבו חטאת. וא"כ הוי חידוש במה שנשרפת ג"כ ולעולם דחטאת יחיד היא: ואיפשר דהאיבעי' הוא מדכתיב (ויקרא ט') קח לך משלך וכמו דאמרינן ביומא (ד' ג') אמר ר' אבהו דנין פר ואיל משלו מפר ואיל שלו לאפוקי עצרת ור"ה דציבור הוא הניחא למ"ד קח לך משלך כו' וע"כ מיבעי' לי' אי מלואים קרבן יחיד או קרבן ציבור מן מה דכתיב ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל הדא אמרה קרבן יחיד דקרבן ציבור אינו טעון סמיכה כמו דאמרינן במנחו' (ד' צ"ב) ואיפשר לומר דמבעי' לי' אהא דאמרינן בריש מכילתין ר' בא בשם ר' יוחנן כאשר עשה ביום הזה אלו שבעת ימי המילואים צוה ד' להורות לעשות זה שעיר של יוה"כ או אינו אלא שעיר של ר"ח מה זו כפרת אהרן בפני עצמו כפרת בניו בפני עצמה כו' וע"כ מיבעי' לי' אם מלואים הוי קרבן יחיד, א"כ איכא למימר דנין פר ואיל משלו מפר ואיל שלו לאפוקי עצרת ור"ה דשל ציבור הוא]:

קטע טו

[**שם** כהדא דתני על זה וע"ז מזין עליו מכל חטאות שהי' שם כדי שיכנסו המים תחת הדם דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר תחת הדם ותחת שמן המשחה:

והנה לשיטת הירושלמי לא פליגי ר' יהודה ור' יוסי כמו שמביא בש"ס דילן ביומא (דף ח') דר' מאיר סובר דא' זה ואחד זה מזין עליו כל ז' מכל החטאות שהי' שם דברי ר' מאיר ור' יוסי אומר אין מזין עליו אלא ג' ושבע בלבד ומהירושלמי משמע דר' יוסי סובר דמזין עליו כל שבעה משום דזהו תחת דם ותחת שמן המשחה כמו שהי' במילואים ולא מטעם דמזין עליו אולי נטמא בטומאת מת:

ונראה לי דלפי מה שהביא הירושלמי הברייתא דתני על זה ועל זה היו מזין עליו מכל חטאות שהי' שם כדי שיכנסו המים תחת הדם דברי ר' יהודה ולפי"ז צריך לומר הטעם כדי שיכנסו המים תחת דם ולא משום ס' טומאת מת דהא אמרינן ביומא (דף ח') ותסברא אי סבר ר' יוסי היתר היא בציבור הזאה כלל למה לי וא"כ ר' יהודה שסובר דטומאה הותרה בציבור כמו דאמרינן ביומא (ד' ז') אמר לו ר' יהודה הנח לכה"ג ביוה"כ שטומאה הותרה לו בציבור הזאה ל"ל וכן אמרי' בפסחי' (ד' ע"ז) דליכא תנא דשמעת לי' דאמר טומאה הותרה בציבור אלא ר' יהודה ואפי' לר' יוסי אמרינן בפסחים (דף ע"ח) אהא דאמרינן שם ר' יוסי סבר אין הציץ מרצה על אכילות אלא דקסבר ר' יוסי דטומאה הותרה

בציבור אלא דפריך מהברייתא דתנא אחד זה וא' זה מזין עליו מכל חטאות שהיו שם כו' ר' יוסי אומר אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי בלבד ואי ס"ד קסבר ר' יוסי טומאה הותרה בציבור הזאה כלל למה כו' וע"כ קאמר בירושלמי דהפלוגתא של ר' יהודה ור' יוסי הוא דר' יהודה סובר דמזין עליו מכל חטאות שהיו שם כדי שיכנסו המים תחת דם ור"י סובר תחת דם ותחת שמן המשחה אבל לא משום טומאת מת משום דטומאה הותרה בציבור ודו"ק):

פרק ב

הלכה ב

קטע ה

שם (ה"ב) אמר ר' יוחנן לא קבעו פייס לתמיד של בין הערבים אלא אמרו מי שזכה בשחרית יזכה בין הערבים והא תני כפייס של שחרית כן פייס של בין הערבים הזכה זכה לעצמו. ר' חזקיה בשם ר' בון בר כהנא תיפתר שהי' בשבת אחד משמר הבא וא' משמר היוצ' וכן א אמרי' ביומא (ד' כ"ו) אמר ר' יוחנן אין מפייסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזכה בו שחרית זוכה בו ערבית כו' אמר ר"ש בר רב יצחק הכא בשבת עסקינן הואיל ומשמרו' מתחדשות ולמאי כו' נפישי להו פייסות מייתי כולהו מצפר' אתי דזוכה בו שחרית זכי דזכי בערבית זכי):

והנה הק"ע פי' על הא שאומר הזוכה זוכה לעצמו וכתב הק"ע סיומא דברייתא הוא שאין הכהן הזוכה יכול לומר לחבירו אני נותן עבודה שזכיתי בה:

ולי נראה לפרש שהזוכה זוכה לעצמו הוא כמו דאמרי' ביומא (ד' כ"ה) איבעי' להו כשהם מפייסין לעבודה אחת מפייסין או דלמא לכל עבוד' ועבוד' הן מפייסין כו' ת"ש ר' יהודה אומר לא היה פייס למחתה אלא כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה ומשני שאני מחתה וקטורת דחדא עבודה היא. איכא דאמרי דוקא מחתה וקטורת דחדא עבודה היא אבל שאר עבודות בעי פייס. ומשני מחתה איצטריכא ליה סד"א הואיל כו' ומעתרא נתקין לה פייס בפני עצמה קמ"ל ת"ש דתני ר' חייא לא לכל עבודה ועבודה מפייסין אלא כהן שזכה בתמיד שנים עשר אחיו הכהנים נמשכין עמו שמע מינה והירושלמי לא סבר הכי אלא דלכל עבודה ועבודה היו מפייסין וע"ז אומר והזוכה זוכה לעצמו ופירוש ולא שזכה ג"כ לאחרים דהיינו ששנים עשר אחיו הכהנים יהיו נמשכין עמו וכמו שפי' רש"י שם שהכהנים שמקיפין לימינו נמשכין אחריו כפי סדר משנתנו שני לזריקה שלישי לדישון מזבח הפנימי רביעי למנורה וכן כולם) וע"ז

אומר והזוכה זוכה לעצמו הי' שצריכין פייס לכל אחד ובזה יתבאר הירושלמי לקמן ויתבאר שם עוד בזה:

הלכה ג

קטע ב

שם (ה"ג) הפייס השלישי חדשים לקטורת בואו והפיסו כו' אמר ר' חנינא מימיו לא הפיס אדם בקטורת ושנה. א"ר יוסי מתניתין אמרה כן חדשים לקטורת בואו והפיסו אר"ח וכן למחתה אר"י מתניתא אמרה כן מי שזכה בקטורת אומר לזה שעל ימינו אף את למחתה. נמצאת אומר שני כהנים היו מתברכין בכל פעם:

[**ופירש** הק"ע מתניתין אמרה כן הרי מפורש תנן הכי במתניתין ולמה לי לדר"ח ומשני אמר ר' חנינא וכן למחתה אף במחתה לא שנה אדם בה מתניתא אמרה כן בברייתא תני' הכי שני כהנים היו מתברכין בכליום שאף מי שזכה במחתה נתברך ממילא ידעינן שלא שנה בה אדם מעולם כי היכי דלא שנה אדם בקטורת מפני שמעשרת:

ולי נראה לפרש הא דאמר ר' חנינא וכן למחתה שהפי' הוא דהפייס הזה היה למחתה ג"כ ולא צריך למחתה פייס אחרת דהירושלמי לטעמי' לפי מה שביארתי לעיל דהזוכה זוכה לעצמו אבל לא זוכה בזה שעמו. אלא שצריך פייס לכל א' וא' אבל מי שזכה בקטורת זה שעמו זכה במחתה משום שחד עבודה היא. אבל שאר עבודות בעי פייס כמו שרצה לומר תחילה הש"ס שלנו ביומא (ד' כ"ה) וע"ז אומר מתניתא אמרה כן מי שזכה בקטורת אומר לזה שעל ימינו אף את למחתה נמצאתה אומר שני כהנים היו מתברכין בכל פעם. וע"כ האריכה הברייתא נמצאתה אומר שהכהנים היו מתברכין בכל פעם. דמשום שהי' איפשר לפרש כמו שכתבו התוס' ביומא (ד' כ"ה) אי נמי צ"ל דלר' יהודה הזוכה במחתה לא הי' זוכה כלל מכח פייס מחמת שזכה זה בקטורת וזכה זה שאצלו לימינו במחתה אלא בדעתו של כהן שזכה בקטורת תלי' מילתא אי בעי איהו עביד הכל שקיל קטורת ושקיל מחתה כו' מיהו משום דטריחא מילתא קצת אורחא דמילתא הוי שהי' אומר לאחר זכה עמי במחתה ורגיל הי' לומר לאותו שעומד אצלו לימינו משום איבה שלא יקפידו האחרים עליו ומיהו אם ירצה לשנות הרשות בידו לעשות הוא בעצמו הכל או לומר למי שעומד בשמאלו או לאחר שאינו עומד אצלו כלל זכה עמי וכן משמע הלשון כהן שזכה במחתה אומר כו' ולא קאמר העומד אצלו נמשך עמו כו' וע"כ אומר הירו' וכן למחתה פי' שזה עומד לימינו זכה מחמת זה הפייס:

וע"ז אומר ר' יוסי מתניתא אמרה כן מי שזכה בקטורת אומר לזה של ימינו אף את למחתה נמצאתה אומר שני כהנים היו מתברכין בכל יום כו' וא"כ אם הפירוש הוא

שהכהן אומר מעצמו לזה של ימינו אף את למחתה א"כ לא היו שני כהנים מתברכין בכל יום דהא הרשות בידו לעשות הכל אלא ודאי שהפירוש הוא שכיון שזה זכה בקטורת זה שעל ימינו זכה במחתה וא"כ ראי' מזה למה שאמר וכן למחתה דהפייס שעל הקטורת הוי נמי פייס למחתה:

ועוד יש לומר דמה שאמר וכן למחתה היינו דדוקא חדשים מפני שמעשרת ג"כ וא"כ תלוי ג"כ דאם הפי' הוא שהכהן שזכה בקטורת אומר מעצמו למה שבימינו זכה עמי במחתה ופעמים שזוכה לעצמו. א"כ לא הוי חדשים דהא כבר זכה בקטורת וע"כ מסיים הברייתא נמצאתה אומר שני כהנים היו מתברכין בכל יום וא"כ ודאי הפי' הוא שכיון שזה זכה בפייס זה שעל ימינו זכה במחתה. וע"כ אמר וכן למחתה דבמחתה נמי בעינן חדשים]:

פרק ג

הלכה ג

קטע ג

שאלו את בן זומא מה מקום לטבילה זו כו' א"ר שמי וכיני מה אם מקודש לקודש שאינו ענוש כרת טעון טבילה מחול לקודש שהוא ענוש כרת לא כש"כ יהא טעון טבילה ופריך ואפילו מקודש לקודש יהא ענוש כרת כיי דתנינן תמן השתחווה או ששהה כדי השתחויה ופירש הק"ע והפ"מ דאפילו מקודש לקודש נמי ענוש כרת אם נטמא בפנים ונכנס להיכל:

[**והנה** הפ"מ כתב בפ"ב דשבועות (ה"ג) כתוב אחד אומר את משכן ה' טמא וכתוב א' אומר את מקדש ה' טמא הא כיצד ליתן חלק בין למיטמא בפנים למיטמא בחוץ מיטמא בפנים עד שיכניס ראשו ורובו והוא (ט"ס וצ"ל) עד שישהא כדי השתחוי' מיטמא בחוץ עד שישהא כדי השתחוי' (והוא ט"ס וצ"ל) עד שיכניס ראשו ורובו נטמא בפנים ונכנס לפני ולפנים נשמעינה מן הדא השתחוה או ששהה כדי השתחוי' וכיון ששהה לאו כמי שהכניס ראשו ורובו ותימר עד שישהא כדי השתחוי' וכא עד שישהא כדי השתחוי' פי' אי ס"ד דנטמא בפנים ונכנס לפני ולפנים כחוץ מדמינן לה א"כ קשי' אמאי תנינן סתמא או ששהה כדי השתחוי' הא זימנין משכח"ל דאפי' בלא שיעור השתחוי' אלא בשהה מעט שהוא כדי הכנסת ראשו ורובו חייב וכגון שנכנס לפני ולפנים דבשהי' כל שהוא מתחייב עכ"ל וא"כ פירש בהיפך דאם נטמא בפנים ונכנס לפני ולפנים נמי בעינן שיעור השתחוי' וא"כ צריך לפי"ז ה"נ לפרש אהא דקאמר ואפי' מקודש לקודש יהא ענוש כרת

וע"ז משני כיי דתנינן תמן השתחווה או ששהא כדי השתחוי' (פי' וא"כ דווקא ששהה כדי השתחוי') ומשמע אפי' נטמא בפנים ונכנס לפני ולפנים אלא מחמת ששהה ובסמוך יתבאר עוד בזה]:

עוד (שם) עד כמה היא שיעור השתחויה ר' סימון בשם ריב"ל עד כדי ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו ר' אבהו מוסיף עד הודו לה' כי טוב כו' וכתב הפ"מ הכא מפרש כדאמר בבבלי פ"ב דשבועות (ד' ט"ז) והכא בפ"ב שם (בה"ג) גרים ר' סימון בשם ריב"ל עד כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו כו' וע"כ דהא דהתם ודהכא אידי ואידי חד שיעורא הוא כי היכי דלא ליפלגו הסוגיות אהדדי ולחד מ"ד גופיה עכ"ל והוא תמוה דאיך הוי חד שיעורא דריב"ל סובר דכדי שאילת שלום הוי שיעור השתחוי' וה"ק כדי שיעור ששה תיבות וכן הקשה הק"ע:

ובאמת הוא חמוה דאמאי לא תירץ כמו שפירש הוא בעצמו על הא דאיתא התם בירושלמי פ"ב דשבועות (ה"ג) דאיתא התם שיעור השתחוי' עשר אמות האיך עבידא כו' עד כמה היא השתחוי' ר' סימון בשם ריב"ל אמר עד כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו וכתב הפ"מ עד כמה היא השתחוי' לעיל פי' כמה שיעור שהי' בכדי השתחוי' והכא קא מפרש השתחוה דקתני דחייב אפי' לא שהה ועד כמה השתחוי' דקאמר עכ"ל. וא"כ הי' יכול לתרץ הכא נמי דהא דקאמר רשב"ל דהשיעור הוא כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו הוא על השתחוי' עצמה והא דקאמר עד כדי ויכרעו אפים ארצה הוא שיעור שהי' בכדי השתחוי' וכמו דאיתא בש"ס דילן בשבועות (ד' ט"ו) אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי חוץ אבל כלפי פנים אע"ג דלא שהה וה"ק השתחוה כלפי פנים או ששהה כדי השתחויה בהך השתחוואה דכלפי חוץ חייב היכי דמי השתחוי' דאית בה שהי' והשתחואה דלית בה שהי' דלית בה שהי' זו כריעה בעלמא דאית בה שהי' פישוט ידים ורגלים וכמה שיעור שהי' פליגי בה כו' חד אמר כמימרי' דהאי פסוקא כו' וא"כ איפשר לומר דהירושלמי פ"ב דשבועות דקאמר ריב"ל כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו הוא על השתחויה דלית בה שהי' והא דקאמר הכא כמה היא שיעור השתחואה ר' סימון בשם ריב"ל עד כדי ויכרעו אפים ארצה הוא על השתחוויי' דאית בה שיעור שהי' ולקמן פ"ה יתבאר בזה]:.

הלכה ו

קטע ב

(ה"ו) **הביאוהו** לבית הפרוה כו' קידש ידיו ורגליו ופשט ר"מ אומר פשט קידש ידיו ורגליו ירד וטבל כו' מה טעמא דר"מ פשט וקידש ורחץ וקידש (פי' דכתיב בקרא ופשט

ורחץ והאי ורחץ היינו קידוש וע"כ סובר ר"מ דפשט וקידש מה טעם דרבנן ופשט ולבש הקיש פשיטה ללבישה מה לבישה מקדש אף פשיטה מקדש ופי' מה לבישה שהוא לבוש מקדש אף פשיטה כשהוא לבוש מקדש) א"ר מנא קומי ר' יודן על דעתי' דר"מ רחיצה חוצצת (ופי' הק"ע בתמי' דקא ס"ד דלר"מ פשט וקידש ורחץ וקידש ואח"כ לבש וקשי' לי' וכי רחיצה בלבד תהי' חציצה בין שני הקדושין) א"נ מיסבר את סבור על דר"מ ופשט וקידש ורחץ וקידש אינה כן אלא ופשט וקידש ורחץ ולבש וקידש (פי' דקידוש השני אינו רק לאחר לבישה)

והנה מה שפי' הק"ע וקשי לי' וכי רחיצה חוצצת הוא דוחק וגם מה שפי' הפ"מ הוא בדוחק וע"כ נראה לי שיש (ט"ס בירושלמי וצ"ל) וקשי' לי' וכי לבישה חוצצת פי' וכי אפשר שלאחר קידוש השני יפסיק בלבישה והוא כמו דאמרי' (ד' ל"ב) אמר רב חסד הא דרבי מפקא מדר"מ ומפק' מדרבנן מפקא מדרבנן דאילו רבנן אמרי כשהוא לבוש מקדש (פי' קידוש ראשון) ואיהו אמר כשהוא פושט מקדש ומפקא מדר"מ דחילו ר"מ אמר הך קידוש בתרא כשהוא לבוש מקדש והוא אמר כשהוא פושט מקדש אמר רב אחא בר יעקב הכל מודים בקידוש שני שלובש ואח"כ מקדש מ"ט דאמר קרא או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה יצא זה שמחוסר לבישה וגישה. א"ל רב אחא ברי' דרבא לרב אשי לא רב חסדא אית ני' דרב אחא ולא רב אחא אית לי' דרב חסדא דא"כ לרבי הו"ל חמיסר קידושין א"כ פליגי בזה דרב חסדא סובר אליבא דרבי דסובר דקידוש השני כשהוא פשוט מקדש ורב אחא בר יעקב סובר דהכל מודים בקידוש השני שלובש ואח"כ מקדש מ"ט דאמר קרא או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה יצא זה שמחוסר לבישה וגישה:

וע"כ אמר ר' מנא קומי ר' יודן על דעתי' דר"מ לבישה חוצצת (פי' לבישה מפסקת בין קידוש לגישה שהי' סבור דר"מ כיון שאומר דכשהוא פשוט מקדש קידוש ראשון ומקיש קידוש שני לקידוש ראשון אם כן קידוש שני נמי כשהוא פשוט מקדש על כן קשי' ני' והא בעינן שאינו מחוסר אלא גישה והא מפסיק בנתים:.

וע"ז אמר לא מסבר את סבור על דר"מ ופשט וקידש ורחץ וקידש (פי' דהאי קידוש בתרא עביד כשהוא פשוט אלא כשהוא לבוש מקדש):

וע"ז מביא ראי' מהא דפליגי דשמואל אמר אחת פשוט ואחת לבוש שתיהן לבוא (פי' ששניהם להבא וע"כ מצריך אטבילה ראשונה שתי קידושין אע"ג דזהו ודאי להבא דעל לעבר לא שייך כמו דאמרינן אח"כ א"ר יוחנן הכל מודים בקידוש ראשון שהוא לבא) וכשהוא פושט בגדי קודש ולובש בגדי חול א"צ קידוש כלל כמו דאמרינן לקמן א"ר

יוחנן הכל מודים בקידוש האחרון שהוא לשעבר. וא"כ כיון דר"מ סובר דשני קידושין על להבא ע"כ לא צריך כלל להך קידוש בתרא: ש

ובר קפרא אומר אחת לבוא וא' לשעבר (פי' דסובר ג"כ כמו רבנן דאחת לבא ואחת לשעבר ושתיהן לבוש. והנהזה אינו מובן מאי דקאמר ושניהם לבוש דהא ר"מ אומר דקידוש קמא כשהוא פשוט מקדיש והקרבן עדה מחקו מהירושלמי והפ"מ פירש שם בדחוקים גדולים:

ע"כ נראה לי שצ"ל ושניהם או שצ"ל ושניהם אמרי לבוש ושניהם קאי על האמוראים. פי' בין שמואל ובין בר קפרא אמרי לבוש פי' דפשיטה אחרונה צריך להיות לבוש ואפי' לשמואל שסובר דשתיהן לבא א"כ היו צריכין להיות שני הקידושין דהיינו כשהוא פשוט בשלמא לבר קפרא דאמר א' להבא וא' לעבר ניחא דהקידוש הראשון צריך להיות פשוט מאחר שהוא להבא. והב' כשהוא לבוש משום שהוא לעבר. אבל לשמואל דסובר דלשניהם להבא אעפ"כ אמר בהדיא דאחת פשוט ואחת לבוש אע"ג דשתיהן להבא. אלא ודאי דקידוש האחרון צריך להיות לבוש וכמו דאמרינן ביומא (דף ל"ב) אמר רב אחא בר יעקב הכל מודים בקידוש השני שלובש ואח"כ מקדש דאמר קרא או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה כו' (פי' שלא יהא דבר מפסיק בנתים ולפי זה איפשר הא דקאמר ושתיהן וצ"ל ושניהם לבוש וקאי על ר"מ ורבנן (פי' בין ר"מ ובין רבנן סברי דקידוש האחרון מקדיש כשהוא לבוש) ותמיהני על הקרבן עדה והפני שה שלא הביאו כלל הא דרב אחא בר יעקב ביומא (דל"ב) ודו"ק:

הלכה ח

קטע ה

שם (ה"ח) ויעשו דדין זה ע"ג זה א"ר יונה כיום מרובה של תמיד ופי' הק"ע כיום מרובה של תמיד הני שנים עשר דד כדי שיקדשו בבת אחת שנים עשר כהנים העוסקים בתמיד בשבת שבתוך החג שהוא יום המרובה כדאמרינן לעיל (פ"ב) ואילו היו בשני שורות לא היו יכולין לקדש בבת אחת אע"ג דתני לעיל י"ג כהנים לא עשה דד לשוחט שהשחיטה כשירה בזר עכ"ל ודבריו תמוהים דהא לפי שיטת הירושלמי הוא כנגד יום מרובה דהיינו שבת שבתוך החג שהוא שנים עשר כהנים א"כ לא קא חשיב רק משעת הולכת איברים כמו שפירש רש"י במתניתין דיומא (דף כ"ו) וא"כ אפילו זריקה נמי לא קא חשיב ובש"ס דילן ביומא (ד' כ"ה) דאמרינן ת"ש בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור כדי שיהיו י"ב אחיו הכהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהם ורגליהם בבת אחת ואי ס"ד שוחט מקבל תליסר הוי כו' שייך לפרש דשחיטה לא חשיב כמו שפירש רש"י שם משום דקא חשיב

כל העבודות של תמיד שהיה בכל יום שהיו י"ג ושחיטה לא קא חשיב ודבריו תמוהים ועיין בירושלמי לעיל (פ"ב ה"ב) י"ג כהנים זכין בו ותני עלה פעמים בארבעה עשר פעמים בט"ו ופעמים בט"ז לא פחות ולא יותר. כדרכו בתשעה (ט"ס וצ"ל) בי"ג ובחג ביד א' צלוחית של מים הרי ארבעה עשר (כצ"ל) בין הערבים בט"ו כנים בידם שני גזרי עצים. ובשבת בט"ו (כצ"ל) שנים בידם שני בזיכי לבונה של לה"פ. ובשבת שבתוך החג ביד א' צלוחית של מים הרי כאן ארבעה עשר ואיפשר לומר דס"ל להירושלמי דהשוחט הוא המקבל משום דאף שזר מותר היו הכהנים שוחטים ובמ"א יתבאר בזה:

עוד (שם) בירושלמי העליון משם כלי פחות ברובו והתחתון אין בו משום אוירו של כלי אמר ריב"ל אמת המים הי' מושכת לו מעיטם והיו רגלי שבדרום פחותין כרימונים וכתב הק"ע העליון משום כלי שהכיור היה כשני כלים חלק העליון בפני עצמו וחלק התחתון היה בפני עצמו והעליון היה נפחת לתחתון: וקאמ' בשלמ' בעליון היו יכולין לקדש דלאו כלי הוא כיון שנפחת אלא התחתון וכי אין בו משום שהוא אויר כלי בתמי' וכיון דכלי הוא אינו ראוי לקידוש דסובר המקש' דקידוש ידים ורגלים לכהנים בכל יום וקידוש ראשון דכה"ג ביוה"כ צריך להיות כעין מקוה ולא מתוך לי כדלקמן בפ' טרף בקלפי עכ"ל:

ולי נראה לבאר הירושלמי עפ"י מאי דאמרינן בזבחים (דף כ"ה) בעא מיני' ר' אסי מר' יוחנן היה מקבל ונפחתו שולי מזרק עד שלא הגיע דם לאויר מהו אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא כמונח דמי א"ל תניתוה חבית שמונחת תחת הזינוק מים שבתוכה ושבחוצה לה פסולין צירף פיה לזינוק מים שבתוכה פסולין ושבחוצה לה כשירין ופירש רש"י פסולין כלומר שלא יתן כלי לתוך אוירה ויאחזנו בידו לקבל בו הקילוח לקידוש ואף לחוצה לה למעלה מאוגני' כנגד אוירה דכיון שהגיעו מים כנגד אוירה הרי הן כמונחי' בתוכה ופסק לה חיותי' ואנן מים חיים אל כלי בעינן לקידוש אלמא אויר כמונח דמי ולקמן פריך האי אויר שסופו לנוח הוא עיין שם:

וע"כ אומר בירושלמי העליון משום פתוח ברובו והתחתון אין בו משום אוירו של כלי והענין הוא שהכיור היה כמו שני כלים ומהעליון יורד לתחתון וא"כ העליון לאו כלי הוא שהוא פתוח ברובו. והתחתון אין בו משום אוירו של כלי דהא הפסיק האויר הראשון של הכלי שלמעלה וא"כ לא הוי מים חיים ובכיור סובר ר' ישמעאל דבעינן מים חיים וכמו דאמרינן בסוטה (ד' ט"ו) אי מה להלן מים חיים אף כאן מים חיים לר' ישמעאל ה"נ דאמר ר' יוחנן מי כיור ר' ישמעאל אומר מי מעיין הן וחכ"א משאר מימות הן וכן בירושלמי (פ"ב דסוטה ה"ב) אמר רבי יוחנן דיסבר כר' ישמעאל דתני כיור ר' ישמעאל

אומר מי מעיין מכשירין בכל מימות וכן אמרינן בזבחים (ד' כ"ב) אמר ר' ירמיה אמר ר"ל מי מקוה כשירים למי כיור למימרא דלא מים חיים נינהו והתניא כו' מאי ק"ו למי כיור לאו דמים חיים נינהו כו' אלמא מים חיים נינהו תנאי היא דאמר ר' יוחנן מי כיור ר' ישמעאל אומר מי מעיין הן וחכ"א שאר מימות הן:

וא"כ אי בעינן מים חיים א"כ בעינן שלא יפסיק אויר כלי וע"כ פריך בירושלמי העליון משום כלי פחות ברובו והתחתון אין בו משום אויר של כלי דבשלמא בכלי עצמו אם מקדש מים חיים ניחא דכיון דמטי לתוך אוירו של כלי אויר כלי ככלי דמי' והוי כמאן דמטי לכלי. אבל הכא כיון דהוי בשני כלים והעליון לא הוי כלי א"כ התחתון אין בו משום אוירו של כלי וא"כ לא הוי מים חיים וכמו שביארתי מהגמ' דזבחים (ד' כ"ה) וע"ז משני אמר ריב"ל אמת המים היתה מושכת לו מעיטם והיו רגלי שבדרום פחותין כרימונים. וע"כ כיון שמחובר למעיין ע"כ הוי מים חיים ועיין ביומא (ד' לז) ואף הוא עשה מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה ודו"ק.

[**ודע** שהק"ע שגה בזה דאמרינן בירושלמי (ספ"ד דסוכה ה"ז) ר' פד בשם ר' הושעי' מי סוטה נפסלין בלינה ר' אחא בשם ר' אבינה כל שאין ממנו למזבח אין הלינה פוסלת בו וכתב הק"ע כתב הרמב"ם (פ"ד מה' סוטה ה' י"ב] מי סוטה שלנו נפסלין בלינה וכתב הכ"מ ירושלמי (ה"ב דסוכה) א"ר פדת ופסק כר' יוחנן דהוא מארי דגמ' טפי ע"כ וקשה מאי דוחקי' דמרן בכ"מ הא קיי"ל מים קדושים היינו שכבר נתקדשו בכלי והיינו שמביא מים מן הכיור כמו דאיתא בספרי וכמו שכתב הרמב"ם שם בפ"ג וכיון שכבר נתקדשו בכלי ודאי דמיפסלי בלינה דהא תנן במנחות פרק שתי הלחם ולחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפיתן בפנים ומפורש התם בש"ס דלכך הי' מעשיהן בחול דלא ליפסלו בלינה ואילו היו נעשין בכלי שרת היו נפסלין בלינה אע"ג דשתי הלחם ולחם הפנים אין מהם למזבח אפ"ה נפסלין בלינה וכן יש להוכיח ממי הכיור עצמם שנפסלים בלינה אם הם מלמעלה אע"ג שאין מהם למזבח ועיין בזבחים (ד' כ') אמר ר' יוחנן בעי אילפא לדברי האומר אין לינה מועלת דבקידוש ידים ורגלים מי כיור מהו שיפסלו מי אמרינן הני למאי לקידוש ידים ורגלים כו' גופייהו לא פסול בהו לינה או דילמא כיון דקדוש להו בכלי שרת מיפסלי בלינה כו' עיין שם ועיין בירושלמי (פ"ב דיומא ה"א) חילפיי אמר כשם שאין הלינה פוסלת בידים כך אין הלינה פוסלת בכיור]:

פרק ד

הלכה א

קטע ז

א"ר יצחק העלי' מתיך קלפי מעכבת אין נתינה מעכבת א"ר יוחנן קובען אפילו בפה סברין מימר אפילו א' היום וא' למחר על דעתיה דר' יוחנן דו אמר אפי' א' היום וא' למחר ניחא על דעתיה דר' ינאי לאיזה דבר נאמר גורלות למצוה (והוא ט"ס וצ"ל) על דעתיה דר' ינאי ניחא דאמר דעלי' מתוך קלפי מעכבת וא"כ בעינן גורלות על דעתיה דר' יוחנן דו אמר א היום וא' למחר לאיזה דבר נאמר גורלות למצוה:

ואמרינן שם מתניתא פליגא על ר' יוחנן הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת פתר לה במצליח בגורל מתניתא פליגא על ר' ינאי לא הגריל ולא נתוודה כשר אלא שחיסר מצוה אחת לה' לרבות שעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן ואיתא כיי דמר ר' יוחנן קובען אפי' בפה סברין מימר אפי'א' היום וא' למחר על דעתיה דר' יוחנן דו אמר אפי' א' היום וא' למחר ניחא על דעתיה דר' ינאי לאיזה דבר נאמר גורלות וחש לומר שמא יעלה לשם פתר לה ברוצה להגריל:

והנה הירושלמי הזה הבאתי בהקדמתי לספרי נועם ירושלמי על זרעים (שנתחלפו השיטות וצ"ל) מתניתא פליגא על ר' יוחנן הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת פתר לה ברוצה להגריל (פי' דאם רוצה להגריל אז הגורל קובע ואין השם קובע. אבל אם אינו רוצה להגריל קובעו אפי' בפה). ואח"כ (צ"ל) לה' לרבות שעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן וחש לומר שמא יעלה לשם (כצ"ל) פי' כיון שצריך גורל א"כ למאי צריך קרא דמחוסר זמן פסול לשעיר המשתלח תיפוק ליה דפסול ליקח מחוסר זמן לשעיר המשתלח משום דילמא יעלה לשם וכה"ג מקשה הש"ס דילן ביומא (ד' ס"ג). אלא ודאי שהוא כמו דאמר ר' יוחנן קובעו אפי' בפה ומשני פתר לה במצליח בגורל (פי' שאם לקח מחוסר זמן עם א' שאינו מחוסר זמן להגריל עליהם והצליח בגורל שמחוסר זמן עלה לשעיר המשתלח וע"כ אי לאו קרא לה' לרבות שעיר המשתלח הוי אמינא כיון שהצליח יעלה מחוסר זמן לשעיר המשתלח וע"כ קמ"ל דאעפ"כ פסול) וזהו הפי' של מצליח בגורל ולא כמו שנדחקו הק"ע והפ"מ:

אך עכ"ז צריך לבאר מהו שאמר סברין מימר אפי' א' היום וא' למחר דמאי נ"מ אם שניהם היום או א' היום וא' למחר כיון דקובעו אפילו בפה. אך זה יתבאר במה שכתבו התוספות ביומא (דף ל"ט) מאן דאמר לא מעכבא כר' יהודה ומאן דאמר מעכבא שאני הכא דתנא בי' קרא אשר עלה אשר עלה תרי זימני וכתבו התוספות ומאן דאמר לא

מעכבא סבירא ליה כיון דלא כתב ציווי אע"ג דתנא ביה קרא לא מעכבא מידי דהוי אבלילה דתנן מנחות (ד' י"ח) אם לא בלל כשר אע"ג דכמה זימנין כתיב בליל בלילה אלא כיון דלא כתיב בלשון ציווי לא מעכבא ולמ"ד מעכב' לא דמי לבלילה דשאני הכא דאהני חוקה קצת כיון דמחוקה גמרינן לעיכובא לשאר מילי שבפרשה גמרינן נמי מינה להגרלה כיון דתנא בה קרא עכ"ל וא"כ הטעם דלא מעכבא אע"ג דתנא ביה קרא היינו משום דלא כתיב בלשון ציווי וכמו בבלילה דתנן אם לא בלל כשר אע"ג דכמה זימנין כתיב בלילה אעפ"כ בעינן שיהא ראוי לבילה וכמו דאמרינן במנחות (ד' י"ח) כי אין נבללים מאי הוי והתנן לא בלל כשר ואמר ר' זירא רל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו וכתבו התוס' שם בד"ה ואמר כו' וא"ת מנלי' דליבעי ראוי לבילה מאחר דבילה לא מעכבא וי"ל סברא בעלמ' הוא כיון דכ' רחמנ' בילה דניבעי לכל הפחות ראוי לבילה וכן לגבי קריאה דחליצה דפרק מצות חליצה (דף ק"ד) וגם קריאה דביכורים בב"ב (ד' פ"ד) ובמכות (ד' י"ח) דבכל הנהו מייתי הא דר' זירא:

וא"כ בהגרלה דלמצוה ודאי בעינן הגרלה א"כ צריך שיהיה ראוי להגרלה אבל א' היום וא' למחר דבעידנא דקבע השם לראשון לא היה השני א"כ אינו ראוי להגרלה ואף דהגרלה אינה מעכבת משום דלא כתיב בלשון ציווי אעפ"כ בעינן ראוי כמו בבילה דלא כתיב בלשון ציווי אעפ"כ בעינן ראוי לבילה:

וע"ז אומר סברין מימר אפי' א' היום וא' למחר פי' דסברי דהא דאמר ר' יוחנן קובען אפי' בפה היינו אפי' א' היום וא' למחר ואפי' אינו ראוי להגרלה והטעם דסברי הכי הוא משום דהא דאמר ר' יוחנן קובען אפי' בפה הוא משום דקשה ליה כמו דמקשה לקמן על ר' ינאי מהא דתניא לה' לרבות שעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן וקאמר בירושלמי לקמן על דעתי' דר' יוחנן דו אמר אפי' א' היום וח' למחר ניחא. (פי' לשיטתיה דר"י דאמר א' היום וא' למחר ניחא דצריך קרא לפסול מחוסר זמן בשעיר המשתלח אע"ג דבלא"ה פסול מחוסר זמן בשעיר המשתלח דהא אינו יכול להגריל דילמא יעלה לשם אעפ"כ לר' יוחנן דאמר קובעו בפה ואפי' א' היום וא' למחר ניחא. על דעתיה דר' ינאי לאיזה דבר נאמר גורלות כו' שמא יעלה לשם. וא"כ אי אמרי' דהא דאמר ר' יוחנן קובען אפי' בפה משום דגורל אינו מעכב אעפ"כ בעינן ראוי להגרלה א"כ תקשה לר' יוחנן דהא ודאי פסול מחוסר זמן בשעיר המשתלח ג"כ משום דילמא יעלה לשם וא"כ אינו ראוי להגרלה וע"כ אומר סברין מימר אפי' א' היום וא' למחר (פי' ש דלא בעינן ראוי להגרלה נמי משום דלא תקשה הברייתא לר' יוחנן) וע"כ אומר בירושלמי על דעתיה דר' יוחנן דו

אמר אפי' א' היום וא' למחר ניחא על דעתיה דר' ינאי לאיזה כו' ומשני פתר לה במצליח בגורל (לפי הגהתי) פי' שהצליח הגורל ועלה המחוסר זמן להיות שעיר המשתלח:

וע"ז אומר מתניתא פליגא על ר' יוחנן הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת. [והנה הירושלמי הביא הברייתא והי' יכול להקשות מן הא דתנן ביומא (ד' ס"ב) מת א' מהם אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לשני ואם משהגריל מת יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחילה ויאמר אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו כו' והשני ירעה עד שיסתאב ואמרינן לקמן בירושלמי ר' יוחנן אמר שני שבין זוג ראשון ואמרינן שם א"ר זעירא טעמא דר' יוחנן ועשהו חטאת בראשון א"ר לא טעמא דר' יוחנן ועשהו חטאת קבעו בתלי' שלא ידחה. וא"כ לר' יוחנן כשמגריל א"כ מגריל שא' מהם ירעה לת"ק ולר' יהודה תמות אע"ג דר' יהודה סובר דבע"ח נדחין אעפ"כ לדברי ת"ק אם נאמר כר' יהודה דחטאת ציבור מתה א"כ מגריל מיד למיתה וע"ז מקשה שם בירושלמי וקשי' על דר' יהודה ויש אדם מגריל למיתה (וכמו שהגהתי) וביארתי לקמן דלר' יוחנן אם מת שני שבזוג ראשון השני כבר נדחה דלשיטת הירושלמי סובר ר' יוחנן דבע"ח נדחין אך הראשון אינו נדחה וא"כ תקשה קושי' הירושלמי וקשי' על דר' יהודה ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה. ואע"ג דמשני שם ר' מנא הן דאת מקשי לה על דר' יהודה קשיתא על דמתניתא דתנינן תמן וולד חטאת וחטאת שמתו בעלי' ימותו ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה מ"ש קשה לר' יוחנן דס"ל דהגרלה אינו אלא למצוה א"כ איך מגריל משעה ראשונה למיתה (אי אמרינן דחטאת ציבור מתה) והא דאדם עושה תמורה למיתה משעה ראשונה דהיינו תמורת חטאת התם הוא אם המיר ע"כ עושה תמורה אבל למאי צריך הגרלה שיגריל למיתה משעה ראשונה.

וכה"ג הקשה החו"י דאמאי לא מוכח לעיל ביומא (דף ל"ט) דלר' נחמי' מיהא הגרלה מעכבא כו' מדלא קתני יביא חבירו עמו שלא בהגרלה כדאמר ר' שמעון דמשום דמצוה בהגרלה אין לקנות אחר לכתחילה כו' מיהו קשה מדאמר לקמן בפרקין (ד' מ') תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימותו ועוד הא דרבי טבי אמר ר' יאשי' גופי' מצוה היא אלמא דמשום מצוה לא אמרינן דימותו כו' עיי"ש:

ומה שהקשה מהברייתא הוא משום דברייתא תני בהדי' הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת.

וע"ז. משני פתר לה ברוצה להגריל (כמו שהגהתי) פי' דאם רצה להגריל הגרלה מעכבת וע"כ ניחא מתניתין דנשפך הדם וא"כ הגריל מתחילה וקיים המצוה דהגרלה ע"כ הגרלה מעכבת אח"כ ובזה יתיישב נמי הא דאין הגרלה מעכבת אע"ג דתנא בי' קרא אשר עלה

אשר עלה תרי זימני אע"ג דר' יוחנן סובר דהגרלה אינה מעכבת וקובעין א' היום וא' למחר אעפ"כ אם רוצה להגריל והגריל פעם ראשונה ונשפך הדם בזה הגרלה מעכבא וע"כ כתיב אשר עלה אשר עלה ב' פעמים היינו אם הגריל פעם ראשונה ונשפך הדם צריך הוא להגריל פעם שני' אע"ג דהשני ימות אי אמרינן דחטאת ציבור מתה] ודו"ק:

קטע ט

שם שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ אית תניי תני חייב ואית תניי תני פטור אמר רב חסדא מ"ד חייב בשקרב השעיר הנעשה בפנים ומ"ד פטור בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ א"ר יוסה רב חסדה בעי מדמתה לפסח ולא דמיא א"ר מנא בר תנחום ר' לעזר ור' יוחנן תריהון אמרין פסח שעבר זמנו מאיליו היה משתנה ברם הכא בשחיטה הוא משתנה מאי כדון מ"ד חייב סברין מימר הגרלה מעכבת מאן דאמר פטור סברין מימר אין הגרלה מעכבת כלום יש כאן לשם אלא אחד א"ר שמואל אחוי דר' ברכיה או זה או זה משהגריל חייב על של שם ופטור על של עזאזל א"ר בא והוא שנתן מתנת הפר אבל אם לא נתן מתנת הפר פטור ששחיטתו של שעיר מעכבת מתן דמו של פר רבי בון בר חייה בעא קומי רבי זעירה שחט את הפר עד שלא יגריל מהו שיהא חייב א"ל נשמעינה מן הדא פר מעכב את השעיר השעיר אין (כצ"ל) מעכב את הפר הדא אמרה שחט את הפר עד שלא הגריל חייב אין תימר פטור ניתני השעיר מעכב את הפר (כצ"ל) אמר רבי שמואל בר אבדימי הדא דתימר אין השעיר מעכב את הפר במתנות הבדים אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר היך עבידא שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים ודלא כהק"ע והפ"מ:

והנה הק"ע כתב על הא דאמרינן מ"ד חייב בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ וכו' כתב הרמב"ם (פ"ה מהלכות יוה"כ ה"ג) איל ושעיר המוספין שעשאה אותן קודם עבודותהיום אינן כלום וכתב הכ"מ ס"פ הוציאו לו כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום ותימא דהא אמרינן בש"ס בבלי (ד' ס) דהא דאם הקדים מעשה דלא עשה כלום דוקא בעבודו' הנעשות בבגדי לבן בפנים וכ"כ הרמב"ם ברפ"ה מפורש והני בבגדי זהב נעשין כמפורש בש"ס וברמב"ם וגם כפי מה שפירשתי בקונטרס מוכח מדברי רב חסדא שאם הקדים השעיר הנעשה בחוץ קודם עבודת היום כשר וצ"ע עכ"ל.

והנה כל מה שכתב הוא תמוה דהא דאמרינן דאם הקדים מעשה לחבירו דלא עשה כלום היינו דווקא בבגדי לבן בפנים והוא כמו ר' יהודא דאמר ביומא (ד' ס) אימתי בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים אבל בדברים הנעשים בבגדי לבן מבחוץ אם הקדים מעשה

לחבירו מה שעשה עשוי. לא בעינן שיהיו שני עבודות בבגדי לבן מבפנים אלא אפי' הא' מבחוץ אם הקדים לעבודה שנעשה בבגדי לבן מבפנים נמי לא עשה כלום והכי מוכח ביומא (ד' מ) דאמרינן ת"ש פר מעכב את השעיר ושעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים בשלמא פר מעכב את השעיר דאי אקדמי' לשעיר מקמי פר לא עבד ולא כלום אלא שעיר אין מעכב את הפר מאי ניהו אילימא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו ופירש"י דהא אפי' ר"י מודה דאדברים הנעשים בפנים כתיב חוקה והרי שינה זה בעבודו' פנים שהרי הקדי' לה את של חוץ שהיא מאוחרת לה והכי מוכח מדאמר לקמן לא דא קדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ור"י היא דאמר דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ לא מעכבי] אלמא דאפי' לר"י אי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו ואף על גב דמתנות דפר בהיכל הם דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ אף על פי כן כיון דהקדים למתנות דשעיר שהם מדברים הנעשים בפנים לא עשה כלום:

והכי אמרינן בירושלמי (פ"ד דיומא שם) אמר ר' שמואל בר אבדימי הדא דתימר כו' אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר. היך עבידא שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים וא"כ מוכח דס"ל להירושלמי נמי כשיטת הש"ס דילן שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת אע"פ שהוא מדברים הנעשים בחוץ אעפ"כ אינו יכול ליתן עד שנותן מדם השעיר על בין הבדים והיינו משום דדם השעיר על בין הבדים היא עבודה שנעשה בפנים וכמו דאמרינן בש"ס דילן ביומא (שם) אלימא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו:

וא"כ ניחא מה שכתב הרמב"ם (פ"ה מה' עבודת יום הכפורים ה"ג) איל ושעיר המוספין שעשה אותן קודם עבודות היום אינן כלום. והטעם משום שעבודות היום הם מדברים הנעשים בפנים:.

אך מה שכתב הק"ע וגם ממה שפירשתי בקונטרס מוכח מדברי רב חסדא שאם הקדים השעיר הנעשה בחוץ קודם עבודות היום כשר ובאמת קשה טובה מה דקאמר שם בירושלמי שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ אית תניי תני חייב ואית תניי תני פטור אמר רב חסדא מ"ד חייב בשקרב השעיר הנעשה בפנים ומ"ד פטור בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ. והגירסא הזו הוא תמוה וע"כ הגיה הק"ע מ"ד חייב בשלא קרב שעיר הנעשה בחוץ וע"כ חייב משום שיכול להקריבו לשעיר הנעשה בחוץ ומ"ד פטור בשקרב השעיר הנעשה בחוץ. א"כ אינו יכול להקריבו לשעיר הנעשה בחוץ דהא כבר הקריב. ואם כן מוכח מהירושלמי שאם הקריב השעיר הנעשה בחוץ קודם עבודות היום כשר.

וכן כתב הפני משה מאן דאמר פטור בשקרב השעיר הנעשה בחוץ כו' עיין שם והוא כמו שפי' הקרבן עדה ע"כ נראה לי שמה שהגיה בק"ע והוא טעות וכצ"ל) אמר רב חסדא מ"ד חייב בשקרב השעיר הנעשה בכני' (צ"ל) מ"ד פטו' בשקרב לשעיר הנעשה בפנים מ"ד פטור בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ (הוא ט"ס וצ"ל) מ"ד חייב בשקרב לשעיר הנעשה בחוץ (פי' מ"ד פטור בשקרב לשעיר הנעשה בפנים והוא מחוסר הגרלה וע"כ אינו חייב משום דהוי מחוסר מעשה בגופו דהא מחוסר הגרלה ומ"ד חייב בשקרב לש שעיר הנעשה בחוץ ואע"ג דמחוסר עבודות היום אך אין מחוסר זמן לבו ביום והוא ממש כמו דאמרינן בש"ס דילן ביומא למאי חזו אמר רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ ומ"ש לשעיר הנעשה בפנים דלא דמחוסר הגרלה לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחסרי עבודת היום קסבר רב חסדא אין מחוסר זמן לבו ביום אלא שבזה חולק הירושלמי על שיטת הש"ס דילן דלשיטה הירושלמי בעינן שישחוט בחוץ דוקא לשעיר הנעשה בחוץ ולא אמרינן הואיל (וכמו דפריך בש"ס דילן ביומא שם ומי אית ליה לרב חסדא הואיל) אלא דחייב דוקא אם שחטו לשם שעיר הנעשה בחוץ אבל אם שחטו לשם שעיר הנעשה בפנים אינו חייב:

אך שצריך להבין הא דאמר ר' יוסי רב חסדא בעי מדמתה לפסח ולא דמי' דאמ' ר' מנא בר' תנחום ר' אליעזר ור' יוחנן תרויהון אמרין פסח שעבר זמנו מאיליו הי' משתנה ברם הכא בשחיטה הוא משתנה וא"כ משמע דמטעם הואיל הוא וע"כ פריך דבפסח ששחטו בין לשמו בין שלא לשמו חייב הואיל וראוי שלא לשמו משא"כ הכא בשחיטה הוא משתנה וע"כ לא אמרינן הואיל אלמא דמיירי של שחטו לשם שעיר הנעשית בחוץ. ע"כ נראה לי דהכי קאמר ר' יוסי רב חסדא בעי מדמתה לפסח לענין אם שחטו לשם שעיר הנעשה בחוץ חייב. ולא דמי דאמר ר מנא בר תנחום ר' אלעזר ור' יוחנן הריהון אמרין פסח שעבר זמנו מאיליו משתנה. וע"כ חייב אם הקריב שלא לשמו דהוי מאיליו שלמים ולא בעי עקירה ברם הכא בשחיט' הוא משתנה וע"כ אינו מועיל אפי' אם שחטו בפירו' לשעיר הנעשה בחוץ והוא משום דעקירת חוץ לא שמיה עקירה כמו דאמרי' בש"ס דילן ביומא (ד' ס"ג) כי אתא רב דימי כו' א"ר יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו פטור: אמר רב דימי אמריתה לשמעתא קמיה דר' ירמיה בשלמא נשמו דהא לא חזי ליה אלא שלא לשמו אמאי הא חזי שלא לשמו בפנים ואמר לי עקירת חוץ לאו שמה עקירה ע"ז אומר דאפי' הקריבו לשעיר הנעשה בחוץ אפ"ה פטור משום דעקירת חוץ לא שמה עקירה הרי נתברר דהא דאמרינן דעבודות הנעשות בבגדי לבן

בפנים אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום היינו אפי' עבודה השניה היא מדברים הנעשים בחוץ:

וכמו דאמרינן בירושלמי אמר ר' שמואל בר אבדימי הדא דתימר אין השעיר מעכב את הפר במחתנות הבדי' (ולענין הגרלה אם שחט הפר עד שלא הגריל) וע"כ סוב' אם שחט הפר בחוץ עד שלא הגריל חייב אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר. היך עבידא (פי' איך השעיר מעכב את הפר הא מתנות השעיר הוא לאחר מהן דם הפר). ע"ז אומר שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים:

[**והא** דאמרינן בירושלמי מ"ד חייב סברין מימר הגרלה מעכבת הוא כמו דאמר רב חסדא הוי בעי מדמתה לפסח ולא דמיא דאמר ר' מנא בר' תנחום ר"א ור"י תריהון אמרין פסח שעיבר זמנו מאיליו הי' משתנה ברם הכא בשחיטה הוא משתנה ועקירת חוץ לא שמה עקירה וע"כ משני דמ"ד פטור סברין מימר הגרלה מעכבת וא"כ אינו ראוי עדיין לשעיר הנעשה בפנים ומ"ד חייב סברי הגרלה אינה מעכבת וא"כ ראוי לשעיר הנעשה בפנים ואיפשר לומר דע"כ פריך כלום יש כאן לשם אלא א' דבתחילה כשרצה לומר דהטעם הוא משום דשוחט לשם שעיר הנעשה בחוץ ועקירת חוץ שמה עקירה א"כ יכול מטעם זה להתחייב על שניהם דאף ששחט א' לשם שעיר הנעשה בחוץ אעפ"כ כיון שלא הקריב עדיין השעיר הנעשה בחוץ א"כ יכול לשנות השני ג"כ לשם שעיר הנעשה בחוץ וכן נ"ל דהא דאמרינן בש"ס דילן יומא (ד' ס"ב) עד שלא הגריל חייב על שניהם וכמו שמפרש הש"ס דילן משום הואיל וראוי לשם שעיר הנעשה בחוץ א"כ איפשר לומר דעל כל אחד חייב משום הואיל וכמו שביארתי לשיטת הירושלמי אבל כיון דמסיק דעקירת חוץ לא שמה עקירה אלא מטעם דהגרלה לא מעכבא וחייב משום דבאמת יש בין שני השעירים שעיר הפנימי וע"כ חייב עלי' וע"כ פריך כלום יש כאן לשם אלא א' דהא אינו חייב רק משום דיש בזה אחד שהוא לה'. אבל למה הוא חייב על שניהם וע"ז משני או זה או זה משום דכיון דיוכל להיות או זה או זה שעיר לה' ע"כ חייב על זה או על זה ודו"ק ובפרט לפי מה שפירשו הק"ע והפ"מ דאם לא קרב השעיר שבחוץ מחייב משום הואיל]:

הלכה ג

קטע ג

(**ה"ג**) **ירושלמי** (שם) הני שחט בחוץ חייב חפן בפנים פטור וכתב הק"ע שחט הפר בחוץ חייב כרת משום שחוטי חוץ וזה לא צריך לאשמועינן אלא משום סיפא תני לה. חפן הקטורת בפנים ולא חפן תחלה בחוץ פטור דחפינה שבחוץ אינו אלא למדה בעלמא ויותר נראה דהכי גרסינן חפן בחוץ פטור וטעמו לפי שאינו גמר עבודה:

[**ולי** נראה לגרוס זרק בחוץ חייב ואשמועינן דאעפ"י שיש אחרי' עבודה דהיינו עוד הזאות ומתנות הפר ע"ג המזבח אפ"ה חייב וכמו דאמרינן ביומ' (ד' (ד"כ"ד) ורב ההוא לאתויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע וכתבו התו"י ורב לא חשיב להו דבכלל זריקה הן ואמרינן שם תני כוותי' דרב עבודות שזר חייב עליהן מיתה זריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים כו' וכתבו החו"י לאתויי שבע הזאות שבפנים דס"ד דלאו עבודות תמות הן שאחר שהזה ז' פעמים מן הדם כתיב ונתן מן הדם על קרנות המזבח קטורת הסמים לפני ה' וא"כ אין זו עבודה תמה שבאותה שעה עוש' עבודה מן הדם קמ"ל דעבוד' תמה היא שמאותו דם שהזה אין אחרי' עבודה דלא דמי להולכה ולקבלה שמאותו דם שקיבל ושזרק והוליך יש אחרי' עבודת זריקה כו' הילכך איצטריך לאשמועינן דעבודות תמות הן ולהכי לא ממעט להו מועבדתם עבודת מתנה כו' אין עבודה שיש אחרי' עבודה לא אלא ש"מ דעבודות תמות נינהו עכ"ל ומשמע מהתו"י שכולהו שבע הזאות הוי חדא וזר מחייב עליהם אבל לא על מתנה אחת:

ולכאורה איפשר לבאר בזה הירו' (ספ"ה דיומא) רבנן אמרי שלש לכושר ושלש לפסול ר"א ור"ש אומרים ארבעים ושלש לכושר וארבעים ושלש לפסול (פי' שהוא כמו דאמרינן ביומא (ד' ס"א) נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הדם מביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבפנים ר' אלעזר ור"ש אומרים אינו מתחיל אלא ממקום שפסק) וע"כ אומר דרבנן סברי דשלש לכושר ושלש לפסול דהיינו מתנות שלפני ולפנים ומתנות שלפנים ומתנות המזבח דאם נשפך מתחיל ממתנות שבפנים וכן שבהיכל מתחיל מתחילה ממתנות ההיכל וכן במתנו' המזבח ור"א ור"ש סברי דמתחיל ממקו' שפסק ע"כ סברי דארבעים ושלש לכושר וארבעים שלש לפסול ואח"כ אומר רבנן אמרי כל שבע ושבע כפרה בפני עצמה ר"א ור"ש אמרי כל א' וא' כפרה בפני עצמה ולכאורה הוא מיותר דהא כבר אמר דלרבנן שלש לכושר ושלש לפסול ר"א ור"ש אומרים ארבעים ושלש לכושר וארבעי' ושלש לפסול. ע"כ נ"ל דקאמר לענין אם זר חייב עליה' מיתה דרבנן אמרי כל שבע ושבע כפרה בפ"ע ע"כ אינו חיי' רק אם מזה כל שבעה ור"א ור"ש אמרי כאו"א כפרה בפני עצמה וא"כ מתחייב על הזאה א'. אך משמעות הרמב"ם דלכ"ע חיי' על מתנה א' וכמו שכ' הרמב"ם (פ"ט מה' ביאת מקדש ה' ב') אעפ"י שהזרות כו' כיצד על הזריקה בין שזרק בפנים בין שזרק בחוץ בין שהזה הזאה א' מכל הזיות הדם בין שהזה הזאה א' מכל הזיות הקרבנו' שבמצורע ה"ז חייב מית' עכ"ל והכי משמע קצת מהא דאמרינן בזבחים (ד' מ"ב) והאמר רבא ומודה ר"א בדמים וכמו דאמרינן בזבחים (ד' ק"י) הזורק מקצת דם בחוץ חייב כו' אמר רבא ומודה ר"א בדמים ופירש"י ואפי' במתנות

הפנימית דהא בפנים אם נשפך הדם אחר שנתן מתנה א' מהני הך דיהבא ומביא פר אחר ומתחיל ממקום שפסק משמע דמודי לרבנן וא"כ אי אמרינן דלרבנן אינו חייב מיתה אלא על שבע מתנות א"כ מחמיר ר"א יותר דחייב על מתנה א'.

וע"ז אומר הירושלמי זרק בחוץ חייב וקאי על מתניתין דתנן (שם) שחטו וקיבל במזרק את דמו וע"ז אומר זרק בחוץ חייב דהוי עבודה שאין אחרי' עבודה וכמו דאמרינן בירושלמי (רפ"ב דיומא) ארבע עבודות שהכהן מתחייב עליהן מבחוץ זר מתחייב עליהן מבפנים ואיזו זו הקטרה וזריקה וניסוך היין וניסוך המים וא"כ שחיטת חוץ דומה לעבודה שזר מתחייב עליהם מיתה בפנים שבעינן עבודה שאין אחרי' עבודה וכמו דאמרינן בזבחים (ד' קט"ו) ת"ר מניין למעלה מבשר חטאת כו' ת"ל אשר יעלה עולה או זבח מה העלאה שהוא גמר עבודה אף כל שהוא גמר עבודה. וע"ז אומר זרק בחוץ חייב פירוש על מתנות שבפנים אע"פ שצריך להזות עוד או שיתן על המזבח אעפ"כ מאותו הדם שהזה אין אחרי' עבודה דלא דמי להולכה ולקבלה שמאותו הדם שקיבל שהוליך יש אחריו עבודה זריקה וע"ז אומר אח"כ חפן בפנים פטור דהיינו אם חפן זר בפנים פטור והיינו משום שיש אחריו עבודה והאי פטור היינו זר וכמו דאמרינן בזבחים (ד' ק"ט) מאי פטור זר ועיין לקמן (ספ"ד דיומא ה"ה) תני הקטיר כזית בחוץ חייב פחות מפרס (לפי הגהתי שהגהתי שם) פטור והגהתי שם ר יוסי בר' בון בשם ר' ירמיה מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ חייב מינה את שמע פחות מכזית חייב כו' וביארתי שם שהיה סבור מתחילה דפטור היינו פטור זר אבל עדיין צריך לבאר דמפני מה נקט דוקא חפן מבפנים והלא יש כמה עבודות שיש אחרי' עבודה כמו דאמרינן בזבחים (ד' קט"ו) מניין שאף היוצק והבולל כו' הקומץ והמקבל בחוץ פטור:

ע"כ נראה לי לבאר דהטעם דחייב על הזריקה אע"ג דהזיות שבפנים יש אחרי' עבודה ליתן על המזבח אעפ"כ חייב דילפינן פנים מחוץ וכמו דאמרינן בזבחים (ד' ק"ט) אלא אמר אביי בהקטרה דפנים כ"ע לא פליגי כי פליגי בהקטרה דחוץ מר סבר ילפינן פנים מחוץ ומר סבר לא ילפינן פנים מחוץ כו' רב שי אמר ניסוך מהקטרה לא ילפי רבנן אע"ג דחוץ מחוץ לא ילפי הקטרה מהקטרה ילפי אע"ג דחוץ מפנים הוי:.

וא"כ איפשר לומר דהטעם דחייב בזריקה הוא דכיון דמצינו בחטאות החיצינות דאם נתן במתנה א' כיפר וא"כ חייב על הזריקה דהא מצינו כה"ג דהוי עבודה שאין אחרי' עבודה וא"כ אם חפן מבפנים והקטיר אח"כ כזית בחוץ ליחייב נמי דהא דהקטרת חוץ נמי מחייב כה"ג אכזית דהא אי עביד בפנים נמי נפטרו הציבור ידי חובתן וכמו דאמרינן לקמן בירושלמי (ספ"ד דיומא) הני הקטיר כזית בחוץ חייב וכמו דמסיק (לפי

הגהתי שם) דפחות מפרס נפטרו הציבור ידי חובתן וא"כ אי ילפינן פנים מחוץ יתחייב נמי אכזית. אך הטעם דחפן בפנים פטור אכזית בחוץ הוא דכיון דחפן בפנים הוי כמו קביעותא דמנא ובהקטרת חוץ נמי אי קבענהו במנא לא מיחייב אכזית בחוץ וכמו דאמרינן בזבחים (ד' ק"ט) אלא אמר רבא כגון דקבעינהו שני חצאי פרס במנא מר סבר קביעות מנא מילתא היא ומר סבר קביעות מנא לאו מילתא היא וא"כ כיון דחפן בפנים א"כ קבעינהו במנא. וכמו שביארתי לקמן דחפנים עשו אותה בכלי שרת לקודש וע"כ אם הקטיר כזית בחוץ פטור אך שאינו מבואר בירושלמי דאם חפן בפנים והקטיר כזית בחוץ חייב ועוד דכיון דילפינן פנים מחוץ והואיל והוי הקטרה במקום אחר ע"כ מתחייב בחוץ וא"כ אפילו אם חפן מלא חפנים נמי יתחייב אכזית (אך איפשר לומר דסובר דלא ילפינן פנים מחוץ). וע"כ אם חפן והקטיר כזית בחוץ פטור ובזריקה מתחייב אפילו אהזאה אחת או שלא נתן על המזבח משום דכיון דהזה אין באותה הזאה עוד עבודה וע"כ אמר חפן בפנים פטור אם לא הקטיר כל החפנים משום דאין למידין פנים מחוץ ואע"ג דהזה חייב אינו משום דילפינן פנים מחוץ אלא משום דאין באותה הזאה עוד עבודה:

שם חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמיו. עד שלא הקטיר נשפך הדם חתיה פסולה היא והוא צריך לחות בתחילה כו' וכתב הק"ע בבבלי (ד' ס') גרסינן אמר ר"ח קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום ופריך תנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים ואם איתא יחזיר ויחפון מיבעי' ליה. בקטורת לא קמיירי ופרש"י בקטורת לא קמיירי ומיהו ודאי צריך להקטיר קטורת אחרת אחר שחיטת פר הזה ע"כ ולפום סוגיין נראה דה"פ בקטורת לא קמיירי דכיון שנקטר כראוי והיה שם דם א"צ לחזור ולחפון ולהקטיר שנית בשלמא אם שחטו קודם שחיטת הפר דמעיקרא בפיסול נעשה פסול אבל הכא שנעשה בכשרות לעולם בכשרות עומד וכן משמע ברמב"ם (פ"ה מה' עבודת יוה"כ):

[**והק"ע** שגה בזה במאי שפי' בהירו' (שם ה"ג) שחטו ומת אחר מהו שיכנס בדמיו רשב"ל אמר בפר אבל לא בדם ר' חנינא ור' יונתן תריהון אמרי אפי' בדם מילתי' דריב"ל אמר אפי' בדם דאר"ח ר' בא בשם ר"י אפי' ריב"ל שאל חפן ומת מהו שיכנס בחפניו מה צריכא לי' בחפניו דכתיב מלא חפניו ברם הכא ליתכתיב בדמו פשיטא לי' אפי' בדם וא"כ משמע פשוט דמספקא לריב"ל במלא חפניו והוא משום דכתיב מלא חפניו. א"כ משמע דפשיטא לי' דבדם אפי' בדם של פר. דאל"כ ליבעי בדם נמי אם יכול אחר לכנוס בדמו. והק"ע כתב אבל ברם הכא דלא כתיב בדמו אלא בפר משמע אפי' בדם הפר דאם

ס"ל בפר ולא בדמיו של פר א"כ פשיטא דה"ל קטורת פסול שהרי חפן קודם שחיטת הפר עכ"ל:

והוא כמו דאמרי' בש"ס דילן ביומא (ד' מ"ט) מי א"ר חנינא הכי והא אמר ר' חנינא בפר ולא בדמו של פר וא"ר חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום. ושגה בזה דהא אם מת כה"ג דמי לנשפך הדם אחר החפינה. וא"כ כיון דס"ל להירו' דאם נשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמו דכיון שתחילה הי' הדם בשעת הקטרה ע"כ אפי' בנשפך הדם נמי כשר וא"כ אם מת כה"ג אחר שהי' הדם נמי א"צ לחפון מחדש וא"כ לא קשה מידי מה שמוכיח שריב"ל ס"ל דבפר ואפי' בדמו של פר דאל"ה כיון דהי' צריך להביא פר מחדש א"כ צריך לחפון מחדש דהא לא מוכח דאע"ג דמת אחר החפינה מ"מ החפינה הי' בכשרות תחילה לפי שיטת הירו' אלא דכיון דמיבעי' לי' בחפינה דכתיב מלא חפניו משמע דפשיטא לי' ואפי' בדמו של פר מדלא כתיב בדמו ודלא כשיטת הש"ס דילן והק"ע שגה בזה ודו"ק]:

ואיפשר לומר דהא דחולק הירושלמי עם הש"ס דילן הוא כמו דאמרינן בכריתות (ד' כד) רבי יוסי אומר אפי הדם בכוס ואמרינן שם לרבי יוסי אמאי יזרוק הא ה"ל ידיעה בשעת סליחה אמר רבא רבי יוסי סבר לה כר' שמעון דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי ופריך אימר דאמר ר' שמעון במידי דעומד לזרוק אבל האי אינו עומד לזרוק אמריבמערבא קא סבר רבי יוסי כלי שרת מקדשין בו את הפסול בתחילה ליקרב:

והנה התוספות כתבו (שם) בד"ה קסבר ר' יוסי כלי שרת מקדשין בו את הפסול בתחילה ליקרב וא"ת בזבחים (דף פז) בעי רשב"ל מר"י כלי שרת מהו שיקדשו לכתחילה ופשט ליה דאין מקדשין ונימא דלא כר' יוסי וי"ל בעלמא בשאר פסולין אית ליה אין מקדשין והכא שאני דאין זה פסול כל כך שהיה תחילתו קרבן ובא על נקיפת לבו ואינו חולין ועדיין שם אשם עליו כו' וא"כ הא דאמרינן אמרי במערבא קסבר ר' יוסי כלי שרת מקדשין את הפסול לכתחילה ליקרב אינו רק באשם תלוי דבא על נקיפת לבו כמו שכתבו התוספות:

ויש לומר עוד דעיקר החילוק דהא דאמרי במערבא כלי שרת מקדשין בו הפסול לכתחילה ליקרב אינו רק אם נתוודע אח"כ שלא חטא אע"ג דאיגלאי מילתא למפרע שהיה פסול מתחילה אף על פ"כ כיון דנתוודע אח"כ מקדש את הפסול לכתחילה והא שכתבו התוס' דזהו דווקא באשם תלוי הוא משום דלא פליג ר' יוסי רק באשם תלוי אבל לא באשם ודאי דהא תנן במתניתין אשם ודאי אינו כן עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר כו' נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה ולא פליג רבי יוסי לומר דאפי' לא נזרק עדיין

יזרק משום דכלי שרת מקדשין את הפסול ליקרב. אלא ודאי שזה דווקא באשם תלוי ועיין בלח"מ ברמב"ם (פ"ג הי"ט) במה שכתב וכלי שרת מקדשין את הפסול בתחילה ליקרב למה שכתב הה"מ והלח"מ שם:

עכ"פ משמע דהא דאמרי במערבא קסבר ר' יוסי כלי שרת מקדשין את הפסול בתחיל' ליקרב אינו רק דווקא נתוודע אח"כ. וא"כ מכש"כ גבי הקטורת דאם הקטירו מתחילה ואחר כך נשפך הדם דאי אמרינן דמלא חפניו ככלי שרת דמי א"כ כלי שרת מקדשין הפסול בתחילה ליקרב דהא גבי אשם תלוי מתחילה היה סופה להתברר שלא חטא. וכמו דפריך אימר דאמר ר"ש במידי דעומד ליזרק אבל האי אין עומד ליזרק וכמו שפירשו שם דהא אינו עומד ליזרק דהא לא חטא וסופו להוודע קודם זריקה ואגלאי מילתא למפרע דאינו עומד ליזרק א"כ כש"כ אם נשפך הדם אחר כך אע"פ שצריך להביא פר אחר וא"כ היה הקטורת קודם לשחיטת הפר אעפ"כ כיון שזה נעשה אחר כך ומתחילה היה בהכשר דהקטירו אחר שחיטת הפר וע"כ כשר והירושלמי אזיל לטעמיה כמו דאמרי במערבא דכלי שרת מקדשין בו את הפסול מתחילה ליקרב:

ובזה יתבאר הירושלמי חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמו עד שלא הקטיר נשפך הדם חתי' פסולה היא וצריך לחות בתחילה. פירוש שאם נשפך הדם מקודם בהא לא ואמרינן כלי שרת מקדשין בו את הפסול מתחילה ליקרב אבל אם חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמו דהואיל וחפנים הוי לי שרת וע"כ אף דמביא פר אח"כ וא"כ הוי ההקטרה קודם לפר אעפ"כ כיון דנעשה בהכשר אף על גב דאח"כ נמצא שהיה בפסול דהיינו קודם לפר. וע"ז אמרינן דכלי שרת מקדשין בתחילה את הפסול ליקרב. והירושלמי אזיל לטעמיה וכשיטת דבני מערבא דאמרי דכלי שרת מקדשין בו את הפסול ליקרב וכמו שביארתי דזהו דווקא אם נודע לאח"כ דאל"ה תקשה קושית תוס' בזבחים (דף פג) בד"ה כלי שרת מהו שיקדשו את הפסולין כו' דאם כן תקשה לן מתניתין הלן והיוצא והטמא שנשחטו חוץ לזמנן וחוץ למקומן כו' אם עלו לא ירדו משמע הא לכתחילה לא יעלו אף על גב דנתקבל הדם בכשרות בכלי שרת כו' אלא ודאי לא קאמרי במערבא כלי שרת מקדשין את הפסול מתחילה ליקרב אלא דוקא בשנודע לאח"כ דהוי כמו שנעשה פסול אח"כ:

והנה עוד יש לבאר דהא דאמר בירושלמי חתה והקטיר נשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמו עד שלא הקטיר נשפך הדם חתי' פסולה היא וצריך לחות בתחילה הוא כמו שביארתי שסובר כמו דאמרינן בכריתות (ד' כ"ד) אמרי במערבא קסבר ר' יוסי כלי שרת מקדשין את הפסול בתחילה ליקרב ואפי' אי לא יסבר הירושלמי כמו שכתבו התוס'

בכריתות (ד' כ"ג) דבעלמא השאר פסולין כלי שרת אין מקדשין את הפסול בתחלה ליקרב והכא שאני דאין זה פסול כל כך שהי' תחילתו קרבן ובא על נקיפת לב ואינו חולין ועדיין שם אשם עליו אלא דבכל אופן ס"ל דכלי שרת מקדשין את הפסול בתחילה ליקרב (והכי משמע ברמב"ם כמו שכתב הכ"מ וכ"ת דא"כ אמאי אומר הירושלמי דעד שלא הקטיר נשפך הדם חתי' פסולה היא וצריך לחות בתחילה ואמאי הא ביארתי דהירושלמי סובר דכלי שרת מקדשין את הפסול בתחילה ליקרב:

ע"כ נ"ל דהא דמבעי' לי' להש"ס דילן ביומא (דף מ"ח) בעי ר"פ חישב בחפינתו הקטורת מהו ידו כצואר בהמה דמי ופסולה או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה וכן מה דמבעי' לי' בירושלמי ריב"ל שאל חפן ומת אחר מהו שיכנס בחפינתו אין תימר חפנים עשו אותו ככלי שרת לקודש כו' אין הטעם דידים של כה"ג הוי ממילא כלי שרת אלא דנעשו כלי שרת מחמת חפינת הקטורת. וכמו דאמרינן ביומא (ד' י"ב) פשיטא אירע בו פסול קודם תמיד של שחר מחנכין אותו בתמיד של שחר אלא אירע בו פסול אחר תמיד של שחר במה מחנכין אותו כו' ורב פפא אמר עבודתו מחנכתו מי לא תני' כל הכלים שעשה משה משחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ה"נ עבודתו מחנכתו וכן אמרינן בירושלמי (פ"ג) דיומא ה"י) כלי שרת מאימתי הם קדושין מיד או בשעת תשמיש אין תימר מיד ניחא אין תימר בשעת תשמיש כאחת הן קדושין ניחא של משה שנתקדשו משמן המשחה ברם של שלמה כאחת הן קדושין ומתקדשין וכן נמי בחפנים שעשו אותו ככלי שרת לקודש והשתא ניחא מה דקאמר בירושלמי דחתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמו והוא אע"ג דנשפך הדם אח"כ וא"כ צריך להביא פר אחר א"כ הוי קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר אעפ"כ כיון דהקטיר מקודם א"כ כלי שרת מקדשין את הפסול בתחילה ליקרב אע"ג דנעשה פסול אח"כ שהוקטרו קודם שחיטתו של פר השני אבל אם עד שלא הקטיר נשפך הדם חתי' פסולה היא (פי' שאי איפשר לומר שנעשו ככלי שרת לקדש את הפסול בתחילה לקרב כיון דחתי' פסולה היא וא"כ נעשה שלא כמצותה וא"כ כיון שלא נעשית כדין א"כ לא נעשו כלי שרת עדיין ולא דמי להא דאמרי במערבא דכלי שרת מקדשין את הפסול בתחילה ליקרב דהתם מיירי בכלי שרת ממש שנתקדש מתחילה אבל לא החפנים שנעשו עתה כלי שרת וכיון שלא נעשית כמצותה א"כ לא נעשו כלי שרת וע"כ אומר חתי' פסולה היא וצריך לחות בתחילה דהא לא נעשו כלי שרת אבל אם אח"כ נשפך הדם ועשה תחילה כמצותו ע"כ חפנים עשו אותה ככלי שרת וע"כ מקדשין את הפסול בתחילה ליקרב והא דמשמע בש"ס דילן

דחפינה פסולה היא אפשר דהיינו אי אמרינן דחפנים לא עשו אותה ככלי שרת לקודש או דהש"ס דילן פליגי על הירושלמי ודו"ק]:

הלכה ה

קטע 1

שם (ה"ה) תני הקטיר כזית בחוץ חייב פחות מכזית בפנים פטור ר' זירא בשם ר' ירמיה נפטרו הציבור ידי חובתן (ופי' הק"ע נפטרו הציבור בפחות מכזית ידי חובתן א"כ אף המקטיר בחוץ אף פחות מכזית יהא חייב דהא מתקבל בפנים הוא). ר' יוסי בר' בון בשם רב ירמיה מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ חייב מינה את שמע מינה פחות מכזית פטור (ופי' הק"ע מן מה דהני הקטיר כזית שלם בחוץ הוא דחייב שמעינן פירושא הא דתני פחות מכזית פטור היינו דוקא אם השלים אח"כ החלק השני החסר מזה אבל אם לא השלים חייב עכ"ל) והנה פירושו הוא דחוק מאוד:

והנה הק"ע הביא מה שכתב המ"ל ברמב"ם (פי"ט מה' מעה"ק הי"א) שכתב ולא יכולתי להלום גירסא זו דקאמר פחות מכזית דנפטרו הציבור כיון דלא חשיבה הקטרה אמאי נפטרו הציבור ואי לאו דמסתפינא אמינא דהגירסא היא כזית מבפנים פטור כלומר דנפטרו הציבור אע"ג דלא הקטיר פרס דשיעור פרס אינו מעכב ובדיעבד בכזית סגי והיא הברייתא השנוי' בתלמוד דידן שכתבנו בתחילת דברינו ומאי דקאמר ר' יוסי מן מה דתני בא ללמדנו דשני דינים אלו הם תלוים זה בזה דהיינו חיוב חוץ ופטור ציבור ולאפוקי מסברת רב דקאמר כו' ולפי דבריו צריכין להגיה גם בדברי ר' יוסי וה"ג מינה את שמע מינה כזית בפנים פטור עכ"ל:

[**ולי** נראה להגיה ר' יוסי ב"ר בון בשם רב ירמי' מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ חייב מינה את שמע מינה דפחות מכזית בפנים בזר פטור. פי' והוא משום דקשה לו דאי אמרינן פחות מכזית בפנים פטור היינו פטור ציבור וא"כ יהא חייב בחוץ פחות מכזית נמי וע"ז משני ר' יוסי בר בון מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ חייב מינה את שמע מינה פחות מכזית בפנים פטור בזר וכמו הס"ד בש"ס דילן בזבחים (ד' ק"ט) קס"ד מאי פטור פטור זר אמאי הקטרה היא וזהו לגירסת הש"ס דילן חצי פרס בפנים פטור אבל לגירסת הירושלמי פחות מכזית פטור ע"כ קאי אזר דזר פטור בפנים (וע' במ"ל מה שנסתפק בזה אם תלוי הוא בזר שחייב עליהם אם הקטיר בחוץ עיי"ש שהאריך בזה) ור' יוסי בר בון אזיל לשיטתי' דאמרינן בירושלמי (רפ"ב דיומא ה"א) ר' יוסי בר בון בשם רב ארבע עבודות שהכהן מתחייב עליהן מבחוץ זר מתחייב עליהם מפנים ואיזו זו הקטרה וזריקה וניסוך המים והיין ובש"ס דילן ביומא (ד' כ"ד) אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהם

מיתה זריקה והקטרה וניסוך המים והיין ולא קאמר ארבע עבודות שהכהן מתחייב עליהם מבחוץ זר חייב עליהם מבפנים ואיפשר דהטעם הוא משום דהקטרה היא נמי הקטרת קומץ במנחה כמו שפירש"י שם ובהקטרה לא תלוי זה בזה דאע"ג דחייב עלי' מבחוץ בכזית אפ"ה זר אינו חייב עלי' עד שיקטיר כל הקומץ כיון שאינה עבודהשלימה וכמו שהאריך שם המ"ל דזהו דוקא בקטורת אבל לא בקומץ אבל להירו' תלי זב"ז בכל מילי וע"כ איפשר דזר מתחייב על כזית בפנים אף שאינה עבודה שלימה וכמו דאמרי' שם בירו' אין קמיצה פחות משני זיתים ואין הקטרה פחותה מכזית ועיין במ"ל (פ"ג מה' תמידין ומוסיפין) שהאריך בקטורת של כל השנה אם שיעור הפרס הוא דרבנן או הלכה למ"מ עיי"ש ובזבחים דק"ט בהקטרה דהיכל כ"ע לא פליגי עיי"ש]:

פרק ה

הלכה א

קטע ב

אמר ר' יוסה הדא אמרה כלי חול הוא אין תימר כלי קודש דבר שקדש בכלי נפדה דאתפלגון פיטמה בחולין ריב"ח אמר פסולה ריב"ל אמר כשרה מ"ט דריב"ח קודש היא שתהא הבאתה בקודש. מ"ט דריב"ל קודש היא שתהא הבאתה (צ"ל הוויתה בקודש) כו' אמר ר' יוסי בר בין אמרה ר' חונה קומי ר' יוסה דבר שקדש בכלי נפדה (פי' בתמיה ואנן תנן נותנים לאומנים בשכרן) א"ל ולאו שמואל הוא ושמואל אמר קל הוא במותר דאתפלגון הותירו תמידין שמואל אמר נפדין כתמימין. ר' יוחנן אמר נפדין כפסולי המוקדשים הותירו שעירים על דעתי' דשמואל אם עולה נפדית לא כ"ש חטאת על דעתי' דר' יוחנן ר' זעירא אמר ירעו אמר ר' שמואל בר רב יצחק מקייצים בה את המזבח וקשיא יש חטאת קריבה עולה א"ר יוסה שני' היא שאין קרבנו' ציבור נקבעים אלא בשחיטה אמר ר' חנני' תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות:

והנה צריך לבאר דמ"ט אמר הירושלמי על דעתיה דשמואל דאמר עולה נפדית לא כש"כ חטאת דאמאי אומר דכיון דעולה נפדית כש"כ חטאת מפני מה יש לומר דחטאת דנפדית יותר מעולה וגם מה דקאמר חטאת על דעתיה דר' יוחנן ר' זעירא אמר ירעו אמר ר' שמואל בר רב יצחק מקייצין בהם את המזבח הא בש"ס דילן בפ"ק דשבועות (ד' י"ב) איתא ולר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה עליהן מאי עבדי להו אמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן מקייצין בהם את המזבח א"ר שמואל בר רב יצחק ומודה ר"ש בשעירי חטאת שאין מקיצין בגופן אלא בדמיהן הכא הוא דמעיקרא עולה והשתא עולה אבל התם דמעיקרא

חטאת והשתא עולה גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה וא"כ שיטת הש"ס דילן דיש לומר תמידין שהותרו שמקיצין בהם את המזבח משא"כ בשעירי חטאת ובירושלמי אמר דאדרבה בהותירו תמידין ס"ל לר' יוחנן דנפדין כפסולי המוקדשין אבל אם הותירו שעירים אפי' לר' יוחנן נמי מקיצין בהם את המזבח ואמאי שיטת הירו' הוא בהיפוך מש"ס דילן:

ע"כ נראה לי לבאר עפ"י מאי דאיתא בירושלמי (פ"ב דשקלים ה"ד) אמר ר' יוסה עד דאנא המן שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל הפריש שקלו ומת א"ל יפלו לנדבה מותר עשירית האיפה שלו ר' יוחנן אמר יוליכם לים המלח ר' לעזר אמר יפלו לנדבה מתניתא פליגא על ר' יוחנן מותר שקלים חולין מותר עשירית האיפה מותר קיני זבות מותר קיני יולדות חטאות ואשמות מותרן נדבה מה עביד לה ר' יוחנן פתר לה מותר עשירית האיפה של מנחת חוטא ובמנחות (דף ק"ח) איתא בהיפך מותר עשירית האיפה של כהן גדול ר' יוחנן אמר נדבה. ר' אליעזר אומר ירקב מיתיבי מותר שקלים חולין ומותר עשירית האיפה כו' מותריהן נדבה מאי לאו מותר עשירית האיפה של כה"ג לא מותר מנחת חוטא אמר ריב"ל מסתברא כמ"ד מותר עשירית האיפה של כה"ג ירקב דתניא לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא. א"ר יהודה היא קרויה חטאת ואין אחרת קרוי' חטאת לומר על עשירית האיפה של כה"ג שאינה קרוי' חטאת וע"כ אמר ר' אליעזר ירקב ולשיטת הירושלמי ס"ל לר' יוחנן דמותר עשירית האיפה ירקב והטעם משום דלא הוי חטאת דבחטאות דוקא מותרן נדבה וכמו שפירש"י שם בד"ה ומותר דמנחה חוטא הואיל ואיקרי חטאת אזיל מותרה לנדבת ציבור דהכי איתא במסכת תמורה (ד' כ"ג) זה מדרש דרש יהוידע הכהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהם עולות הבשר לשם ועורות לכהנים. אבל מותר מעות ושאר מנחות לא אזלי לנדבת ציבור אלא הוא יוסיף משלו ומביא מנחה אחרת:

וא"כ הא דמותר בא נדבה היינו דוקא בחטאה אבל לא בעולה וזהו לדברי ר' יוחנן אבל שמואל ס"ל דהמפריש שקלו ומת יפלו לנדבה דמותר קדשי קדשים בא לנדבה וכמו דאיתא (שם פ"ב דשקלים ה"ה) רב חסדא אמר מותר לחמו של נזיר ירקב אמר ר' יוסי ויאות להקריבו בפני עצמו אין יכול שאין לך כו' נזירות באה בלא לחם לפום כן צריך מימר מותר לחמו של נזיר ירקב. סברין מימר הוא לחמו הוא מותר נסכיו. אמר ר' יוסה בר בון מותר נסכיו קדשי קדשים אינון ויפלו לנדבה. ע"ד דר' יוסה ב"ר בון שמואל ורב חסדא ור' אלעזר שלשתן אמרו דבר אחד (פי' דלאו דוקא חטאת אלא כיון דהוי קדשי קדשים ע"כ מותר בא נדבה). רב חסדא אהן דהכא (פי' דס"ל דמותר נסכיו קדשי

קדשים אינון ויפלו לנדבה) שמואל דאמר ר' יסא עד דאנא תמן שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל הפריש שקלו ומת א"ל יפלו לנדבה ר' לעזר מותר עשירית האיפה שלו. ר' יוחנן אמר יוליכם לים המלח ר' לעזר אמר יפלו לנדבה:

והנה הירושלמי אינו סובר כשיטת הש"ס דילן דהטעם דר' יוחנן סבירא ליה מותרן נדבה (לפי שיטת הש"ס דילן דר' יוחנן סבירא ליה הכי) הוא מחמת דעשירית האיפה קרויה חטאת כמו דאיתא במוע"ק (דף ט"ז) יקריב חטאת זו עשירית האיפה של כהן גדול אלא הטעם משום דהוי קדשי קדשים: והא דנקט מותר עשירית האיפה הוא לרבותא דאפי' במותר עשירית האיפה של כה"ג ס"ל לר' יוחנן דיוליכם לים המלח דלא הוי חטאת ור"א שסובר דיפלו לנדבה היינו מחמת דשמואל ורב חסדא ור' אליעזר שלשתן אמרו דבר אחד דמותר קדשי קדשים יפלו לנדבה וכמו דאיתא שם ר' יהודה שאל לשמואל הפריש שקלו ומת אמר ליה יפלו לנדבה. ע"כ סובר דמותר קדשי קדשים יפלו לנדבה]:

ובזה יתבאר הירושלמי (ספ"ו דשקלים) ששה לנדבה חזקיה אמר כנגד ו' בתי אבות בר פדא אמר כנגד ו' בהמות פר ועגל ושעיר איל וגדי וטלה. שמואל אמר כנגד ו' קרבנות קיני זבים קיני זבות קיני יולדות וחטאות ואשמות המנחות ועשירית האיפה. אמר ר' יוחנן ע"י שהנדבה מרובה ריבו לה שופרות הרבה והנה בש"ס דילן במנחות (ד' ק"ז) איתא אמר חזקיה כנגד ששה בתי אבות ר' יוחנן אמר מתוך שהנדבה מרובה תיקנו להם שופרות הרבה כדי שלא יתעפשו המעות כו' ושמואל אמר כנגד מותר חטאת ומותר אשם ומותר אשם נזי' ומותר אשם מצור' ומותר מנחת חוטא ומותר עשירית האיפה ולכאורה אמאי לא אמר בש"ס דילן כמו דאיתא בשם שמואל בירושלמי כנגד קיני זבין כו' המנחות ועשירית האיפה אך לשיטת הש"ס דילן ניחא דאין מותר בא לנדבה. דהא מה שדרש יהוידע הכהן הוא רק בחטאת ואשם אבל לא במנחות אבל לשיטת הירושלמי דשמואל סובר דהפריש שקלו ומת יפלו דמיו לנדבה וע"כ אמר שמואל דמותר מנחות בא נמי נדבה ומכש"כ עשירית האיפה ולשיטת הש"ס דילן הא דאמר מותר עשירית האיפה הוא משום דקרוי' חטאת וכמו דאמרי' במנחות ושם) ור' אושעיה מ"ט לא אמר כשמואל ומשני סבר לה כמ"ד מותר עשירית האיפה של כה"ג ירקב משום דס"ל דלא הוי חטאת וכמו דמסיק היא קרויה חטאת ואין אחרת קרויה חטאת לימד על עשירית האיפה של כה"ג שאינה קרויה חטאת וטעונה לבונה ומדאינה קרויה חטאת מותרה ירקב והא דאיתא בשקלים (פ"ב ה"ה) מתניתא פליגא על ר' יוחנן מותר שקלים חולין דמותר עשירית האיפה מותר קיני זבין מותר קיני יולדות חטאות ואשמות מותרן נדבה מה עביד לה ר' יוחנן פתר לה מותר עשירית האיפה של מנחת חוטא. ולכאורה אמאי

נא פריך אשמואל דאמר הפריש שקלו ומת א"ל יפלו לנדבה והא תנינן מותר שקלים חולין אך התם הוי מן התורה מותרן חולין מטעם אחר כמו דאמר בשקלים (פ"ג ה"ג) שקלים ע"י שקצבתן מן התורה מותרן חולין חטאת ע"י שאין קצבתה מה"ת מותרה נדבה אבל לעולם בהמפריש שקלו ומת אין ראיה מהברייתא דאיפשר דמותרו נדבה כמו שסובר שמואל:

[**ובזה** יתבאר הירושלמי דהכא אמרה ר' חונא קומי ר' יוסי דבר שקידש בכלי נפדה א"ל ולאו שמואל הוא ושמואל אמר קל הוא במותר דאתפלגון הותירו תמידין שמואל אמר נפדין כתמימים. והוא משום דשמואל לטעמיה לשיטת הירושלמי דכל דבר שהוא קדשי קדשי' המותר הוא לקיץ המזבח ור' יוחנן אמר נפדין כפסולי המוקדשין דוקא במומין משום דר' א לטעמי'דס"ל דהא דמותרות לנדבה של ציבור אזלי אינו רק דוקא בחטאת ואשם אבל לא בתמידין:

וע"ז אומר הותירו שעירים על דעתיה דשמואל אם עולה נפדית לא כש"כ חטאת דכיון דס"ל דעולה נפדית כש"כ חטאת דמותרן לנדבת ציבור אזלי על דעתיה דר' יוחנן ר' זעירא אמר ירעו אמר ר' שמואל בר רב יצחק מקייצין בה את המזבח והוא ממדרשו של יהוידע הכהן אשם הוא אשם כו' כל שבא משום חטאת ומשום אשם ילקח בו עולות הבשר לשם והעורות לכהנים:

וא"כ משמע דר' שמואל בר ר' יצחק שאומר מקייצים את המזבח ס"ל דר' יוחנן מודה בשעירים דנפדין תמימין וע"ז מקשה ויש חטאת קריבה עולה. אמר ר"י שני' היא שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בשחיטה ואמר ר' חנינא תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקריבו עולות אבל זהו דוקא לר' יוחנן בשעירים שמותרן לקיץ המזבח אבל תמידין שאין מותרן לקיץ המזבח נפדין תמימים וע"כ סובר ר' יוחנן דנפדין כפסולי המוקדשים:

וכל זה הוא לשיטת הירושלמי אבל הש"ס דילן לא סבר הכי אלא דשמואל נמי מודה דמדרשו של יהוידע היינו רק במותר חטאת ואשם ואעפ"כ אמר עולא אמר ר' יוחנן תמידין שלא הוצרכו לציבור נפדין תמימים והטעם דלב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהיו לדמיהן וא"כ אפי' ר' יוחנן נמי מודה דאפי' תמידין שלא הוצרכו לציבור נפדין תמימים וכל זה הוא לרבנן אבל ר"ש לית ליה לב ב"ד מתנה וע"כ אמר רב עמרם אמר ר' יוחנן תמידים שלא הוצרכו לציבור לדברי ר' שמעון אין נפדין תמימין לדברי חכמים נפדין תמימין וע"כ איתא שם (ד' י"ב) ולר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה עליהם מאי עבדין להו אמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן מקייצין בהם את המזבח וע"כ אמר רב שמואל בר רב יצחק ומודה ר"ש שעירי חטאת שאין מקייצין בגופן אלא בדמיהן

הכא הוא דמעיקרא עולה והשתא עולה אבל התם מעיקרא חטאת והשתא עולה גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה דלשיטת הש"ס לא תלי בהא דמה שדרש יהוידע הכהן כל דבר הבא מחטאת ואשם מקריבין הבשר לשם והעורות לכהנים דבתמיד לא אמרינן הכי רק הטעם הוא משום דתמיד מקייצין בהם גופה לקייץ המזבח משא"כ בשעירי חטאות שאין מקייצין בגופו אלא בדמיהם:

ובזה יתבאר הירושלמי (פ"ק דשבועות ה"ד) אמר ר' יוחנן דברי חכמים משנין כו' מהו שיקרבו זה בזה בשיטתו השיבוהו בשיטתך שאת אומר אין משנים מהו שיקרבו זה בזה אמר ר' יוסי שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בקבועה אמר ר' יודן ותני כן לשם אותו הזבח שהוא קרבן לשמו הוא קדוש משעה ראשונה:

והנה הפ"מ פי' לדברי חכמים משנים לקרבנות ציבור מקרבן של היום לקרבן של אחר זמן כגון תמידים שלא הוצרכו לציבור להקריב בשנה זו נפדין הן תמימין ואינן צריכים מום וחוזרין ולוקחים אותה מתרומה חדשה של שנה אחרת ומשנים אותם להקריבם בשביל תמידים של שנה זו משום דלב ב"ד מתנה עליהם מתחילה לכך ור"ש ס"ל דלא אמרינן לב ב"ד מתנה עליהם ואין משנים אותם כשהם תמימים אלא כשיוממו נפדין כשאר כל הקדשים עכ"ל והנה מה שכתב דלר' יוחנן דברי חכמים משנים שגה בזה דזהו דוקא לשיטת הש"ס דילן אבל לשיטת הירושלמי ס"ל לר' יוחנן דאין משנים אלא אם הותירו שעירים אבל אם הותירו תמידין סובר ר' יוחנן דנפדין כפסולי המוקדשין ורק שמואל הוא שסובר דנפדין תמימים משום דסובר דמדרשו של יהוידע הכהן היינו בתמידים ג"כ. אבל לר' יוחנן הוא דוקא בשעירים וכמו שביארתי גם מה שכתב הפ"מ אמר ר' יוסי שאין הקרבנות ציבור נקבעין אלא בקבועה וכתב הפ"מ טעמא דר"ש דקאמר אין משנים לפי שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בקבועה שבתחילה ותני במתניתין דפ"ד דזבחים כן לשם ששה דברים הזבח נזבח ושם הזבח שהוא קרב צריך שיהא קדוש לשמו משעה ראשונה כו':

והנה שגה בזה (והוא ט"ס וצ"ל) שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בשחיטה וכן הוא בירושלמי דהכא אמר ר' יוסי שני' היא שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בשחיטה והוא כמו דאיתא בשבועות (ד' י"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות ציבור סכין מושכתן למה שהן וע"כ אמר ר' יוסי שאין קרבנות ציבור נקבעים אלא בקבועה (והוא ט"ס וצ"ל) אלא בשחיטה. (וכמו דאיתא ביומא) וקאי על דברי חכמים דסברי דמשנים. וע"ז אומר ר' יודן ותני כן לשם אותו הזבח שהוא קרב לשמו הוא קדוש משעה הראשונה (פי' לשם אותו הזבח שהוא קרב לשמו דהיינו חטאות שמותרן לעולות ע"כ הוא קדוש משעה

ראשונה) דהירושלמי אזיל לשיטתיה דתלי במדרשו של יהוידע הכהן דכל שבא משום חטאת ואשם ילקח בהם עולות הבשר לשם ועורות לכהנים]:

ומעתה יתבאר הא דאמרינן בירושלמי דהכא אמרה ר' חונה קומי ר' יוסי דבר שקדש בכלי נפדה. א"ל ולאו שמואל היא ושמואל אמר קל הוא במותר דאיתפלגון הותירו תמידין כו' (פי' דלשמואל דס"ל דהותירו תמידין נפדין כתמימין משום דהוי קדשי קדשים הוא הדין בקטורת ג"כ ולר' יוחנן שאומר דדוקא שעירים וממדרשו של יהוידע הכהן כו' וע"כ הוי תנאי ב"ד שיקיצו בהן את המזבח ונפדין תמימין אבל בקטורת אינו נפדה וא"כ הא דתנן המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראויים לקרבנות ציבור ור' יוחנן אמר בקטורת צ"ל דפיטמה בחולין ומכתשת לא הוי כלי שרת וע"כ יש להם פדיון אבל שמואל ס"ל דמכתשת הוי כלי שרת ואעפ"כ נפדה כמו תמידין משום דהוי קדשי קדשים וכמו שבארתי ודו"ק:

ובזה יתבאר הירושלמי (פ"ד דשקלים ה"ה) ר' חייא בר בא בעי לא היו חייבין להן מעות משעה ראשונה אתא ר' בא בשם ר' חייא בשם ר' יוחנן מקייצין ציין בהן את המזבח. ר' בא בר כהן בעי קומי ר' יוסי מחלפא שיטתי' דר' חייא בר בא תמן צריכא לי' והכא פשיטא לי' הן דצריכא לי' בכלי שרת הן דפשיטא לי' בקייץ המזבח. והנה הק"ע נדחק בזה מאוד:

ע"כ נראה לי להגיה מיחלפא שיטתי' דר' חייא בר בא תמן פשיטא לי' והכא צריכא לי'. הן דפשיטא לי' בכלי שרת הן דצריכא לי' בחול (וכן הגיה הגר"א בשקלים) (פי' תמן פשיטא לי' דר"י ס"ל דרק בשעירים שהותירו לקייץ המזבח: דדבר הבא מן החטאת ואשם מותרן לקייץ המזבח אבל בתמידין לא ודלא כשמואל דאמר אפילו הותרו תמידין נמי נפדין תמימין משום דהוי קדשי קדשים וכן בקטורת ס"ל דאינם נפדים. וכמו דאמרינן הכא ביומא אמר ר' יוסי בר בון אתי דריב"ח כשמואל וע"כ ס"ל דאפילו הוי מכתשת כלי שרת אעפ"כ נפדין הקטורת דריב"ל כר' יוחנן (פי' וע"כ ס"ל דמכתשת הוי כלי חול אבל אם הוי כלי שרת אין נפדין). (פי' וא"כ אמאי אמר הכא דמותרן בא לקייץ המזבח) וע"כ משני הא דפשיטא לי' הייינו דוקא בכלי שרת (פי' אי אמרינן דמכתשת הוי כלי שרת ע"כ אין נפדין לר' יוחנן). אבל אי מכתשת הוי כלי חול ע"כ בעי אם מותרן לקייץ המזבח. אבל אי הוי כלי שרת אין נפדין ורק בהותירו שעירים סובר דנפדין משום דמותרן בא לקייץ המזבח וכ"ת ה"נ אם בכלי חיל הוי מותרן בא לקייץ המזבח א"כ אפי' בכלי שרת נמי איפשר לומר דהכא מפרישין מהם שכר האומנים אלא אם אינו חייב

להם על כן מותרן בא לקייץ המזבח והתם עיקר חטאת ואשם מותרן בא לקייץ המזבח ממדרשו של יהוידע הכהן ודו"ק:

ובזה יתבאר הא דאמרינן בירושלמי דשקלים (פ"ז ה"ה) עשירית האיפה שלו יוליכם לים המלח ר' אליעזר אומר יפלו לנדבה עשירית האיפה של כה"ג ר' יוחנן אומר חוצה אותה ואח"כ מקדשה רשב"ל אמר מקדשה ואח"כ חוצה אותה מתניתא פליגא על ר' יוחנן מקריב מחצה ומחצה אבד (כצ"ל) פתר לה שכן אפי' מעות יוליכם לים המלח ופי' דמקשה לר' יוחנן דס"ל דקדושה לחצאין א"כ המחצה השני לא נתקדש בכלי) וא"כ אמאי אבד (פי' דהא יכול לפדותה). וע"ז משני שכן אפי' מעות ילכו לים המלח (ואינו בא לנדבה) משום דר' יוחנן לטעמי' דס"ל דמותר עשירית האיפה שלו יוליכם לים המלח ולא יפלו לנדבה. ולר"א דאמר יפלו לנדבה איפשר לומר דס"ל כריש לקיש דאמר קדשה ואח"כ חוצה אותה וא"כ נתקדש בכלי וע"כ מחצה אבד אך אי אמרינן דמותרן בא נדבה וא"כ אפילו נתקדש בכלי יוכל לפדות] ואיפשר לומר דעל זה אין לב ב"ד מתנה וכמו דמשני הש"ס גבי פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו כו':

והנה בש"ס דילן במנחות (דף ק"ח) אמרינן דלר' יוחנן ס"ל דמותר עשירית האיפה של כה"ג ר' יוחנן אמר נדבה ור"א אומר ירקב. וא"כ יש לתרץ נמי קושי' התוס' במנחות (דף נ') כיצד מביא עשרון שלם וחוצוהו ומקריב ומחצה אבד: והקשו התוס' לר"א דחמר במנחות (דף ח') קדוש לחצאין. וא"כ אמאי אבד דהא אכתי לא איקדשו קדושת הגוף. וא"כ בר פדי' הוא אך לשיטת הש"ס דילן במנחות (דף ח') דר' יוחנן ס"ל שאינה קדושה לחצאין ור"א ס"ל דקדושה לחצאין. וא"כ ג"כ ניחא דר"א לטעמי' דס"ל במנחות (דף ק"ח) דמותר עשירית האיפה ירקב א"כ ניחא שהוא כמו דמשני בירושלמי שכן אפי' מעות הולכות לים המלח וא"כ לפי"ז הא דאמרינן בירושלמי ריש יומא רשב"ל בעי קומי ר' יוחנן והוא מקבל מיני' ולא מצינו דבר מעכב למד מדבר שאינו מעכב כו' נאמר תמיד בחביתין ונאמר תמיד בלחם הפנים מה תמיד האמור בחביתין כנים עשר אף תמיד האמור בלחם הפנים שנים עשר לחם הפנים מעכב ואין חביתין מעכבות (פי' הק"ע דלחם הפנים מעכבין אם אינם שנים עשרמשא"כ חביתין קדושה לחצאין והכי אמרינן במנחות עכ"ל) והנה שגה בזה דהא במנחות (ד' ח) אמרינן דר' יוחנן אמר אינה קדוש' לחצאין אך איפשר לומר דהירושלמי לשיטתי' ס"ל דר' יוחנן סובר דקדושה לחצאין וכמו דאיתא בשקלים (פ"ז ה"ה) עשירית האיפה של כה"ג ר' יוחנן אמר חוצה אותה ואח"כ מקדישה כו' וא"כ ר' יוחנן ס"ל לשיטת הירושלמי דלא כשיטת הש"ס דילן אלא דקדושה לחצאין] וכמו שבארתי:

קטע ה

שם חפנים מהו שיעשה ככלי שרת לקודש אחר מהו שיחפון ויתן לתוך חפניו מהו שיעשה מידה לחפניו בכל חפנים משערין או אין משערין אלא בחפניו. ריב"ל שאל חפן ומת אחר מהו שיכנס בחפניו אין תימר חפנים עשו אותן ככלי שרת לקודש הדא אמרה חפן ומת אין אחר נכנס בחפניו ואין אחר חופן ונותן לתוך חפניו ועושין מידה לחפניו. (והק"ע גריס ואין עושים מידה לחפניו. ואין משערין בכל חפנים). אין תימר חפנים לא עשו ככלי שרת לקודש הדא אמרה חפן ומת אחר נכנס בחפניו אחר חופן ונותן לתוך חפניו ואין עושין מידה לחפניו ומשערין בכל חפנים (ולפי גירסת הק"ע צ"ל ועושין מידה לחפניו):

ולכאורה צריך להבין דמאי תלי בהא דחפנים מהו שיעשה ככלי שרת הא דחפן ומת אין אחר כו' ואין אחר חופן כו' וכן הא דאין משערין כו' ונראה לי דהירושל' מספקא ליה דילמא הא דאמר רחמנא מלא חפניו לאו דווקא חפניו אלא אפי' בכל חפנים משערין. ועיין בזבחים (דף קט) אמר רבה בהקטרה דהיכל דכ"ע לא פליגי כי פליגי בהקטרה דפנים דמר סבר מלא חפניו דוקא ומר סבר מלא חפניו לאו דוקא א"ל אביי והא כי קא כתיבה חוקה בהקטרה דפנים הוא דכתיב כו' עכ"פ לפי שיטת הירושלמי מיבעי' אם משערין בכל חפנים דעלמא:

והנה אמרינן בזבחים (דף פח) במתניתא תנא אין מקדשין אלא שלימין ומלאים ומתוכן ובפנים כו' תנ"ה מלאין אין מלאין כו' וא"כ אי אמרינן דחפנים עשו אותם ככלי שרת לקודש א"כ אין מקדשין אלא מלאים וא"כ אם אינם מלאים לא נתקדש וא"כ אם חפן ומת אין אחר נכנס בחפניו והירושלמי ס"ל דחופן וחוזר וחופן וא"כ אינו יכול ליכנס בחפניו וכמו דאמרינן ביומא (ד' מט) אי חופן וחוזר וחופן לא יכנס אחר בחפינתו אי איפשר שלא יחסר ושלא יותיר דכיון דאמרינן דחפנים עשו אותם ככלי שרת בקודש אם כן לא תוכל לשער בכל חפנים דאם חפניו גדולים א"כ לא יהיו מלאים (ויש לדחות וערש"י בזבחי' ד"ה מלאי') וכן אין חופן וחוזר וחופן דא"א לצמצם שיהי בשוה וא"כ אם יפחות או שיותיר ג"כ אינו דכיון דחפנים עשו אותם ככלי שרת א"כ קבעינהו מנא וכמו דאמרינן בזבחים (דף קט) אלא אמר רבא כגון דקבעינהו שני חצאי פרס במנא מר סבר קביעו' מנא מילתא היא ומר סבר לאו מילתא היא ועיין שם בתוס' ד"ה ומר כו' הילכך הא דמחייבי רבנן בקטורת בכזית ע"כ משום דמלא חפניו לאו דווקא וקביעות מנא לאו כלום היא אבל אי אמרינן דקביעות מנא הוי קביעות וחפנים עשו אותן ככלי שרת לקודש א"כ בעינן דווק' מלאין וגם סובר דקביעו' מילת' היא א"כ אם מת אין יכול

אחר ליכנס בחפינתו שמא יחסר או יותיר וכן אין אחר חופן ונותן לתוך חפניו שיהא מצומצם לפי חפניו וגם אין עושין מידה לחפניו והטע' הוא דאם כן צריך לעשות מידה מצומצמת ותהי' כמו חפניו א"כ נפישי להו מידות וכמו דאמרינן במנחות (דף פ"ח) יתיב ר' זריקא וקא מיבעי' ליה כשהוא נותן בה שמן כמידה ראשונה או כמו שחסרה אמר רבי ירמיה פשיטא דכמידה ראשונה דאי כמו שחסרה מנא ידעינן מאי חיסר וכ"ת דמשער ליה אם כן שבע מידות נפיש להו מידות טובא קרי עלי' והדר צלח רכב על דבר אמת:

קטע ח

שם הכל מודים שאם הכניסן אחת אחת כיפר אלא שהוא עובר משום הכנס' יתירה על איזה מהן הוא עובר חברי' אמרו על האחרונה אמר לו ר"י אומר לו הכנס ואת אמר הכין אלא על הראשונה תמן תנינן השתחוה או ששהא כדי השתחוי' על איזה מהם הוא עובר חברי' אמרי על הראשונה אמר לו ר' יוסי אומר לו צא ואת אמר הכין אלא על האחרונה: **הנה** בספרי נ"י (סי' ה') ביארתי הירושלמי והוא דמיבעי' ליה דאם הכניסן אחת אחת כיפר אלא שהוא עובר משום הכנסה יתירא וע"כ מיבעי' ליה להירושלמי על איזה מהם הוא עובר וע"ז אומר חברי' אמרי על האחרונה (דהא הותר לו הכנסה לצורך עבודה וא"כ בהכנסה ראשונ' אינו עובר דהא הותרה לו הכנסה אחת ואף שלא הכניס המחתה והכף עכ"ז אינו עובר על הכנסה יתירה דהא חדא כניסה צריך לכנוס אלא שהוא עובר על האחרונה דבאחרונה הוא עובר על הכנסה יתירה) וע"ז אמר ר' יוסי דאי איפשר לומר דבאחרונה הוא עובר דהא אומרים לו הכנס ואת אמר הכין (פי' דהא מוכרח הוא ליכנס מחמת הקטרה. וא"כ איך עובר אלא דעובר בראשונה שנטל את המחתה לחוד או את הכף לחוד וכתב הק"ע דקשה דמאי נ"מ הרי מ"מ עובר ויש לומר דנ"מ למלקות דכל חייבי מיתות בידי שמים לוקין עליו אם עשה מעשה וקא מיבעי' ליה על איזה מהם מתרים בו עכ"ל:

וכתבתי שם דלכאורה הי' איפשר לומר דנ"מ על ההתראה דאם עובר בכניסה אחרונה א"כ שייך התראה שהוא בשעת האיסור אבל בכניסה הראשונה לא הוי התראה דהא כיון דכניסה א' הותרה וא"כ העבירה הוא ע"י שיצטרך לכנוס עוד פעם ב' וא"כ עובר על למפרע והוא כמו דאיתא בשבועות (דף כ"ח) דאכלי' לאיסורא והדר אכלי' לתנאי פלוגתא דר"י ור"ל. וא"כ ה"נ צריך התראה בכניסה אחרונה כמו דאמרי' שם לענין תנאי. אך איפשר דאינו דומה דהא הכא בפעם ראשון יודעים אנו בבירור שיכנס בפעם השני

דהא צריך להקטיר הקטורת אך בפשיטות יש לומר דנ"מ לענין אם שגג בא' והזיד בא' ועיין ביומא (ד' נ"ג):

וכן הא דאמרי' שם על איזו מהם הוא עובר חברי' אמרין על הראשונ' א"ל ר"י אומ' לו צא ואת אמר הכין אלא על האחרונה (והק"ע גריס בהיפוך חברי' אמרין על האחרונה א"ל אומר לו צא ואת אומר הכין אלא על הראשונה ויפה כיון ודלא כהפ"מ) והכי פירושו דאם נטמא בעזרה איתא בשבועות (דף י"ד) דבא לו בארוכה חייב בקצרה פטור וע"כ מיבעי' לי' בירושלמי דאימת עובר אם בא לו בארוכה דלכאורה לפי שמתחיל ללילך בארוכה שיעור קצרה אינו עובר דהא אם בא לו דרך קצרה הי' נמי הולך כזה השיעור וא"כ העבירה הוא באחרונה מה שהארוכה ארוכה יותר משיעור קצרה וע"ז אמרי חברי' דעובר באחרונה וע"כ אמר ר"י דאיך עובר דהא אונס הוא לצאת דהא אומרים לו צא דהא אם יחזור ויעבור דרך קצרה יהי' השיעור יותר: וע"כ אמר לו ר"י אומר לו צא ואת אמר הכין אלא על הראשונה (פי' בשעה שמתחיל ללילך בארוכה ואע"ג שלא הוסיף עדיין בהליכתו יותר מעל הקצרה בתחילת הליכתו אעפ"כ כיון שידוע שהוא מוכרח ללילך אח"כ יותר ע"כ עובר בתחילה) ולכאורה יש לומר ג"כ דנ"מ לענין התראה דאם עובר בתחילת היציאה לא נוכל להתרות דהא בעי התראה בשעת העבירה (אך איפשר דהכא לא הוי התראת ספק דהא ידעינן בבירור אם הלך בארוכה שמוכרח הוא לצאת דאל"ה יעבור על השהי' ועיין בשבועות (ד' ט"ו) אי צריך שהי' למלקות). והנה איתא בשבועות (דף ט"ז) בא לו בארוכה שיעור קצרה מהו שיעור גמירי וכי בא לו בארוכה שיעור קצרה פטור או דילמא דווקא גמירי בארוכה חייב בקצרה פטור א"ל לא נתנה ארוכה להדחות אצלו (ופירש"י בא לו בארוכה כשיעור קצרה שיצא בדרך ארוכה אבל רץ במרוצה עד שלא שהה ביציאתו אלא כשיעור דרך קצרה בהילוך בינוני מהו א"ל לא ניתנה ארוכה להדחות אצלו ופירש"י שלא נתנה להדחות אפי' במרוצה. והנה לפי שיטת הש"ס דילן דחייב אפי' בא לו בארוכה שיעור קצרה א"כ הא דמתחייב על ארוכה אינו מצד השיעור א"כ ליכא פלוגתא להאי דאימתי הוא עובר על הראשונה או על האחרונה והוא רק לשיטת הירושלמי וכמו שביארתי משום דאם מתחיל ללילך בארוכה כשיעור הקצרה אז אינו עובר אלא העבירה הוא מה שהארוכה יותר על הקצרה וע"כ ניחא הפלוגתא דחברי' ור' יוסי אבל לשיטת הש"ס דילן דלא נתנה ארוכה להדחות אצלו ואפי' בא לו בארוכה שיעור קצרה כגון שרץ במרוצה עד שלא שהה ביציאתו אלא כשיעור דרך קצרה אפ"ה חייב משום שלא נתנה ארוכה להדחות אצלו א"כ ודאי עובר בראשונה כיון שלא נתנה ארוכה להדחות אצלו:

וזה יתבאר במאי דאיתא בירושלמי (פ"א דשבועות ה"ג) שיעור השתחוי' עשר אמור האיך עביד הי' בארוכה עשרים ובקצרה שרים הילך חמש אין ייזיל בדא ה' ואין ייזיל בדא ט"ו (פי' דקאמר לשיטתי' דירושלמי דעל הארוכה עובר משום דשהה יותר וע"כ עובר על האחרונה). וע"ז אומר דשיעור השתחוי' עשר אמות האיך עבידא הי' בארוכה עשרים ובקצרה עשר אמות הילך חמש אין ייזיל בדא ה' ונראה לי שהוא (ט"ס וצ"ל) אין ייזיל בדא ט"ו (פי' דבכה"ג שהי' בארוכה עשרים ובקצרה עשר והילך חמש בזה אין נ"מ דאם יחזור לילך דרך קצרה א"כ ילך בחזרה חמש אמות ועשר שמחזיק הדרך קצרה א"כ הוי ט"ו ואם ילך בארוכה שהוא עשרים אמה והוא כבר הלך חמש אמות א"כ הוי ג"כ ט"ו א"כ אין נ"מ באיזה דרך שילך) (והוא שלא כשיטת הש"ס דילן דאמר רבה לא ניתנה ארוכה להדחות אצלו א"כ אין זה מצד השיעור) אבל לשיט' בשיעורא תלי' וא"כ אם הקצרה הוא עשר אמו' והארוכה עשרי' חמש אמו' בזה אין נ"מ לאיזה דרך שילך אבל אם הילך ארבע אמות הרי לקצרה ד"א בחזרה ועשר אמות א"כ הוי י"ד ואם ילך דרך ארוכה א"כ הוי ששה עשר אמות א"כ צריך לילך דרך קצרה וא"כ שייך התראה אפי' לדברי האומר על הראשונה אעפ"כ אם לא התרו בו בראשונה מתרין בו באחרונה שיחזור דרך קצרה וישהה פחות מכפי שילך עוד בארוכה:

ובזה יתבאר הירושלמי (שם) א"ר יוסי לעולם אין מתחייב עד שיהא ארוכה מרובה על הקצרה עשר האיך עבידא הי' בארוכה ל' ובקצרה עשר הילך חמש אין ייזיל בדא חמש ונ"ל שהוא ט"ס וצ"ל חמש עשרה) ואין ייזיל בדא עשרין וחמש (פי' דר' יוסי אמר שאינו מתחייב אם בארוכה אינה יתירה על הקצרה שיעור השתחוי' דהיינו עשר אמות וע"כ אם הי' הקצרה עשרה והארוכה עשרים אינו חייב אפי' אם הילך ארבע וצריך לילך בקצרה שהוא רק י"ד אמות ובארוכה הוי שש עשרה אעפ"כ אינו חייב אם מתרין בו באחרונה כיון דאין שיעור הליכה בארוכה שיעור השתחוי' דהיינו עשר אמות) וע"ז אומר האיך עבידא הי' בארוכה שלשי' ובקצרה עשר הילך חמש וא"כ אם ילך בחזרה דרך קצרה יהי' חמש עשרה אמות ובארוכה יהי' עשרין וחמש א"כ ילך בארוכה יותר על העשרה עשר אמות דהיינו שיעור השתחויה ואז יכול להתרות אפי' באחרונה שילך בחזרה דרך קצרה כיון שאם ילך בארוכה יהי' הליכתו יותר עשר אמות שזהו שיעור שהי' דהיינו השתחוי' (והפ"מ פירש כל זה בדחוקים גדולים וצריך להגיה ולפרש כמו שביארתי):

עוד נראה לי דכמו דמחולקים הש"ס דילן והירושלמי בקצרה וארוכה דהעיקר דמתחייב על הארוכה היינו אם שהה שיעור השתחוי' דהיינו עשר אמות ולא כשיטת הש"ס דילן דלא נתנה ארוכה להדחות אצלו. עוד נראה לי דע"כ קאמר שיעור השתחוי' דהיינו

שיעור שהי' שהירושלמי אינו מפרש במתניתין כמו הש"ס דילן דאיתא בשבועות (ד' ט"ו) והשתחוה או ששהה כדי השתחוואה אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי פנים אבל השתחוה כלפי חוץ שהה אין לא שהה לא כו' היכי דמי השתחוואה דאית בה שהי' והכי דמי השתחוואה דלית בה שהי' השתחוי' דלית בה שהי' זו כריעה בעלמא דאית בה שהי' פישוט ידים ורגלים כו' והירושלמי מפרש דהשתחוואה ושיעור שהי' כדי השתחוואה הוי חד שיעורא והא דקתני בתרתי הוא דמפני מה מתחייב אשהי' הוא משום דיש בה שיעור השתחוואה:

ובזה יתבאר הירושלמי (פ"ג דנזיר ה"ה) מי שנזר והוא בבית הקברות אפי' הוא שם שלשים יום אין עולין לו מן המנין ואינו מביא קרבן טומאה יצא ונכנס עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה כו' עודינו שם ר' יוחנן אמר מתרין על הכל כדי פרישה ופרישה והוא לוקה ר' לעזר אומר אינו מקבל עד שיפרוש ויחזור כו' א"ר הילא מהשתחוי' למד ר' יוחנן דתנינן תמן השתחווה או ששהה כדי השתחויה וא"כ מוכח מזה דמתרין על כל כדי פרישה כמו דמתחייבין אם שהה כדי השתחוואה אע"ג דלא השתחוה ה"נ מחייבין אם הי' יכול לפרוש כמו שאם פרש ולכאורה הוא תמוה דמה מדמה דהא השתחוה ממש הוא אפי' ליכא שיעור שהי' ושהה כדי השתחוואה היינו שיעור שהי'. אלא ודאי דלשיטת הירושלמי הוי חד שיעורא.

ובזה יתבאר הא דאמרינן (שם) א"ר מתני' הוינן סברין מימר מה פליגין במכות הא קרבן לא מן מה דמר ר' הילא מהשהחוי' למד ר' יוחנן הדא אמרה היא במכות היא בקרבן והקשה הק"ע הא בטומאת בית הקברות איירי וכמ"ש בסמוך ותנן במתניתין דאינו מביא קרבן טומאה אא"כ יצא ונכנס אבל בלא"ה לא וכי נחמיר בטומאה שני' טפי מבראשונה וצ"ע עכ"ל ולי נראה דקאמר הוינן סברין מימר דהא דמתחייב על כל פרישה ופרישה שייך במלקות שהוא מזיד א"כ יכול לפרוש וע"כ מתחייב על כל פרישה ופרישה וכמו דאמרינן במכות (ד' כ"א) רב אשי אמר כו' ואע"ג דבקרבן בהדי' תנן השתחוה או ששהא כדי השתחוי' איפשר לומר דהשתחוה חייב אפי' בשהי' מועטת ושהה כדי השתחוואה היינו פישוט ידים ורגלים א"כ הוי ב' ענינים אבל השתא דמייתי ר' יוחנן ראי' מהשהחוואה ושהה כדי השתחוואה דחייב דכיון ששהא כדי השתחוי' א"כ הוי כמו מעשה דהשתחוואה וע"כ מתחייב בנזיר ג"כ על כל כדי פרישה ופרישה דכיון דשהה כדי שהי' יכול לפרוש ע"כ מתחייב כמו שעשה מעשה דכניסה מחדש וא"כ מוכח דאפי' בקרבן נמי חייב אם שהה במקדש כדי השתחוי' וחד שיעורא הוא ומתחייב על השהי' כמו על השתחואה כיון ששהה כדי השתחוי':

ובזה יתבאר הירו' (פ"ב דשבועות ה"ג) ר"ח כו' כתוב אחד אומר את משכן ה' טמא וכ"א אומר את מקדש ד' טמא הא כיצד ליתן חלק בין למיטמ' בפנים למיטמ' בחוץ מיטמא בפני' עד שיכני' ראשו ורובו (והוא ט"ס וצ"ל) עד שישהא כדי השתחוואה) מיטמא בחוץ עד שישהא כדי השתחוואה (והוא ט"ס וצ"ל) עד שיכניס ראשו ורובו) נטמא בפנים ונכנס לפני ולפנים (פי' דמבעי' לי' אם נטמא בפנים ונכנס לפני ולפנים א"כ עשה מעשה דהכנסה לפני ולפנים וא"כ איפשר דמתחייב בכניסת ראשו ורובו) נשמעינה מהדא השתחווה או ששהה כדי השתחוי' וכיון ששהא לאו כמי שהכניס ראשו ורובו:

והנה הירושלמי הזה הוא תמוה דמה הוא הראי' והפ"מ נדחק דהראי' דאינו מתחייב בכניסת ראשו ורובו מדלא מפליג דאם נכנס לפני ולפנים מתחייב בכניסת ראשו ורובו והוא דוחק:

ע"כ נראה לי לפי מה שביארתי דלהירושלמי הא דשהה כדי השתחוואה היינו שיעורא דהשתחוואה (דהא הירושלמי לא מתרץ דתרי השתחוואות הוי כמו דאמר בש"ס דילן וע"ז פשיט מדמחייב אשהה כדי השתחוי' ואהשתחוואה בחד שיעורא אע"ג דבהשתחוואה עביד מעשה כמו דאמרינן בסנהדרין (דף ס"ה) דאמר ר"ל מאן תנא השתחוואה ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור' יוחנן אמר אפ' תימא לרבנן כפיפת קומתו הוי מעשה וכן בירושלמי (פ"ז דסנהדרין לאיזה דבר השתחוואה לא ללמד על עצמו שהוא מעשה ועיין בפ"מ שם ועוד דהשתחוואה הוא דווקא כלפי פנים וא"כ עשה מעשה והשהחווה ואעפ"כ הוי חד שיעורא כדי שהי' וע"כ אפי' עשה מעשה שנכנס לפני ולפנים נמי אינו מתחייב רק כדי שהי':

אך ממה דאיתא שם בירושלמי עד כמה השתחויה ר' סימון בשם ריב"ל עד כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו ר' יוחנן אמר עד כדי שאילת שלום מתלמיד לרב שלום עליך רבי וא"כ קשה דהא אמר תחילה דהשתחוואה הוי שיעור עשר אמות וע"כ מחלק הפ"מ בין השתחוואה דאית בה שהייה להשתחוי' דלית בה שהי'. אבל הוא דחוק דמאי פריך כמה שיעור השתחוואה דאם השתחוה ממש לא צריך שיעורא אלא דאם השתחוה חייב וה"ל למימר דמתחייב כדי כריעה ולא בעינן פישוט ידים ורגלים:

ע"כ נראה לי שהוא (ט"ס וצ"ל) כמה כדי דיבור וכמו דאיתא (פ"ד דנזיר) וכמה הוא כדי דיבורו ר' סימון בשם ריב"ל כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו אבא בר חנה בשם ר' יוחנן כדי שאילת שלום בין רב לתלמיד וכן הוא בש"ס דילן הא דבעי הכא הוא משום דקאמר התם אימתי הוא עובר כו' והוא משום דהתראה בעינן בשעת העבירה כמו

שביארתי וע"כ פליגי אימת עובר לענין מלקות והתראה דתכ"ד הוא כמו בשעת מעשה כמו דאיתא בכתובות (ד' ל"ג) וע"כ בעי עד כמה היא התראה ודו"ק]:

הלכה ד

קטע ט

שם (ה"ד) הכל מודין בשבע הזאות שלמטן שהוא צריך להערות דכתיב שבע ולא ארבע עשרה וכתב הפ"מ במה"פשהתוספות ביומא (דף נ"ח) כתבו מעצמן כן. (ועיין בזבחים (דף מ"ב) ארבעים ושלש והא תניא ארבעים ושבע הא כמ"ד מערבין לקרנות והא כמ"ד אין מערבין לקרנות פי' רש"י פלוגתא דר' יאשי' ור' יונתן היא במתן הקרנות ולקח מדם הפר ומדם השעיר חד אמר שיהיו מעורבין וחד אמר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו ודו"ק

קטע י

שם קיבל מדם הפר בג' כוסות ומדם השעיר בג' כוסות ליתן מאחד על הבדין מא' על הפרוכת מא' על מזבח הזהב איזה מהם זקוק להערות ויש אדם מחשב חצי כפרה. אלא כיני קיבל מדם הפר בג' כוסות ומדם השעיר בג' כוסות ליתן מא' על הבדים ומאחד על הפרוכת ומאחד על מזבח הזהב וגריס הק"ע אלא כיני קיבל כו' ונתן מאחד על הבדים ומא' על הפרוכת ומא' על מזבח הזהב:

[**ולי** נראה שצ"ל ויש אדם מקבל חצי כפרה. והוא כמו דאמרינן בזבחים (ד' צ"ג) ראוי להזאה למעוטי מאי למעוטי קיבל פחות מכדי הזי' בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה כו' לא קידש איבעי' להו בדם מהו הילכת' היא ומהילכתא לא גמרינן או דילמא התם מאי טעמא דכתיב וטבל במים ה"נ כתיב וטבל בדם, ת"ש דאמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא דתני' וסבל ולא מספג בדם עד שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו וא"כ אם קיבל שיעור הזאה בשני כלים לא קידש וע"כ היה סבור תחילה שקבל מדם הפר ומדם השעיר בג' כוסות ליתן מא' על הבדים ומא' על הפרוכת ומא' על מזבח הזהב היינו שלא קיבל מתחילה רק כדי שיעור הזי' שעל בין הבדים ובכלי השני לא קיבל רק בכדי הזי' שעל הפרוכת ובכלי הג' לא קיבל אלא בכדי הזייה של מזבח הזהב וע"ז פריך ויש אדם מקבל חצי כפרה דהא לא קידש כלל וע"ז משני דקיבל בכל כלי כדי שיעור כל הזיות. אלא דזרק מכוס א' על בין הבדים ומכוס השני על הפרוכת ומכוס השלישי על מזבח הזהב וע"כ בעי איזה מהם הוא זקוק להערות דאם קיבל בכל כוס כדי הזיה כשר כמו דתנן בזבחים (ד' נ"ב) חטאת שקיבל דמה בשני כוסות כו' ובירושלמי (פ"ז דפסחים ה"ט) תנינן תמן חטאת שקיבל דמה בשני כוסות כו']:

ולי נראה דצריך לגרוס אלא כיני נתן מדם הפר בג' כוסות ומדם השעיר בג' כוסות כו' פי' לאחר שקיבל בכלי א' חלק הדם לג' כוסות וע"כ לא נפסל מחמת שהי' הקבלה בכלי א' (ועיין במ"ל פי"ג ה' מעה"ק ה' י"ב) (אבל עיקר הקושי' הוא משום שאין אדם מקבל חצי כפרה וכן אמרינן בירוש' (פ"ג דחגיגה ה"ב) ר' בון בר חייה בעי קומץ מהו שיקרב בשני כלים התיב ר' חנין והא תנינן הכלי מצרף אין תימר שקומץ קרב בשני כלים ולייידא מילה תנינן הכלי מצרף ופי' הק"ע קומץ מהו שיקרב בשני כלים מי ילפינן מדם ודם לא קידש לחצאין אם קיבל שיעור הזאות מדם אשם מצורע או דם פרים בשני כלים לא עשה כלום או לא ילפינן מדם עכ"ל וא"כ כיון דהבעי' היא אי ילפינן מדם. והוא כמו דאמרינן במנחות (ד' ז') בעי רבא קידוש קומץ מאי ממנחה ילפינן לה כו' ומי אמר רבא הכי והא איתמר קומץ שחלקו בשני כלים ר"נ אמר אינו קדוש כו' ואם איתא לילף מדם וא"כ כיון דהירושלמי בעי לה בקומץ א"כ בודאי ס"ל דבדם אם קיבל בשני כלים לא קדוש:

אבל אעפ"כ נראה לי שאין הפי' הא דבעי קומץ מהו שיקרב בשני כלים היינו לאחר שקידש הקומץ אם נתן בב' כלים אלא דהבעי' הוא שחלק העשרון בשני כלים וקמץ משני כלים והוא כמו דאמרינן במנחות (ד' כ"ד) מהו לקמוץ מזה על זה צירוף דאורייתא כו' אמר רבא ת"ש דתני' והרים ממנו מן המחובר שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ וע"כ אומר בירוש' דא"כ למאי תנינן הכלי מצרף אין תימר שקומץ קרב בשני כלים (פי' דאי אמרינן דמותר לקמוץ אפי' משני כלים א"כ לא צריך צירוף אלא ודאי דאין לקמוץ משני כלים) אע"ג דמהלשון מהו שיקרב בשני כלים משמע לאחר שקידש הקומץ אעפ"כ פשטא דירושלמי משמע דקאי אם קמץ משני כלים]:

קטע יד

שם חברי' אמרי נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה ופי' דקאי על הא דלעיל הגריל ג' זוגות ליתן מא' על הבדים מא' על הפרוכת מאחד על מזבח הזהב דחברי' אמרין דאם נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה (פי' דאף שהם ב' גופים אפ"ה הוי כגוף אחד דאם נתפגל זה נתפגל זה ואף דאמרי' בזבחים (ד' מ"ב) אמר מר רמ"א פיגול וחייבין עליו כרת מכדי כרת לא מיחייב עד שיקרבו כל מתיריו כו' והא כיון דחשיב בי' בפנים פסולה כמאן דלא אדי דמי כי הדר מדי מיא בעלמ' דקא אדי אמר רבה כו' בד' פרים ובד' שעירי' וא"כ אם פיגל באחד לא נתפגל חבירו התם לא הפרישם בב"א אלא דנשפך אחד מהם ע"כ מביא פר אחד אבל הכא נתפגל הא נתפגל בחבירו כיון שהפרישן בתחלה לג' שעירים ליתן מא' על הבדים ומא' על הפרוכת ומא' על מזבח הזהב הוי כחד גופא ואם נתפגל זה נתפגל זה וע"ז אומר

הכל מודים בפר משיח ופר העדה עד שיהא שם מתנה א' משל שניהם וכבר הגהתי בספרי נועם ירושלמי (פ"ח דפיאה) דצ"ל הכל מודים בפר משיח ובפר עדה שיהא שם מתנה אחת משל שניהם פי' דא"צ שיהי' שיעור מתנה מכל א' וא' משום דבחטאות הפנימיות כתיב והזה והזאה א"צ שיעור אלא פליגי רק בחטאות החיצונות דכתיב בהו נתינה וכן אמרינן בהדיא בזבחים (דף ע"ה) אבל בבולל נותן ד' מתנות לכולן ואם נתן מתנה א' לכולן יצא רבי אומר רואין את המהנה אם יש בה כדי לזה וכדי לזה כשירה ואם לאו פסולה ומי איכא לרבי האי סברא והתניא אמר רבה לדברי ר"א הזאה כל שהו מטהרת הזאה אינה צריכה שיעור כו' ואבע"א הזאה לחוד ונתינה לחוד אלמא דיש חילוק בין הזאה לנתינה דהזאה כל שהו ונתינה בעי שיעורא וע"כ אומר דבחטאות הפנימים כ"ע מודו שיהא שם מתנה אחת משל שניהם דלא בעינן שיעורא ולא פליגי אלא בחטאת החיצונית משום דכתיב בהו נתינה. וא"כ לענין הזאה פנימית הכל מודים דכשר דהזאה לא בעינן שיעור ולא מתבטל זה בזה) וכמו שכתבו התוספות ביומא (דף נ"ז) בד"ה אנא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה דעולים אינם מבטלים זה אה זה כו' וע"ש מה שביארתי בארוכה.

גם ביארתי שם דע"כ אמרי הכל מודים בפר משיח שיהא מתנה אחת משל שניהם ולא קאמר בכל חטאת הפנימית דהיינו בפר ושעיר של יוה"כ הוא משום דאמרינן ביומא (דף נ"ז) נתערבו לו דמים בדמים אמר רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן אמרוה קמי' דר' ירמי' אמר בבלאי טפשאי כו' הא קא יהיב למעלה דשעיר מקמי מטה דפר והתורה אמרה וכלה מכפר את הקדש כלה דם הפר ואח"כ כלה דם השעיר אלא אמר ר' ירמי' נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם הפר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם השעיר נתערבו לו דמים בדמים במתנות האחרונות סבר ר"פ קמי' דרבא למימר נותן שבע למטה לשם פר ולשם שעיר וחוזר ונותן אחת למעלה לשם שעיר א"ל רבא עד השתא כו' והא קא יהיב מטה דשעיר מקמי מעלה דשעיר והתורה אמרה תן למעלה ואח"כ למטה אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר וא"כ כיון דבפר יוה"כ צריך כל אחד ליתן לכל או"א לבדו א"כ לא שייך שיתן אחד לשם שניהם וע"כ קאמר דמודו ר' ורבנן דווקא בפר משיח ועדה שיהי' מתנה אחת משל שניהם ועיין שם מה שביארתי על הא דקאמר חברי' אמרין אימורי כשירין שנתערבו בפסולין עד שיהא מתנה אחת משל כשירין ע"ש וכעת נ"ל להגיה חברי' אמרין דמים כשירים שנתערבו בפסולים עד שיהי' שם מתנה אחת משל כשירים פי' דפסול עד שיהא מתנה אחת משל כשרים אם יש כוסות שלא

נתערבו והטעם דפסולים אינו יכול לזרוק על המזבח וע"כ קאמר הכל מודים בפר משיח ובפר העדה דסגי במתנה אחת משל שניהם (לפי הגהתי שם) והוא משום דהזאה לא בעי שיעור והכל מודים בדמים כשרי' שנתערבו בפסולין דפסולין אינו יכול לזרוק על המזבח אך עכ"ז הוא דוחק דהא קאמר עד שיהא מתנה אחת משל כשירין ועוד יש לדחות ודו"ק:

ע"כ נראה לי שהירושלמי סובר דהא דפליגי רבי ורבנן בדם שני חטאות שנתערבו דרבי אומר רואה אני את הדם אם יש בו כדי מתנה אחת מזה וכדי מתנה אחת מזה כשר (והוא משום דבעי שיעורא) וחכ"א אפי' אין בו אלא מתנה אחת משל שניהם כשר הוא משום דרבנן לא בעי שיעורא אפילו במתנות היינו אם נתערב נתנים למעלה בנתנים למעלה או נתנים למטה בנתנים למטה משום דמצטרפים זה עם זה והוא כמו דאמרינן בזבחי' (דף פ"א) מתיב רבא והקריבו בני אהרן את הדם וזרקו את הדם מה ח"ל כו' ועיין תוס' שם וע"כ אמר שאם נתערב בדם‌הפסולים כ"ע מודו שיהי' מתנה א' משל כשירין דהפסול ודאי אין מצטרפין להכשר להשלים שיעור נתינה:

מה פליגין בדם שני חטאות שנתערבו רבי אומר אומר אני רואין את הדם אם יש בו כדי מתנה אחת מזה וכדי מתנה אחת מזה כשר ואם לאו פסול וחכ"א אפי' אין בו אלא מתנה אחת של שניהן כשר על דעתי' דרבי יש שיעור למתנו' על דעתהון דרבנן אין שיעור למתנות וע"ז אומר הדא אמרה נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה (ועיין במנחות (דף מ"א) אהא דתנן שחט ב' כבשים לאכול א' מן החלות למחר כו' ר' יוסי אומר אותו החלה כו' פיגול וחייבין עלי' כרת והשני פסול ואין בו כרת אמר רב הונא א"ר יוסי פיגול בירך של ימין אינו פיגול בירך של שמאל כו' אי אמרת בשלמא חד גופא הוא משום הכי מצטרף אלא אי אמרת תרי גופי נינהו מי מצטרף כו' ואמרינן שם אלא אמר ר' יוחנן ה"ט דר' יוסי דהכתוב עשאו גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין גוף אחד דמעכבי אהדדי (פי' שני חלות) עם שני גופין דאמר רחמנא הא לחודא עבידא והא לחודא עבידא ערבינהו מתערבין דהא כתיב עשאן גוף אחד פלגינהו מיפליג דהכתוב עשאן ב' גופין פי' וע"כ מצטרפי לפיגול אם חישב לאכול משניהם כזית אבל אם חשב לאכול א' מן החלות לא מצטרפי לפיגול:

וע"כ אמר הדא אמר נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה דכיון דערבינהו נעשו כגוף אחד וע"כ אם נתפגל זה נתפגל חבירו כו' וה"נ לענין ג' זוגות אם הגריל אחד מהם ליתן מא' על הבדים מא' על הפרוכת מא' על מזבח הזהב נעשו כולן כגוף אחד וא"כ נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו

של זה ואף דהקטרת אימורים לא מעכבא אך לקמן פירשתי על הא דאמר בירושלמי (פ"ו דיומא ה"ו) ר' שמי בעי אבדו האימורין מהו לזרוק את הדם על הבשר כו' דהתם הקטרת אימורים מעכבא דאם נאבדו תחלה דאינו יכול לזרוק את הדם על הבשר דכיון דהם נשרפין א"כ לא הוי לא לאכילת אדם ולא לאכילת המזבח וכמו דאמר שם ולא שמיע דאמר ר' אלעזר שלא חישב לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח וע"כ בעינן שיהיו האימורין עד לאחר זריקה בכדי שיהי' הדם מתיר את האימורין ע"ז אומר אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה:

[**עוד** נ"ל דהא דאמרינן חברי' אמרי נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה קאי אהא דאמר בתחילה הגריל שלשה זוגות ליתן מא' על הבדים ומא' על הפרוכת ומא' על מזבח הזהב ואמרינן דעל דעתיה דר' זעירא שלשתן הוא זקוק להערות וע"ז אומר דלר' זעירא דאמר שלשתן הוא זקוק להערות וע"כ כיון שהם זקוקים זה לזה להערות ע"כ נעשו כמו קרבן א' דאם נתפגל זה נתפגל זה ואם אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה (אבל לר' הילא דאמר דאינו משתלח אלא אחרון וא"כ אינו זקוק להערות אלא האחרון ע"כ אינם נעשים כמו קרבן א' ואם נתפגל זה לא נתפגל זה). וע"ז מביא ראיה דהכל מודים כו' דחברי' אמרי דאימורי כשירין שנתערבו בפסולין והגהתי דצ"ל דדמים כשירין שנתערבו בפסולות בזה לא פליגי ר' ורבנן אלא בשתי חטאות שנתערבו סובר רואה אני את הדם אם יש בו כדי מתנה לזה וכדי מתנה לזה כשר ואם לאו פסול וחכ"א אפי' אין בו אלא מתנה א' משל שניהם כשר דרבנן נמי סברי דבעינן כדי מתנה אלא דסברי דכיון דיש משניהם שיעור נתינה ומצטרפין והא דאמר התם על דעתיה דרבי יש שיעור למתנות היינו דבעינן מכל אחד שיעור נתינה אבל לרבנן אין שיעור למתנות מכל א' אלא דהשיעור משניהם נמי כשר וע"ז אומר הדא אמרה נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה פי' שזהו דוקא לרבנן דאמרי דמתנה אחד משל שניהם וה"נ אמרי חברי' דלר' זעירא דשלשתן הוא זקוק להערות ע"כ אם נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה:

ובזה יתיישב הא דאמרינן בזבחי' (ד' מ"ב) אמר מר ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת מכדי כרת לא מיחייב עד שיקרבו כל מתיריו דאמר מר כהרצאת כשר כך הרצאת פסול מה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מתיריו אף הרצאת פסול עד שיקרבו כל מתיריו והא כיון דחשיב בי' בפני' פסולה כמאן דלא אדי דמי כי הדר מדי מיא בעלמא הוא דקא אדי אמר רבה כו' בד' פרים ובד' שעירי' והקשו שם התוס' ד"ה כגון כו' וקשה דלקמן קאמ' משכח"ל בד' פרי' וד' שעירים פי' חד אהזאות דבין הבדים וחד אהזאות דפרוכת וחד

אהזאו' דקרנות וחד אטהרו אלמא לא חשיבי כחדא הזאות דקרנות ודטהרו ושמא פר רביעי דלקמן לאו משום דעל טהרו אלא סבירא ליה דשירים מעכבין והוי חד בשביל שירים כו' וא"ת והא בע"כ סבר האי תנא שירים לא מעכבי מדלא חשיב אלא מ"ג כו' דאע"ג דשיריים מעכבי לא חשיב האי תנא אלא הזאות עכ"ל והוא דוחק ע"כ היה נראה לי דהגמ' מתרץ כמו דאיתא בירושלמי דהגריל ג' זוגות ליתן מא' על הבדים ומא' על הפרוכת ומא' על מזבח הזהב. אך לר' זעירא שסובר דשלשתן הוא זקוק להערות א"כ אם נתפגל זה נתפגל זה וא"כ מיא בעלמא הוא דקא מדי ע"כ אומר ד' פרים וד' שעירים וא"כ כיון שהפריש פר לשעיר בכדי להערות משניהם על טיהרו של מזבח א"כ אין צריך ש לערות מכולם והא דאמר ר' זעירא דזקוק להערות מכולם היינו בשלשה שעירים וא"כ צריך לערות על טיהרו של מזבח מכולם וא"כ כיון דזקוק להערות מכולם א"כ תקשה דכיון דר"מ סובר דמפגל בחצי מתיר א"כ מיא בעלמא הוא דקא מדי. וע"ז מתרץ רבה בד' פרים ובד' שעירים וע"כ אם נתפגל זה לא נתפגל זה וע"כ צריך לתרץ דוקא בד' פרים ובד' שעירים ויש לדחות ודו"ק:

הלכה ו

קטע ט

שם (ה"ו) ר' הושעיא בשם ר' פס במתנות הבדים אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר. הנה הק"ע והפ"מ נדחקו בזה ולי נראה שים (ט"ס) בירושלמי וצריך להגיה ר' הושעי' בשם ר' פס במתנות הפרוכת אבל במתנות הבדים שעיר מעכב את הפר והוא כמו דאמרינן ביומא (ד' ס"א) אמר עולא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום תנן הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר ואם איתא יחזור וישחוט מיבעי' ליה תרגמא עולא במתנו' שבהיכל וכן אמר ר' אפס במתנות שבהיכל. וע"ז א"ר הושעי' בשם ר' פס (והוא ר' אפס) במתנו' הפרוכת אבל במתנות הבדים שעיר מעכב את הפר פי' אם נשחט השעיר קודם מתן דמי הפר לא עשה ולא כלום וא"כ יחזור וישחוט מיבעי' ליה וכן אמרינן בירושלמי (פ"ד דיומא ה"א) א"ר בא והוא שנתן מתנות הפר אבל אם לא נתן מתנות הפר פטור ששחיטתו של שעיר מעכבת מתן דמו של פר דלא כהק"ע והפ"מ:

הלכה ז

קטע ג

שם א"ר לעזר ונתן (צ"ל נתן) מדם הפר על בין הבדים ועל בין הפרוכת ואח"כ שחט את השעיר הנעשה בתחילה כשר א"ר יוסה אילו נשפך מדם הפר ומדם השעיר המונח

בכוס שמא אינו מביא פר אחר וכשר מה בין שחט עד כלא נתן מה בין שחט משנתן אילו אמר ונתן יאות:

והנה הפ"מ פי' בדוחק גדול והק"ע כתב והכי פירושו ור' יוסי לסייע לר' אלעזר קא אתי כי היכי דאם נשפך דם הפר קודם מתנות הפרוכת ודם השעיר קיים שוחטין פר אחר והשעיר כשר אע"ג שהפר נשחט לאחר השעיר אפ"ה כשר עיין שם:

והנה זה יתבאר עפ"י מה שכתבו התו"י ביומא (ד' ס') אהא דאמרינן שם אמר ר' חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר לא עשה ולא כלום כמאן דלא כר' יהוד' דאי ר"י האמ' כי כתיבה חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבה אפי' תימא ר' יהודא צורך פנים כפנים דמי תנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים ואם איתא יחזור ויחפון מיבעי' ליה ומשני בקטורת לא קא מיירי:

וכתבו התו"י וא"ת מ"מ תקשי מדתני סיפ' וכן בהיכל וכן במזבח וא"כ חפן לפני שחיטת הפר וכ"ת שיחזור ויחפון הא לא מסתבר שיחזור ויחפון אחר שנתן בפנים ויש לומר כיון שעשה מתנות בפנים נעשית השחיטה כהלכתה ונעשית החפינה בטוב לאחר שחיטת הפר ושחיטה אחרונה אינה אלא לסיים ההזאות. תדע דהא בשעיר שנשפך דמו במתנות היכל או של מזבח ולא דם הפר ושחט שעיר אחר נמצא שקדמה מתנות דפר דלפני ולפנים וגם בהיכל לשחיטת השעיר ומשמע שאם נשפך דם השעיר אחר מתנות פר שבהיכל שלא הי' חוזר ומתחיל מתנות הפר בהיכל אלא ודאי טעמא כדפרישית ששחיטה ראשונה חשובה היא כיון שהתחיל לעשות מתנות הדם כי שחיטה זו אינה אלא לסיים ההזאות עכ"ל:

ובזה יתבאר הירושלמי א"ר יוסי אלו נשפך מדם הפר ומדם השעיר המונח בכוס שמא אינו מביא פר אחר וכשר פירוש שמביא ראיה להא דאמר ר' אלעזר נתן מדם הפר על בין הבדים ועל בין הפרוכת ואח"כ שחט את השעיר הנעשה בתחילה כשר אע"ג דנשחט השעיר לאחר מתנות הפר בהיכל וע"ז מביא ראיה מהא דתנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור בתחילה מבפנים וכן בהיכל וע"ז אמר ר' יוסי אילו נשפך מדם הפר ומדם השעיר (צ"ל ודם) המונח בכוס שמא אינו מביא פר אחר נכשר ומשמע שאם נשפך דם הפר במתנות שבהיכל א"צ להביא רק פר אחר אבל לא שעיר וא"כ הוי שחיטת שעיר קודם לשחיטת פר. וע"ז אומר מה בין שחט עד שלא נתן (פירוש ששחט השעיר עד שלא נתן היינו שעדיין לא נתן דם הפר וצריך לשחוט הפר וא"כ שחיטת השעיר קודם) מה בין שחט משנתן (פי' ששחט השעיר לאחר מתנות הפר

בהיכל) וכמו דאמר ר' אלעזר נתן מדם הפר על הפרוכת ואח"כ שחט השעיר הנעשה בתחילה וא"כ שחט השעיר לאחר מתנות הפר וא"כ זה ג"כ כשר:

והנה לכאורה היה לו להביא ראיה בפשיטות יותר מדתנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה בפנים ומשמע דאם נשפך דם השעיר לאחר מתנות הפר יביא שעיר אחר ולא פר. וא"כ ישחוט את השעיר לאחר מתנות הפר ואפ"ה כשר וכמו שהקשה ע"ז התו"י שהבאתי. וא"כ יש ראיה להא דאמר ר' אלעזר נתן מדם הפר על בין הבדים ועל הפרוכת ואח"כ שחט את השעיר הנעשה בתחילה כשר. והטעם איפשר לומר כמו שתירץ התו"י ששחיטה ראשונה חשובה כיון שהתחיל לעשות מתנות הדם כי שחיטה זו אינה אלא לסיים ההזאות וע"כ אם שחט השעיר קודם מתנות הפר שעל בין הבדים א"כ עדיין לא התחיל העבודות אבל לאח"כ הוי סיום הזאות כמו שכתבו התו"י:

ולפי"ז איפשר לומר שע"ז אומר אילו אמר ונתן יאות פי' שהש"ס אומר על ר' יוסי דמה לו להביא ראיה מהא דנשפך הדם ומה בין שחט עד שלא נתן מה בין שחט משנתן. וע"ז אומ' אלו אמר ונתן יאות (וכבר נדחקו בזה הק"ע והפ"מ מה שאומ' אילו אמר (ונתן יאות) ונ"ל דהפי' הוא אילו מבי' ראיה ממתני' דשחט משנתן דהיינו שנשפך דם השעיר לאחר שנתן מתנות הפר ואעפ"כ אין צריך להביא פר אחר וא"כ נשחט השעיר לאחר מתנות הפר בהיכל ואפ"ה כשר וא"כ זה ראיה להא דאמר ר' אלעזר נתן מדם הפר על בין הבדים ועל בין הפרוכת ואח"כ שחט את השעיר הנעשה בתחילה כשר:

אך שצריך להבין הא דאמר ר' אלעזר נתן מדם הפר על בין הבדים ועל הפרוכת ואח"כ שחט את השעיר הנעשה בתחילה דזה אי איפשר שישחוט השעיר ויזה אחר מתן דם הפר על הפרוכת ולא יזה אח"כ על הפרוכת מהפר א"כ בודאי פסול דהקדים מתן דם על הפרוכת קודם מהן דמו של שעיר בפנים וכמו דאמרינן ביומא (ד' מ') דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו וכן אמרינן בירושלמי (פ"ד דיומא ה"א) דבמתנות הפרוכת שעיר מעכב האיך עבידא שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיתן מדם השעיר על בין הבדים. אלא ודאי שהזאה ראשונה שהזה מדם הפר על הפרוכת נפסלת וצריך לחזור ולהזות דם הפר על הפרוכת וא"כ מאי איכפת לן אם נשחט השעיר לאחר מתנות הפר בהיכל כיון שההזאה נפסלת. וא"כ מאי חידוש הוא דכשר:

ע"כ נראה לי שע"ז קאמר ר' יוסי אילו נשפך מדם הפר ודם השעיר מונח בכוס שמא אינו מביא פר אחר וכשר פי' שזהו חידוש דאף שנשחט השעיר קודם הפר אפ"ה כשר

אבל האי דינא דר' אלעזר מה בין שחט עד שלא נתן ומה בין שחט משנתן דהא אפילו נתן צריך ליתן אח"כ על הפרוכת וא"כ אפי' נתן הוי כמוש לא נתן (וצ"ל) אילו אמר ולא נתן יאות (פי' ששחט את השעיר קודם שהתחיל ליתן דם הפר שכשר אז היה חידוש והיה ראיה ממתניתין דאם נשפך דם הפר אע"ג שדם שעיר מונח בכוס אפ"ה כשר). אבל האי דינא דר' אלעזר אין בזה חידוש דמה בין שחט עד שלא נתן ומה בין שחט עד שנתן כיון דסוף כל סוף צריך להזות מחדש על הפרוכת דאל"ה הקדים מתנות הפרוכת למתנות השעיר וא"כ אפי' אם נתן הוא כמו שלא נתן וע"ז אומר אילו אמר ולא נתן יאות (פי' זה הי' חידוש אבל זה אין חידוש כלל) (ובאמת שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום) (אף לשיט' הירושלמי) [ומה שכ' הק"ע והפ"מ הם דחוקים מאוד] ודו"ק:

והנה לשיט' הירו' לא קש' מהך דקטור' דהא אמרי' בירושל' (פ"ד דיומא ה' ג') חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ויכנס בדמיו. עד שלא הקטיר נשפך הדם חתי' פסולה היא וצריך לחתות בתחילה ספק עד שלא הקטיר כו' וא"כ סובר הירושלמי דאם הקטיר קודם שנשפך הדם ומקטיר בהכשר ע"כ אף שמביא הפר אח"כ אעפ"כ אינו פסול כיון שבשעה שהקטיר היה בהכשר א"כ לא קשה מהא דנשפך דם הפר ודם השעיר מונח בכוס או ממה שהביא פר אחר והקטרת הקטורת הי' קודם אעפ"כ כשר דכיון דבשע' שהקטי' הי' ע"כ כשר. ומה שהק' התו"י הוא רק לשיטת הש"ס דילן דמקשה ביומא (דף מ"ט) מי אמר ר' חנינא הכי והא אמר ר' חנינא בפר ולא בדמו של פר וא"ר חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר לא עשה ולא כלום פי' וא"כ איך יכנס בחפינתו א"כ הוי קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר דהא צריך להביא פר אחר מזה מוכח שסובר דאפילו אירע אח"כ שמת כה"ג והקטורת הי' תחילה בהכשר אלא שצריך להביא פר אחר מחמת שאינו יכול ליכנס בדמו של פר הראשון אעפ"כ פריך דהא הוי קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר וא"כ לא עשה ולא כלום ומזה מוכח דהש"ס דילן אינו סובר כשיטת הירושלמי וע"כ תירץ בתו"י דהעיקר הוא שחיטה ראשונה ולאח"כ הוי סיום הזאות ודו"ק:

קטע ה

שם רבנן אמרי שלש לכושר ושלש לפסול ר"א ור"ש אומרים ארבעים ושלש לכושר וארבעים ושלש לפסול כו' (פי' דרבנן אמרי דשלש לכושר פי' דבין הבדים ועל הפרוכת ועל המזבח הם שלש לכושר דאם נשפך א' מהם יביא דם אחר ויחזיר בתחילה. ור"א ור"ש אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל משום דסובר דארבעים ושלש לכושר וארבעים

ושלש לפסול). א"ר לעזר נתן מקצת מתנות ונשפך הדם מביא אחרים תחתיהן אלו ואלו נשפכין במצותן (והוא ט"ס וצ"ל אלו ואלו נשרפין כמצותן) והוא כמו דאמרינן ביומא (ד' ס"א) תנן התם וכולם מטמאים בגדים ונשרפין אבית הדשן דברי ר"א ור"ש וחכ"א אין מטמאין בגדים ואין נשרפין אבית הדשן אלא האחרון הואיל וגמר בו כפרה:

ולכאורה תלוי בהא דאמרינן (פ"ה דיומא ה"ד) הגריל ג' זוגות ליתן מא' על הבדים מא' על הפרוכת מא' על מזבח הזהב איזה מהן משתלח ר' זעירא אמר לכפר עליו את שהוא מכפר בו חבירו משתלח את שאינו מכפר אין חבירו משתלח ר' הילא אמר לכפר עליו את שהוא גומר בו כל הכפרה חבירו משתלח את שאינו גומר בו כל הכפרה כו' על דעתיה דר' זעירה שלשתן משתלחין על דעתיה דר' הילא אינו משתלח אלא אחרון בלבד והכא על דעתיה דר' זעירה שלשתן הוא זקוק להערות על דעתיה דר' הילא אינו זקוק להערות אלא אותו שהזה ממנו ואיפשר לומר דהתם תלוי הכפרה בזה ע"כ אומר דאינו משתלח אלא אחרון הואיל וגמר בו כפרה ולכן אינו זקוק להערות אלא האחרון אבל הכא לגבי הפרים שיהיו נשרפין כמצותן כיון דרבנן אמרי שלש לכושר א"כ כיון שמכל פר הוזה על מקום א' א"כ יש בו דין שריפה דהא מכל א' מועלין בו עד שיותך הבשר כמו דתנן במעילה (ד' ט') ומועלין בהם עד שיותך הבשר וע"כ טעונים כל א' שריפה אבית הדשן וכמו דאמרינן לקמן בירושלמי א"ר יוסי ויאות אילו נתן מקצת מתנות ונשפך הדם שמא אינו מביא אחרים תחתיהן ומועלין בהם ומועלין בראשונים וע"כ סובר הירושלמי דבזה כ"ע סברי דכולם נשרפין בבית הדשן:

פרק ו

הלכה א

קטע יא

איזה מהן קרב תחילה רב אמר שני שבין זוג שני (וצ"ל שני שבזוג שני) ר' יוחנן אמר שני שבזוג ראשון (כצ"ל) א"ר זעירה טעמ' דר' יוחנן כו' ועשהו חטאת קבעו בתלי' שלא ידחה. ופי' הק"ע קבעו בתלי' שלא ידחה כלומר אפי' הוא תלוי ועומד כגון שמת השני אפ"ה אינו נדחה) ואתי' כהיא דא"ר יונה בכם ר"ז ועשהו חטאת קבעו בתלי' שיזדווג לו חבירו (ובש"ס דילן יומא ד' ס"ד הוא בהיפוך ע"ש) על דעתי' דר' יוחנן מת שני שבזוג שני שני שבזוג ראשון מהו שידחה אתא ר' בא ר' חייה בשם ר' יוחנן מת שני שבזוג שני שני שבזוג ראשון כבר נדחה כש"כ מחלפא שיטתי' דרב מת שני שבזוג ראשון שני שבזוג שני כבר נדחה (וכתב הק"ע שני שבזוג ראשון מהו שידחה מי אמרינן כיון דאיכא

עתה אחד לעזאזל וגם זה של שם שמזוג ראשון חזר ונראה לא איכפת נן במיתת השני או דילמא כיון דלא נראה השני שבראשון אלא מפני השני שבזוג וכיון שמת השני אף הראשון נדחה ועיין בק"ע ובפ"מ ודבריהם דחוקים מאוד:

וע"כ נ"ל להגיה וכצ"ל על דעתי' דר' יוחנן מת שני שבזוג ראשין שבזוג שני מהו שידחה. (פי' דמיבעי' לי אי אמרינן דיחוי בשני אי אמרינן אעפ"י שאמרה הורה ועשהו חטאת וקבעו בתלייה שלא ידחה הראשון אעפ"כ אם מת השני שבזוג ראשון א"כ שני שבזוג שני יהי' לשם. דהא השני שבזוג שני לא נדחה או כיון שאמרה תורה שיקרב הראשון וכתיב ועשהו חטאתשקבעו בתלי' שלא ידחה א"כ גזירת הכתוב שיקרב הראשון אם מת הראשון אינו יכול השני ליקרב דהא השני כבר נדחה כיון שמדין תורה צריך להקריב הראשון א"כ השני שבזוג שני כבר נדחה) וע"כ אמר שם ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן מת שני שבזוג ראשון שני שבזוג שני כבר נדחה (ובירושלמי הוא ט"ס וכצ"ל כמו שכתבתי) פי' כיון שאמרה התורה והקריב הראשון ושאין דיחוי בראשון א"כ השני כבר נדחה וע"כ אם מת השני שבזוג ראשון אינו יכול להקדים השני:

וע"ז אומר מחלפא שיטתי' דרב מת שני שבזוג ראשון שבזוג שני כבר נדחה (ט"ס וצ"ל) מת שני שבזוג שני שבזוג ראשון כבר נדחה פי' דלרב דמחלפא שיטתי' וסובר דאדרבה צריך להקריב השני משום דיש דיחוי בבע"ח וע"כ כיון שמה השני שבזוג ראשון נדחה השני ג"כ וצריך להקריב הזוג שני א"כ לפי"ז לרב דמיחלפא שיטתי' וסובר שצריך להקריב הזוג שני א"כ זה בודאי דאם מת השני שבזוג שני אינו יכול להקריב השני שבזוג ראשון דהא כבר נדחה תחילה לרב שסובר דצריך להקריב בני שבזוג שני א"כ נדחה הראשון מתחילה ובודאי דאינו יכול להקריב השני שבזוג ראשון

והא דאמרינן ר' יוחנן אמר שני שבזוג ראשון אמר ר' זעירה טעמא דר' יוחנן ועשהו חטאת בראשון אמר ר' לא טעמא דר' יוחנן ועשהו חטאת קבעו בתלי' שלא ידחה וצריך להבין דאמאי לא אמר דפליגי רב ור' יוחנן אם בע"ח נדחים וכמו דאמרינן בש"ס דילן ביומא (ד' ס"ד) אמר רב שני שבזוג ראשון יקרב כו' ור' יוחנן אמר שני שבזוג ראשון ירעה עד שיסתאב ואמרינן דפליגי בבע"ח נדחים וא"כ להירושלמי הוא בהיפוך דרב אמר שני שבין זוג שני משום דס"ל בע"ח נדחים ור' יוחנן ס"ל שני שבין זוג ראשון הוא משום דס"ל בע"ח אין נדחים ולמה מפרשים הטעם משום דועשהו חטאת בראשון. ור' לא מפרש משום דכתיב ועשהו חטאת קבעו בתלי' שלא ידחה:

אך באמת ניחא דר' יוחנן ודאי ס"ל דבע"ח נדחים לשיטת הירושלמי ג"כ וכמו דאמרינן בפסחים (פ"ח ה"ב) אמר ר' יוחנן הפריש פסחו עד שלא נתגייר ונתגייר עד שלא

נשתחרר ונשתחרר עד שלא הביא ב' שערות והביא ב' שערות צריך להמנות על פסח אחר (ופי' הק"ע משום דסובר דבע"ח נדחים) וא"כ מוכח דר' יוחנן ס"ל ג"כ דבע"ח נדחים וע"כ מפרש ר' זעירא שהוא מדכתיב ועשהו חטאת בראשון וא"כ אמרה התורה בשעירים שלא ידחה. ור' לא מפרש טעמא דר' יוחנן ועשהו חטאת קבעו בתלי' שלא ידחה וא"כ גזירת הכתוב הוא שלא ידחה וע"כ קאמר על דעתי' דר' יוחנן מת שני שבזוג ראשון מהו שידחה כו' וכמו שביארתי דהא באמת סובר ר' יוחנן דבעלי חיים נדחים אף לשיטת הירושלמי ודו"ק:

קטע יג

שם שאין חטאת ציבור מתה ר' יהודא אומר תמות וקשיא על דר' יהודא ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה א"ר אבון ולא אשכחן על דר"א דר"א אמר ימותו א"ר מנא הן דאת מקשי לה על דר' יהודא קשיתא על דמתניתא דתנינן תמן ולד חטאת וחטאת שמתו בעלי' ימותו ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה:

[**והנה** הק"ע פי' דר"א אומר בתמורה (פ"ג) תמורת אשם ואשם שמתו בעליו כולם ימותו ותמורת אשם הוא כשהפרישה משעה ראשונה למיתה וע"ז אמר ר' מנא הן דאת מקשי על דר' יהודה קשיתא על דמתניתא דתנינן תמן ולד חטאת וחטאת שמתו בעלי' ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה

והנה הוא תמוה דמאי היה צריך ר' אבין להביא ראיה מר"א דסובר דתמורת אשם מתה וכי יש אדם מימר למיתה משעה ראשונה ואמאי לא הביא ראיה מסתמא דמתניתין דתנן תמורת חטאת מתה וכמו דמקשה ר' מנא:

ע"כ נראה לי לבאר דהא דמקשה וקשיא על דר' יהודא ויש אדם מגרי למיתה משעה ראשונה ופי' הק"ע דמקשה על דר' יוחנן שאומר שנ שבזוג ראשון קרב תחילה וא"כ כשמגריל השני ימות א"כ כשמגריל הוי למיתה משעה ראשונה דלכאורה לא קשיא לר' יוחנן דלת"ק ניחא דס"ל דהשני ירעה דאין קרבן ציבור מתה א"כ לא קשה ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה. ולר' יהודא בודאי לא קשה דהא ר' יהודא בודאי ס"ל דהראשון ימות וכמו דתנן ועוד אמר ר' יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם. וכמו דאמרי ביומא (ד' ס"ה) תנן ר' יהודא אומר תמות בשלמא לר' יוחנן דאמר שני שבזוג ראשון ירעה (לפי שיטת הש"ס דילן) לר' יהודא ימות מתכפר בב' שבזוג שני אלא לרב דאמר שני שבזוג שני ירעה כו' מי סברת ר' יהודא אשני שבזוג שני קאי אשני שבזוג ראשון קחי וא"כ לר' יהודא בודאי השני שבזוג ראשון ימות וכמו שנתבאר שם כל הסוגיא וכמו דתנן ביומא (ד' כ"ב) ועוד אמר ר' יהודא נשפך הדם ימות המשתלח

מת המשתלח ישפך הדם וא"כ לא קשיא וכי יש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה דהא לר"י מתכפר בהשני שעירים שמגריל אח"כ ולת"ק דר' יוחנן הראשון יקרב לפי שיטת הירושלמי הא ס"ל לת"ק דירעה שאין קרבן ציבור מתה:

וא"כ צריך לומר דהקושיא היא לר' יוחנן מהא דתנן שאין חטאת ציבור מתה משמע דזה לא תלי בזה דאם הי' חטאת ציבור מתה כמו דס"ל לר' יהודה הי' נמי הדין דהראשון יקרב ושני שבזוג שני תמות (דהא דקאמר ועוד אמר ר' יהודה נשפך הדם ימות המשתלח הוא מילתא באנפיה נפשיה דר' יהודה ס"ל דהראשון ימות) אבל לת"ק אליביה דר' יוחנן (לפי שיטת הירושלמי) השני שבזוג ראשון יקרב והשניה או שירעה ולדברי ר' יהודה דס"ל תמות היה הדין דתמות לת"ק וע"ז מקשה ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה:

וע"ז אמר ר' אבין ולא אשכחן כן על דר"א דר"א אומר ימותו (פי' דאמאי מקשי' מדר' יהודה לת"ק דהא לר"י גופיה לא קשה דהא איכא למימר דר' יהודא לטעמיה דס"ל דשני שבזוג ראשון ימות וא"כ לא קשה וכי יש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה וע"כ טפי ה"ל להקשות מהא דר"א דתנן בתמורה (דף כ') תמורת אשם ולד תמורה כו' ר"א אומר ימותו וא"כ בודאי דס"ל דחטאת ציבור מתה. וכמו דאמרינן בתמורה (ד' י"ז) אמר ר' שמעון מה מצינו כו' ת"ר ר' שמעון אומר חמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת כו' אי אתה יכול לומר ולד חטאת בציבור לפי שאין חטאת נקיבה בציבור ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בציבור לפי שאין הציבור עושין תמורה ואי אתה יכול לומר את שמתו בעליו בציבור לפי שאין ציבור מתים שכיפרו עליו ושעברה שנתה ולא מצינו יכול תהא נוהגת בין ביחיד בין בציבור ואמרת ילמד סתום מן המפורש מה מפורש ביחיד ולא בציבור אף בשכיפרו בעלים ושעברה שנתו ביחיד דברים אמורים ולא בציבור וא"כ כיון דר"א ס"ל דתמורת אשם מתה וולד אשם ליכא וכמו דאמרינן רפ"ב דתמורה (ד' י"ד) אשם יחיד דזכר אתי נקיבה לא אתי וכמו שפירש"י שם אשם הוי זכר דכבש או איל כתיב בו וא"כ אע"ג דולד אשם ליכא אעפ"כ כיון דהשאר ישנם באשם נמי ע"כ מתה ולא אמרינן דילמד סתום מן המפורש וא"כ בכיפרו בעליו בקרבן ציבור אע"ג דהשאר ליכא אפ"ה קרבן ציבור מתה. (וכן הוא שיטת הירו' דלר"א שאומר דאשם ימות ה"נ ס"ל דקרבן ציבור מתה):

וא"כ הי' יכול להקשות על הא דר"א בפשיטות דהא ר"א ס"ל דקרבן ציבור מתה כר' יהודה ולר"א בודאי הראשון קרב דר"א ליה ליה דחוין וכמו דאמרינן בזבחים (ד' ע"ג) הרי שחוטין דלכ"ע נדחים ותנן ר"א אומר אם קרב הראש של א' מהם יקריבו כולן וא"כ בודאי הראשון קרב וא"כ קשיא וכי יש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה דהא ר"א

ס"ל דקרבן ציבור מתה והא דאמרינן ביומא (ד' נ') ר"א ור"ש אומרים ירעו כו' והתם ר' אלעזר הוא ולא ר' אליעזר ולית ליה דחוין לכ"ע וא"כ קרב הראשון וא"כ קשיא וכי יש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה אבל ר' יהודה אית ליה דחוין. וא"כ לא ס"ל דמתכפר בשני שבזוג ראשון וכמו דאמרינן בזבחים (ד' ל"ד) מאן שמעת דאית ליה דחוין ר' יהודה דתנן ועוד אמר ר' יהודה נשפך הדם ימות המשתלח וע"ז אמר ר' מנא הן דאת מקשה ליה על דר' יהודה קשיתא על דמתניתין דתנינן תמן ולד חטאת וחטאת שמתו בעלי' ימותו ויש אדם מימר למיתה משעה ראשונה אלא ודאי שזה לא קשה וא"כ נמי לא קשי' אמתניתין ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה ודו"ק:

הלכה ב

קטע ג

שם (ה"ב) יעמד חי מלמד שהוא עתיד למות עד מתי היא חייה עד וכלה מכפר את הקודש דברי ר"י ר"ש אומר עד שעת הוידוי על דעתי' דר' יהודה הוידוי מעכב על דעתי' דר"ש אין הוידוי מעכב מה נפק מן ביניהון שלחו בלא וידוי על דעתי' דר"י צריך להביא שעיר אחר על דעתי' דר"ש אינו צריך להביא שעיר אחר אף בפר כן שחטו בלא וידוי על דעתי' דר' יהודה צריך להביא פר אחרי על דעתי' דר"ש אינו צריך להביא פר אחר: **והנה** הק"ע פי' עד שעת הוידוי שהוא מתוודה על השעיר אבל הוידוי עצמו אינה מעכבת וכדמסיק והנה ביומא (דף מ) אמרינן ואזדו לטעמייהו דתני' יעמד חי לפני ה' לכפר עליו עד מתי יהי' זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו: ופירש"י דכתיב לכפר עד שיכפר בדמו של חבירו אע"פ שעדיין לא התודה לפי סדר המקראות וכלה מכפר וסמך אהרן וכו' אם מת א"צ אחר אלמא וידוי לא מעכב ר"ש אומר כדפריש טעמא לקמן כו' וא"כ מוכח בפי' דר"י סובר דוידוי לא מעכב ור"ש סובר דוידוי מעכב:

ע"כ נראה לי דצריך לגרוס על דעתיה דרבי יהודא אין הוידוי מעכב על דעתיה דר"ש הוידוי מעכב מה נ"מ כלחו בלא וידוי על דעתיה דר"י א"צ להביא שעיר אחר על דעתיה דר"ש צריך להביא שעיר אחר אף בפר כן שחטו בלא וידוי על דעתיה דר"י א"צ (כצ"ל) להביא פר אחר על דעתיה דר' שמעון צריך להביא פר אחר ולקמן יתבאר עוד בזה:

עוד אמרינן שם בירושלמי נתוודה ושחטו ונשפך הדם ואת אמר צריך להביא פר אחר צריך להתוודות עליו פעם שני' אוכבר יצא בוידוי של ראשון אף בשעיר המשתלח כן צריך להגריל עליו פעם שני' או כבר יצאו בהגרילו של ראשון (ופי' הק"ע אף בשעיר המשתלח כן אם מת לאחר שגמר מתנות שבפנים וקודם הוידוי צריך להגריל על שעיר המשתלח השני או ליקח שעיר בלא הגרלה עכ"ל):

והנה לכאורה צריך לבאר דהא תנן במתניתין דריש פירקין יומא (ד' ס"ב) אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לשני ואם משהגריל מת יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחילה וא"כ הכא נמי אם הוידוי מעכב צריך להגריל עליו פעם שני' ודוחק לחלק דאפילו למ"ד הוידוי מעכב אעפ"כ אפשר דא"צ להגריל עליו פעם שני':

ע"כ נראה לי לבאר עפ"י מה שביארתי תחילה דצריך להגיה בירושל' ר' יהודה סובר דאין הוידוי מעכב ור"ש סובר דהוידוי מעכב והנה אמרינן ביומא (ד' מ') ואזדו לטעמייהו דתני' יעמד חי כו' לכפר עליו עד מתי יה י' זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו דברי ר' יהודה ר"ש אומר עד שעת וידוי דברים ופירש"י דקאי אדלעיל ופליגי בוידוי וכתב רש"י ואני שמעתי ואזדו לטעמייהו הגרלה דמעכבא ולא מעכבא וא"א להעמידה והתוס' כתבו לפרש דאזדי לטעמייהו דפליגי בהגרלה דר' יהודה סובר דהיכא דעלה הגורל ומת המשתלח קודם מתן דמים דשעיר הפנימי דסבירא לי' לר' יהודה ישפוך דמו ויביא שנים אחרים ויגריל עליהם בתחילה דתניא יעמד חי עד מתי זקוק לחיות עד מתן דמו של חבירו ולכפר עליו דקרא הוי פירוש עד שיכפרו בחבירו ור"ש סבר אין צריך ולכפר עליו אשעיר המשתלח קאי וה"ק והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי עד שיתכפר בוידוי ואם מת קודם וידוי מביא אחר בלא הגרלה כו' ואם מת המשתלח קודם וידוי וקודם זריקת דמו של חבירו יזרק דם של חבירו ומביא שעיר אחר בלא הגרלה ומתודה עליו ולא יגריל אפילו למצוה דאין הגרלה אלא בשנים. והטעם פירשו התוס' דלר' יהודה דהאי לכפר עליו קאי על שעיר הפנימי א"כ תלוין זה בזה ע"כ צריך להגריל עליהם בתחילה אבל לר"ש דדריש עד שעת וידוי א"כ האי לכפר עליו קאי על שעיר המשתלח וע"כ אין הגרלה מעכבא ועי' שם בתוס' שהאריכו בזה

ובזה יתבאר הירו' אף בשעיר המשתלח כן צריך להגריל עליו פעם שנית או כבר יצא בהגרילו של ראשון פי' אם יהי' תלוי בזה ג"כ דלר' יהודה, שאומר דאין וידוי מעכב וא"כ קאי האי לכפר עליו על שעיר הפנימי א"כ תלוין זה בזה ע"כ צריך להגריל עליו פעם שנית אבל לר"ש שסובר דוידוי מעכב וא"כ קאי האי לכפר עליו על שעיר המשתלח גופא ועל וידוי דברים א"כ איפשר דא"צ להגריל עליו פעם שנית ומתניתין דתני יגרל עליהם אתי כר' יהודה אבל לר' שמעון יכול להביא חבירו שלא בהגרלה ובש"ס דילן איתא בהדי' ביומא (ד' מ' וד' ס"ג] מת א' מהם מביא חבירו שלא בהגרלה דברי ר' שמעון. וע"כ לא משני בירו' (פ"ד דיומא ה"א) אהא דתני קרבן כו' לרבות שעיר המשתלח דפסול משום מחוסר זמן ומקשה נמי בירו' וחש לומר שמא יעלה לשם כמו דמקשה בש"ס דילן (ד' ס"ג) טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי הוי אמינא שעיר המשתלח קדוש כמחוסר זמן

והא אין הגורל קובע אלא בראוי לשם. ומשני בש"ס דילן הא מני ר"ש היא וכיון דלהירו' מיבעי' לי' אליבא דר"ש ע"כ לא משני לה כר"ש עיין שם ודו"ק]:

הלכה ו

קטע ג

שם (ה"ו) יתיב ר' זריקן אמר ר' זעירה שאל פרים הנשרפין כו' שנטמאו מהו שישרפו כמצותן מה צריכה לי' בשנטמאו לפני זריקה אבל אם נטמאו אחר זריקה קורא אני עליו במועדו אף בשבת במועדו אף בטומאה א"ר יוסי ועדה שכתב בו במועדו (צ"ל שלא כתוב במועדו) לית שמע מינה כלום א"ר מנא לא מיתמנע ר' יוסי רבי קיים הכא ואמר לי' קיים בפר משיח ועדה וא"ל ר' בון בר חייה עכ"ל והק"ע הגיה וא"ל לא מיתמנע ר' יוסי קיים הכא וא"ל ר' בון בר חייה קיים בפר משיח ועדה וה"פ ר' מנא אמר שר' יוסה רבו לא רצה לקיים בעי' דר' זעירא אלא בלפני זריקה ור' בון בר חייה הוא שהשיב לו דאף בלאחר זריקה קא מיבעי' לי' ובפר כהן משיח ופר העדה עכ"ל:

והק"ע פי' מהו שישרפו כמצותן חוץ לג' מחנות מי אמרינן כיון שנטמאו לא ישרפו אלא בעזר' או דילמ' כיון דבין טהורי' ובין טמאים מצותן בשריפה מקיימים בהם מצות שריפה חוץ לג' מחנות וע"כ קאמר מה צריכא לי' פי' כי קא מיבעי' לי' כשנטמאו לפני זריקה שנא הגיעו זמנן לצאת. אבל אם נטמאו לאחר זריקה שכבר הגיע זמנן לצאת קורא אני עליהם במועדו דכתיב אלה תעשו לה' במועדיכם דקאי אקרבנות של יוה"כ ודרשינן מיני' אפי' בשבת אפילו בטומאה וע"ז אמר ר' יוסי ועדה שלא כתיב במועדו לית ש"מ כלום (פי' דמדחה דמיירי בפר העדה ובפר העלם דבר של ציבור דלא כתיב בהם במועדו):

והנה הק"ע פירש עפ"י מאי דאמרינן בזבחים (ד' ק"ד) אמר ר"נ אמר רבה שלש בית הדשנין הן בית הדשן גדול הי' בעזרה ששם שורפין כו' ופרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שאירע בהן פסול קודם זריקה (ופי' רש"י שלא הגיע זמנו לצאת לפיכך נשרפין בעזרה) ובית הדשן אחר הי' בהר הבית ששם שורפין פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין שאירע בהן פסול אחר זריקה (פי' רש"י שהגיע זמנו לצאת לפיכך נשרפין חוץ לעזרה עיי"ש) (וע"כ פי' הק"ע דמה צריכא לי' כשנטמאו לפני זריקה דהיינו משום שהגיע זמנו לצאת) אבל אם כן מה שייך להא דקאמר אם נטמא לאחר קורא אני עליו במועדו אף בשבת במועדו אף בטומאה:

וע"כ נראה לי כמו שהשגתי בספרי א"ה (דרוש ט"ו) על הק"ע וצריך להגיה בירושלמי בהיפך (וכצ"ל) פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין שנטמאו מהו שישרפו כמצותן מה

צריכא לי' כשנטמאו לאחר זריקה אבל כשנטמאו לפני זריקה קורא אני עליו במועדו ואפילו בשבת במועדו ואפי' בטומאה משום דעיקר ההיתר בטומאה הוא בזריקה. וכמו שפסק הרמב"ם (פ"ז מה' קה"ח) בד"א שהפסח יאכלו בטומאה כשנטמאו הציבור קודם זריקת הדם אבל אם נטמאו לאחר זריקת הדם לא יאכלו כו' ובירושלמי (פ"ז דפסחים ה"ה) א"ר לעזר מתניתא בבא בטומאה משעה ראשונה אבל אם בא בטהרה ונטמא אינו נאכל בטומאה שחטו בטהרה ונטמא הציבור יזרק הדם בטהרה ואל יאכל הבשר בטומאה ר' לא בשם ר' יוחנן ר' נתן היא דר' נתן אמר יוצאים בזריקה בלא אכילה (כצ"ל) פי' וע"כ לר' נתן תלוי אם בא בטומאה בשעת שחיטה נאכל אבל לרבנן דאמרי דאין יוצאים בזריקה בלא אכילה ועל כן אם נטמאו לפני זריקה נאכל הבשר בטומאה וכן בפסחים (דף ע"ט) עיי"ש:

וכן הכא נמי אם נטמאו שעירים הנשרפים כו' דהיינו שנטמאו קודם זריקה א"כ הותר בציבור א"כ ליכא למיבעי מהו שישרפו כמצותן דהא כתיב במועדו אפי' בשבת במועדו אפי' בטומאה א"כ ודאי האיבעי' הוא שנטמא לאחר זריקה דמצד ההיתר דציבור כיון שכבר נזרק הדם לא אמרינן דהותרה טומאה בציבור אך האיבעי' הוא אי אמרינן כיון דהגיע זמנן לצאת ע"כ הוי כמו שנטמאו אח"כ וע"כ נשרפו כמצותן (ודלא כשיטת הש"ס דילן בזבחים (דף ק"ד) דאפי' אחר זריקה נמי הי' נשרף בבית הדשן שבהר הבית ולמאי דתני נוי בין נטמא קודם זריקה ובין נטמא לאחר זריקה היו נשרפין בעזרה ולפי מאי דשאל ר' זעירא בירושלמי הוא אפילו נטמא לאחר זריקה כיון דסופן לצאת אי אמרינן דנשרפין כמצותן משום דהגיע זמנן לצאת וסופן שישרפו וע"כ אפי' אחר זריקה נשרפין כמצותן]:

וע"ז אמר ר' יוסי ועדה שלא כתב בו מועדו (כצ"ל) לית את שמע מינה כלום פי' דהא איפשר דהאיבעי' דר' זעירא הוא קודם זריקה והא דלא אמרינן טומאה הותרה בציבור היינו משום דמיירי בפר עדה דהיינו בפר העלם דבר של ציבור דלא כתיב בו במועדו ולית שמעית מינה כלום (וע"כ איפשר לומר דהאיבעי' הוא לפני זריקה משום שלא הגיע זמנו לצאת אבל אם נטמא לאחר זריקה איפשר דלא קא מיבעי' לי' לר' זעירא כלל משום דהגיע זמנו לצאת אם כן ודאי נשרפין כמצותן והאיבעי' הוא לפני זריקה):

וע"ז א"ר מנא לא מיתמנע ר' יוסי רבי קיים הכא וא"ל ר' בון בר חייה קיים בפר משיח ועדה. ופי' הק"ע דר' מנא בר' יוסי רבי לא רצה לקיים בעי' דר' זעירא אלא בלפני זריקה ור' בון בר חייה הוא שהשיב לו דאף בלאחר זריקה קא מיבעי' לי' בפר משיח ובפר העדה עכ"ל:

ועדיין צריך לבאר הלשון א"ר מנא לא מיתמנע ר' יוסי קיים הכא ע"כ נראה לבאר על פי מאי דאמרינן שם בירושלמי ר' אלעזר שאל פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מהו שיטמא בגדים בלא הכשר ובלא טומא' (והוא ט"ס וצ"ל) מהו שיטמא אוכלים (וכן מה שהעתיקו התוס' בזבחים (דף ק"ה) הירושלמי ר' אלעזר שאל פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו בגדים הוא נמי ט"ס וצ"ל אוכלים) בלא הכשר ובלא טומאה מפני שסופן לטמא טומאה חמורה (פי' א"כ מטמא טומאת אוכלים מפני שסופן לטמא טומאה חמורה) התיב ר' שמואל קפודקי' מעתה יטמאו את אימוריהם אלא בשפירשו. וכתב הק"ע מעתה שהם עצמם מטמאים מחיים א"כ יטמאו אימוריהם כשנוטלים מהם איך יקריבו אלא בשפירשו דהיינו לאחר שחיטה ושגה בזה דודאי אינו מטמא מחיים וכמו דאמרינן בזבחים (דף ק"ה) וחכ"א פרה ופרים מטמאין אוכלין ומשקין שעיר המשתלח אינו מטמא שהוא חי והחי אינו מטמא אוכלין ומשקין אלא דתחלה הי' סבור הירושלמי דמטמא טומאת אוכלין אפי' קודם שפירשו האימורים וע"ז קאמר דקודם שפירשו האימורים אינם עומדין עדיין לצאת וע"כ אינם מטמאין האימורים אלא לאחר שפירשו עומדים לצאת וע"כ מטמאין אוכלין ומשקין מפני שסופן לטמא טומאה חמורה וכמו דאמרינן בש"ס דילן בזבחים (דף ק"ה) בעי ר' אלעזר פרים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו אוכלין ומשקין בפנים כבחוץ מחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי או לא בתר דבעיא הדר פשטה מחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי] וע"כ אומר דהא דר"א שאל פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו אוכלים בלא הכשר היינו דוקא בשפירשו האימורים דאז עומדים לצאת אבל קודם שפירשו האימורים אינם עומדים לצאת וא"כ לא קשה מידי שיטמאו את אימוריהם דהא קודם שפירשו אין מטמא טומאה אוכלין וע"ז אומר ואפי' תימא לא פירשו אין מי חטאת מטמאין דבר לחזור ולהטמאות ממנו וכבר ביארתי בספרי א"ה (דרוש ג') דלכאורה איפשר לפרש בפשיטות דאעפ"י שסופן לטמא טומאה חמורה אעפ"כ לא אמרינן שיהא זה גרעון לגבי פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שיטמא מחמת זה האימורין]:

אך הק"ע רצה לומר דקאי על אימורים שיטמאו מפרים ושעירים הנשרפים וע"כ משני כיון דקא מטמא מחמת האימורין ע"כ אין האימורים מקבלין טומאה מהם. ולכאורה הוא המו' שכתב דמטמ' מחמת האימורים דהא קיי"ל דהקטרת אימורי' לא מעכבא וא"כ איך אמרינן דהא דמטמא הוא מחמת האימורים דהא קיי"ל דהקטרת אימורים לא מעכבא ואיפשר לומר דשאני הכא דאע"ג דבכל מקום הקטרת אימורים לא מעכבא אעפ"כ בפרים ושעירים הנשרפין הקטרת אימורין מעכבא כמו דאמרינן (שם) בירושל'

ר' שמיי בעי אבדו האימורין מהו לזרוק את הדם על הבש' ולא שמיע דאמ' ר' לעזר שלא חישב לא לאכיל' אדם ולא לאכיל' מזבח (פי' דע"כ אין זורקין עליהם את הדם כמו דאמרינן בפסחים (דף ע"ט) כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהם כזית בשר או כזית חלב זורק עליהם את הדם והיינו משום דזורק על הבשר שהוא אכילת אדם או על החלב שהוא אכילת מזבח משא"כ בפרים ושעירים הנשרפין אם אבדו האימורין אין זורקין עליהם הדם משום דאינם עומדים לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח) וע"כ כיון דהאימורים גורמים לזרוק עליהם הדם ועי"ז הוי פרים ושעירים הנשרפין ע"כ אין חוזרין ומטמאין את האימורין אע"ג שסופו לטמא טומאה חמורה:

עוד ביארתי שם דאיפשר לומר דהא דאמרינן בזבחים (דף ק"ד) דפרים ושעירים מטמאין אוכלין ומשקין מפני שסופן לטמא טומאה חמורה אע"ג דבעינן שיהי' אוכל כמו שהנחתי בספרי א"ה מכריתות (דף כ"א) במנחות (דף ק"א) מהתוס' בד"ה פיגול כו' והוא מחמת האימורים שעומדים לאכילת המזבח אע"ג דהבשר עצמו אינו עומד לא לאכילת אדם ולא לאכילת המזבח אעפ"כ סובר הש"ס דע"י האימורים הוי חיבת הקודש אפי' לגבי הבשר נמי וע"כ מטמאין טומאת אוכלים מפני שסופן לטמא טומאה חמורה א"כ כל הענין שמטמאים אוכלים ומשקים הוא מפני האימורים וע"כ אין האימורים מקבלים טומאה מן הבשר וע"כ משני בירושלמי ואפי' תימא עד שלא פירשו כהדא אין מי חטאת מטמאין דבר לחזור ולהטמאות ממנו והכא נמי כיון שכל הטומאה באה מחמת האימורים שזה עושה חיבת הקודש להיות מיקרי אוכל ע"כ אין האימורים מטמאין מהבשר דאין הדבר מטמא לחזור ולהטמאות ממנו עיי"ש:

קטע ז

עוד שם בירושלמי התיב ר' ירמיה הרי נבילת עוף הטהור הרי הוא מטמא טומאת אוכלין בלא הכשר בלא טומאה מפני שסופן ליטמות טומא' חמורה א"ר יוסי נבילת עוף הטהו' אין לה מחיצה אלו יש להן מחיצה (ופי' הק"ע נבילת עוף טהור אין לו מחיצה המעכבה מליטמאה משא"כ פרים הנשרפים שאינן מטמאין טומאה חמורה אלא משיצאו חוץ לחומת העזרה וה"ל מחוסר מעשה בגופן דין הוא דלא יטמאו טומאה קלה עד שיצאו ולא תפשוט בעי' דר' אלעזר). א"ר מנא נבילת עוף הטהור יש לה מחיצה אדם הוא מחיצתה דאי לא כן אילו הביא כלב והלבישו בגדים והאכילו נבילת עוף הטהור שמא אינו מטמא (ט"ס וצ"ל שמא מטמא) בגדים בבית הבליעה א"כ אדם הוי נמי מחיצה ואפ"ה אמרינן דמטמא טומאה קלה משום שסופן לטמא טומאה חמורה והכא נמי בפרים ושעירים

הנשרפין הרי סופן לטמא טומאה חמורה אמר ר' לעזר דרומיא נבילת העוף הטהור מחיצתה בכל מקום אלו מחיצתן חוץ לירושלים:

ובזה יתבאר הירושלמי תחילה דאמר ר' מנא לא מיתמנע ר' יוסי רבי קיים הכא (צ"ל הכי) ר' בון ב"ח אמר לה בפר משיח ועדה (כצ"ל פי' דלמאי תירץ בפר משיח ועדה דאי בקרבנות של יוה"כ אם כן לפני זריקה קורא אני עליהם במועדו ואפי' בשבת במועדו ואפי' בטומאה וחם כן צריך לומר דמיירי לאחר זריקה. ולאחר זריקה הוי ס"ל להירושלמי דזהו דוחק דלאחר זריקה כיון שהגי' זמנו לצאת א"כ אין נ"מ דאע"פ שנטמאו נשרפין כמצותן וע"כ מוקי לה בפר העלם דבר ופר כהן משיח ולעולם הבעי' דר"א הוא לפני זריקה דאי לאחר זריקה סבר הגיע זמנה לצאת ומחוסר יציאה לאו כמחוסר מעשה דמי.

וע"ז א"ר מנא דלא מיתמנע ר' יוסי קיים הכי פי' אפי' בפר יוה"כ ומיירי לאחר זריק' דאי קודם זריקה הא כתיב במועדו ואפי' בשבת במועדו ואפי' בטומאה וכ"ת דלאחר זריקה הרי הגיע זמנו לצאת ומחוסר יציאה לאו כמחוסר מעשה דמי ע"ז אומר דר' יוסי לטעמיה יכול לאוקמי השאלה דר' אלעזר אפי' לאחר זריקה וכמו שהבאתי הירושלמי שאחר כך דאמר ר' יוסי על שאלה דר' אלעזר דפרים הנשרפין ושעירים הנשרפין אם מטמאין טומאה קלה מפני שסופן לטמא טומאה חמור' וע"ז קאמר ר' יוסי נבילת עוף הטהור אין להם מחיצה אלו יש להם מחיצה (פי' והוי מחוסר מעשה) ועל כן אין מטמאים טומאה קלה וא"ר מנא נבילת עוף הטהור יש לה מחיצה אדם הוא מחיצת' כו' וא"כ רוצה לומר דמחוסר יציאה לאו כמחוסר מעשה דמי אבל ר' יוסי סובר דמחוסר יציאה הוי כמחוסר מעש' דמי. ע"ז אומר ר' מנא דלא מיתמנע ר' יוסי קיים הכא שהשאלה דרבי אלעזר פרים הנשרפים שנטמאו מהו שישרפו דמיירי לאחר זריקה וא"צ לתרץ דמיירי דווקא בפר העדה אלא דמיירי לאחר זריקה ורק ר' בון ב"ח תירץ דמיירי דוקא בפר משיח ועדה. וע"ז אומר ר' בון ב"ח קיימא בפר משיח ועדה משום דהוא רוצה לתרץ דמיירי קודם זריקה דאי לאחר זריקה כיון דהגיע זמנו לצאת בודאי דנשרפין כמצותן דמחוסר יציאה לאו כמחוסר מעשה דמי וע"כ מתרץ דלעולם מיירי קודם זריקה ובפר משיח ועדה אבל ר' יוסי לא הוי מיתמנע לתרץ דמיירי לאחר זריקה דהא איהו ס"ל דמחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי וע"כ מיבעי' ליה פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שנטמאו אם ישרפו כמצותן אפי' נטמאו לאחר זריקה נמי ודו"ק:

פרק ז

הלכה ב

קטע ג

פר ואיל ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים (ופי' הק"ע והשאר היינו שעיר הנעשה בחוץ ואיל העם ואימורי חטאת) רשב"ל אמר טעמא דהן תנייא כדי לסמוך חטאת לחטאת ועולה לעולה ואית דבעי מימר הפר והאיל ואילו ואיל העם ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר כו' והדין תנייא תולה עבודות מ"ט ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם כאמור בענין מה אמור בענין אילו ואיל העם אמר ר' בון בר' חייה ושעיר מ"ט מדם חטאת הכפורים כבר קדמה חטאת הכפורים:

והנה הק"ע פי' כאן בדחוקים גדולים כמו שיראה המעיין ע"כ נרא' לי (שנתחלפו השורות בירושלמי וכצ"ל) פר ואיל ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים (פי' דהשאר היינו שעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם דמשמע מהירושלמי דס"ל כראב"ש ביומא (ד' ע') דשני אילים הן א' האמור כאן וא' האמור בחומש הפקודים וכמו דאמר לקמן הפר והאיל ואילו ואיל העם כו') ואית דבעי מימר הפר והאיל ואילו ואיל העם ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים רשב"ל אמר טעמא דהן תנייא כדי לסמוך חטאת לחטאת ועולה לעולה וקאי רשב"ל על הברייתא (ודלא כהק"ע) דתני' הפר והאיל ואילו ואיל העם ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר דהטעם הוא כיון דהם כולם עולות ע"כ צריך לסמוך עולה לעולה ושעיר הנעשה בחוץ שהוא חטאת וכן אימורי חטאת הי' מקריב עם תמיד של בין הערבים שהיו מקריבין אותם סמוך לפר ושעיר הפנימים שהן חטאת:

וע"ז אומר והדין תנייא תולה עבודות. נראה לי שצריך לגרוס והדין תנייא חולק עבודות מ"ט (פי' דקאי על הברייתא קמייתא דתני פר ואיל ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים דאם הטעם מפני שהם עולות א"כ אמאי קאמר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים דהיינו אילו ואיל העם ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם תמיד של בין הערבים הא אילו ואיל העם היו עולות ואפילו הכי היו מקריבים עם תמיד של בין הערבים וע"כ פריך והדין תנייא חולק עבודות מ"ט) ודלא כפי' הק"ע שנדחק בזה מאוד]:

וע"ז משני ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם כאמור בענין (פי' הני שאמורים בענין דהיינו בפ' אחרי מות הם נקרבין לאחר עבודות היום עם תמיד של בין הערבים והיינו קרבנות האמורים בתורת כהנים אבל מוספי היום דהיינו פר ואיל ושבעת כבשים תמימים האמורים בחומש הפקודים הם היו קריבין עם תמיד של שחר):

וע"ז אומר אמר ר' בון בר חייא ושעיר מ"ט (פי' ושעיר החיצון שנאמר ג"כ בחומש הפקודים ולא בתורת כהנים דהיינו בפ' אחרי מות מפני מה הוא קרב עם תמיד של שחר) וע"ז אומר מדם חטאת הכיפורים (צ"ל מלבד חטאת הכיפורים) דכתיב בחומש הפקודים כבר קדמה חטאת הכיפורים משמע שקדמה חטאת הכיפורים דהיינו שעיר הפנימי ע"כ הי' קרב שעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים אעפ"י שאינו אמור בענין דהיינו בפ' אחרי מות נשאר קרבנות של מוספין קריבין עם תמיד של שחר ואילו ואיל העם מפני שאמורים באותו ענין קרב עם תמיד של בין הערבים [והקרבן עדה שגה בכל הסוגי' מאוד עיין שם]:

פרק ח

הלכה ה

קטע ב

תני מאכילין אותו הקל הקל נבילה ותרומ' מאכילין אותו מתרומה טבל ושביעית מאכילין אותו שביעית חלה וערלה צריכה א"ר יוסה קשיתה קומי ר' בא תרומה בעון מיתה ונבילה בל"ת ואת אמר הכין כמ"ד מאיליהן קבלו עליהן את המעשרות:

לכאורה יש לדקדק דמ"ש קאמר תחילה נבילה ותרומה מאכילין אותו תרומה ואח"כ קאמר טבל ושביעית ואמאי לא קאמר תרומה ושביעית כמו דאמר נבילה ותרומה ונראה לי דאיפשר לומר דתרומה חמורה מטבל כמו דאמרינן ביומא (ד' פ"ג) טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה טבל ושביעית שביעית טבל ותרומה תנאי היא דתני' מאכילין אותו טבל ואין מאכילין אותו תרומה בן תימא אומר תרומה ולא טבל אמר רבה היכא דאיפשר בחולין דכ"ע לא פליגי דמתקנינן לי' ומספינן לי' כי פליגי בדלא איפשר מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה מר סבר טבל חמור אבל תרומה חזיא לכהן ומר סבר תרומה חמורה אבל טבל איפשר לתקוניה. וא"כ איפשר לומר דס"ל להירושלמי דתרומה חמורה מטבל ע"כ קאמר נבילה ותרומה מאכילין אותו תרומה דהירושלמי ס"ל כמ"ד מאיליהן קבלו המעשרות כמו דמסיק וע"כ מאכילין אותו תרומה ומכ"ש טבל דקיל וגבי שביעית דמאכילין אותו שביעית קאמר טבל דקיל מתרומ' וכש"כ לגבי תרומה:

ועוד נראה לי לומר עפ"י מה שביארתי על הירושלמי (ספ"ה דדמאי) דאמרינן שם ר' זעירא בשם ריב"ל ב' הם שמעשרים שלא ברשות זה שנתערב טבלו בחולין כו' (וביארתי שם דהטעם דבשניהם נוטל דמים מן השבט א"כ ליכא נ"מ בין אם תורם מעין יפה או רעה וא"כ אע"ג דלא הרשהו אעפ"כ יכול להפריש עיין שם שהארכתי בזה ודו"ק וא"כ הכא אפי' שלא ברשות בעלים נמי יכול להפריש תרומה כיון דמותר לו לאכול משום פיקוח נפש ועיין בספרי עמק יהושע (ס' כ"א) ובנחלת יהושע (סי' כ"ג) ובנועם ירושלמי (סוף פ"ה דדמאי עיין שם). ואם כן אין נ"מ. לבעה"ב ובפרט לפי מה דאיבעיא ליה בירושלמי (פ"א דתרומות) אתם פרט לתורם שאינו שלו מה את עביד ליה כתורם שאינו שלו או כתורם של חבירו נשמעינה מהדא הפקיר כריו ומרחו וחזר וזכה בו אין תעבדיני כתורם שאינו שלו תרומתו תרומה כו' ואם כן מיבעי' ליה בירושלמי אם יכול לתרום מן המופקר כיון דאינו של חבירו] וע"כ קאמר תרומה ונבילה מאכילין אותו תרומה דקיי"ל דתרומה בזה"ז דרבנן אבל לא יכול לאשמועי' האי דינא בטבל דבטבל ודאי מאכילין אותו טבל דהיינו באופן שיפריש התרומה דחטה אחת פוטרת את הכרי וא"כ יהי' רק חצי שיעור וחצי שיעור אינו עובר רק בעשה וכמו שכתבו התוס' בשבועות (ד' כ"ד) דקיל מעשה א"כ אפי' הוי תרומה בזה"ז דאורייתא אעפ"כ היו מאכילין אותו טבל ע"י הפרשת תרומה חטה אחת וע"כ קאמר דווקא תרומה ונבילה דמאכילין אותו תרומה ובזה קמ"ל דמאיליהן קבלו המעשרות וע"כ קאמר לקמן טבל ושביעית אעפ"י שיכול להפריש הטבל ע"י חטה אחת שפוטרת את הכרי מ"מ הוי חצי שיעור ועובר בעשה ושביעית נמי עובר בעשה ועיין תוס' שבת (ד' צ"א) שהקשו מ"ש כזית תרומה מחצי זית דהא בתרומה טמאה ליכא אלא עשה כדמוכח ביבמות (ד' ע"ג) דהאוכלה בטומאת עצמה אינו לוקה וחצי זית נמי הא קיי"ל כר' יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה כו' ותירצו דמ"מ זית חמיר טפי שהרי הוא שיעור ללקות עליו בכל מקום וע"כ קמ"ל דמאכילין אותו שביעית דעיקרה בעשה ולא טבל שאם הי' כזית הי' במיתה אי הוי דאורייתא וכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון משא"כ שביעית דעיקרה הוא בעשה וע"כ קאמר טבל ושביעית:

וכל זה הוא לשיטת הירושלמי משא"כ לשיטת הש"ס דילן שביארתי שם בספרי נועם ירושלמי (פ"ה דדמאי) דבעינן דוקא שליחות של בעה"ב וגם הוכחתי במ"א שלשיטת הש"ס דילן אינו יכול לתרום מן המופקר מב"ק (ד' צ"ד) ומיבמות (ד' פ"ט) בתו' שם וע"כ מביא ביומא (שם) הברייי' דפליגי ת"ק ובן תימא ע"ש:

והא דקאמר חלה וערלה צריכה נראה לי דאי אמרינן דמאיליהן קבלו המעשרות כדמסיק א"כ ה"ה לחלה נמי שאין הטעם כמו דאמרינן בנדה (ד' מ"ז) דביאת כולכם אמרתי וע"כ איפשר לחלק בין תרומה לחלה אלא דהטעם דקדושת הארץ בטלה וא"כ הוי מדרבנן והא דקאמר דצריכה אע"ג דערלה נוהגת בחוץ לארץ ג"כ אך בירושלמי פליגי (סוף ערלה) על הא דתנן והערלה הלכה שמואל אמר כהלכות המדינה ר' יוחנן אמר הלכה למשה מסיני וע"כ אי הילכתא מדינה א"כ ודאי חלה חמירה דמדאורייתא הוא במיתה וכל דתיקון דרבנן כעין דאוריית' תיקון משא"כ אם ערלה הלכת מדינה וע"כ ערל' בח"ל נמי מדרבנן וא"כ כיון שקדוש' הארץ בטלה הוי כמו ח"ל א"כ ערלה נמי מדרבנן בח"ל שעיקרה בלאו משא"כ חלה היא בדאורייתא במיתה וע"כ מאכילין אותו ערלה. משא"כ אי ערלה הלמ"מ א"כ הוי דאורייתא אף בח"ל וא"כ אפי' אם קדושת הארץ בטל' בזה"ז והוי כמו ח"ל מ"מ הוי דאורייתא משא"כ חלה דלא הוי רק דרבנן אי אמרינן דמאיליהן קבלו המעשרות ודו"ק:

שם חלה וערלה צריכה ולכאורה צריך להבין הא דקאמר חלה וערלה צריכה דהא תחילה קאמר נבילה ותרומה מאכילין אותו מתרומה טבל ושביעית (וכבר ביארתי מ"ט דקאמר תרומה גבי נבילה וגם שביעית טבל. אבל מ"מ אמאי לא קאמר גבי ערלה תרומה וערלה ומ"ט קאמר חלה וערלה צריכה):

ע"כ נ"ל לבאר כמו שביארתי בספרי נועם ירושלמי דשביעי') דיש נ"מ אפי' אי אמרינן כמ"ד מאיליהן קבלו המעשרות אפ"ה בזמן עזרא ערלה וחלה נוהגת מדאורייי' דכיון דקבלו עליהן הוי מדאורי' דהירושלמי ס"ל כרבנן דבי רב בכתובות (ד' כ"ה) דאפי' למ"ד דתרומה בזה"ז דרבנן חלה דאורייתא וכמו דאמרי' בירושלמי (פ"ק דחלה) ר' הושעי' שאל לכהנא מניין שהם חייבים בחלה ופטורים מן המעשרות כו' ואמר מארבע עשר מה ארבע עשר חייבים בחנה ופטורים מן המעשרות כו' אלמא דסובר הירושלמי דשבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשרות וכן אמרינן בירושלמי (פ"ק דערלה) נטעו אעפ"י שלא כבשו חייב וכר' ישמעאל דאמר כל ביאות האמורותבתורה לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו שבע שכיבשו ושבע שחילקו ר' הילא בשם ר' לעזר מודה ר' ישמעאל בחלה ובערלה. ותני כן בבואכם לפי ששינה משמעו שינו חכמים חיובו (פי' דבחלה נתחייב מיד דכתיב בבואכם וגם בערל' מדכתיב ונטעתם למעט הנטוע ביד עובד כוכבי' אלמא דמיד נתחייבו בחלה) וכן אמרינן בירושלמי (רפ"ב דחלה) משיב ר"ע את ר"א אין את מודה לי בשעה שנכנסו ישראל לארץ ומצאו קמחים

וסלתות שהן חייבין בחל' ולא גידולי פטור הן כו' א"כ מוכח דבחלה וערלה נתחייבו מיד]:

וע"כ אומר בחלה ובערלה צריכה משום דתרומה הוי בזה"ז תרי דרבנן אי אמרינן קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לע"ל הא' מצד הקדושה שבטלה ועוד דאפי' בימי עזרא לא נתחייבו מדאורייתא משא"כ חלה וערלה שניהם נתחייבו בימי עזרא אפי' למ"ד מאיליהן קבלו המעשרות ויש חילוק בין חד דרבנן ובין תרי דרבנן וכמו שחילקו התוס' ביבמות (ד' פ"א) בד"ה מאי הכא עיין שם וע"כ קאמר חלה וערלה דשניהם הוי מדרבנן בזמן הזה לשמואל דאמר בירושלמי (סוף ערלה) דהוי כהלכות המדינה. א"כ הוי שניהם דרבנן משא"כ תרומה דהוי כתרי דרבנן דהא' שהקדושה בטלה והשנית שאפי' בזמן עזרא לא הוי רק דרבנן משום שלא עלו כולם א"כ הוי תרי דרבנן וקיל מחד דרבנן וע"ז אמר חלה וערלה צריכה ודו"ק: